

የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ
የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ
የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ
የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ
የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ
የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ

የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ

Introduction to Christian Doctrine

ያሳታግደው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው

**World Vision - East Africa
Sub-Regional Office
Kenya
2001**

ማግኘት

የክርስቲያናዊ አስተምህሮ መግቢያ

ምዕራፍ

ገጽ

መግቢያ
አስተዋጽኦ

አንድ

እግዚአብሔር
ትምህርት

I

1. ሀልወተ እግዚአብሔር
2. የኢ-አማካኝ ጽንሰ አሳቦችና መገለጻት
3. የእግዚአብሔር ማንነትና ባሕርያቶቹ
4. የእግዚአብሔር ስሞች
5. ትምህርተ ሥላሴ
6. የእግዚአብሔር መጋቢነት

ሁለት

መጽሐፍ ቅዱስ

23

7. የቅዱሳን መጻሕፍት ምንነት
8. የመጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ መገለጻት
9. መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል
10. ግልጠተ፣ አስትንፋስና አብርሃተ መለኮት
11. ካሮንና የመጽሐፍ ቅዱስ አምላካዊነት

ሦስት

መንፈስ ቅዱስ

44

12. የመንፈስ ቅዱስ ማንነት
13. መንፈስ ቅዱስ መለኮትነት
14. የመንፈስ ቅዱስ ሥራ/ሥራዎች
15. የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀትና መብት
16. የጸጋ ስጦታዎችና የመንፈስ ፍሬዎች

አራት

ኢየሱስ ክርስቶስ

63

17. የክርስቶስ ማንነት
18. የክርስቶስ ባሕርያት
19. የክርስቶስ ሕይወት
20. የክርስቶስ ትንሣኤና ዕርገት
21. ተጻራሪ አመለካከቶች

አምስት

ሰውና ኃጢአት

78

22. የሰው አፈጣጠርና ባሕርይ
23. የሰው ውድቀት
24. ኃጢአት

ስድስት

ደህንነት

96

25. የእግዚአብሔር ዕቅድና ዓላማ
26. የደህንነት መንገድ
27. የደህንነት በረከቶች

ሰባት	መላእክት.....	112
	28. የመላእክት ተፈጥሮና ማንነት	
	29. ሰይጣን	
	30. የሰይጣን ሥራና የመጨረሻ ዕጣው	
ስምንት	ቤተክርስቲያን.....	124
	31. የቤተክርስቲያን ባሕርይ	
	32. የቤተክርስቲያን አዩሚኖርና አምሳያዎች	
	33. አስተዳደራዊ መዋቅርና የመሪዎች ሚና	
	34. የቤተክርስቲያን ዓላማ፣ ሥልጣንና ተግባራት	
	35. የቤተክርስቲያን ሥርዓቶች	
ዘጠኝ	የመጨረሻው ዘመን.....	150
	36. የመጨረሻው ዘመን መሆኒያዊ አሳቦች	
	37. የክርስቶስ ጥገና ምልክትና የቤተክርስቲያን ንጥልነት	
	38. ፍርዶችና የዘላለም መንግሥት	
	39. የእልዎና ድሀሪ ሺህ አመለካከት	
	40. የትድመ ሺህ አመለካከት	

ሥነ መለኮት የላይንሶች ሁሉ ቁጥረው ሲሆን የጥናቱ ትኩረትም ስለእግዚአብሔር ነው። ይኸውም ስለ እግዚአብሔር ማንነት፣ እግዚአብሔር ስለፈጠራቸው ፍጥረታት አንዲሁም ክስርት ጋር ስላላቸው ግንኙነት ያጠቃልላል።

ሁሉም ሰው የራሱ የሆነ ተዎሎጂ አንፃረው ይታስባል ምክንያቱም የእግዚአብሔርን ሕልውና የሚክፉ ሰዎች አንኳን «እግዚአብሔር የለም» የሚል ተዎሎጂ አላቸው። በየዘመኑ የኖሩ አዋቂዎች፣ ፈላስፎችና የጋይማኖት መሪዎች ስለፈጣሪ ብዙ ለማለት ቢሞክሩም በመላት መግለጡ ግን ሳይሳካቸው ቀርቷል። እግዚአብሔር አጠቃላይ መግለጥን ለሰዎች በተፈጥሮና በታሪክ የሰጠ ቢሆንም ከኃጢአተኝነታቸው የተነሣ አልጠቀማቸውም ወይም ወደ እርሱ አላደረሳቸውም። ስለዚህም አምላክ በገዛ ፈቃዱና ጊዜው ሰው ሆኖ ተገልጧል።

ይህም ልዩ መግለጥ በሰው እይታ ዕጽብ ድንቅ ቢባልም በፍጹምነት አምላክን ማወቅ አላገኘናጸፈውም። ክርስቶስ ጥገና ሲገለጥ በዘላለም ለሚያምኑት የተሻለ የማወቅ ተስፋ ቢኖራቸውም ፍጹምነትን እግዚአብሔርን ከማወቅ ጋር ስናስተያየው ተዛማጅ ነው። ቢሆንም ውስን የሆነው የሰው አእምሮ ታላቁን አምላክ በሚበቃው፣ በሚችለውና በሚያስፈልገው መጠን ማወቅ ተፈቅዶለታል።

ሰው እግዚአብሔርን በፍጹምነት (Perfectly) አለማወቁ ኃጢአት ያመጣበት መዘዝ ብቻ አይደለም። ምክንያቱም ሰው በደህንነት የተሻለ እንጂ ፍጹም እውቀት አልተሰጠውም። የእግዚአብሔር ታላቅነት የሰው ምናብና ቋንቋ ሊገልጡት ከሚችሉት በላይ ነው። በዚህ መጽሐፍ የተለያዩ አስተሳሰቦች ቢንሸራሸሩም ክርስቲያናዊ በሆነ ዕይታ ምላሽ ለመስጠትና በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ላይ በመመርኮዝ እውነትን ለማትረብ ተሞክሯል።

ምዕራፍ አንድ

እግዚአብሔር (Theology Proper)

መግቢያ

ይህ ምዕራፍ በመጽሐፍ ቅዱስ እስተምህሮ ተጻፈው ስለሆነው ስለ እግዚአብሔር ማጥናት ይሆናል። ብዙ ጊዜ የከሃዲያን፣ የተጠራጣሪዎችና የኢ-እማንያን ተግዳሮት ስለሚጫንብን የእግዚአብሔርን መኖር ለማረጋገጥ ስንጣጣር እንገኛለን።

በ1ኛ ቆሮንቶስ 2፡14 ላይ እንደሚናገረው ለተፈጥሮአዊ ሰው ማየት፣ መዳሰስና መጨበጥ የማይችለውን ነገር ማመን እጅግ ከባድ ነው። ለክርስቲያኑ ግን ይህ ችግር በመጽሐፍ ቅዱስ የመጀመሪያ ጥቅስ በሆነው በዘፍጥረት 1፡1 ተቃሏል። ይህም ጥቅስ «በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ» የሚለውን ዕረፍተ ነገር ይዟል።

ትምህርት አንድ ህልዎተ እግዚአብሔር

ሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች የእግዚአብሔርን ህልውና (ህልዎተ እግዚአብሔርን) ከማረጋገጥ አኳያ አልፈዋል፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር አለ ብለው ስለሚያምኑ፤ ስለዚህ እውነት እግዚአብሔር የገለጠላቸውን ጽፈዋል፡፡ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የእግዚአብሔርን መኖር የሚከድ ሰነፍ ሰው ነው ይላል (መዝ. 14፡1)፡፡ በምንም ዓይነት የሰውነት ደረጃ ያለ ማንኛውም ሰው የሕያው እግዚአብሔርን ህልውና መቀበልና ማመን ይችላል፡፡ የእግዚአብሔርን መኖር ለማረጋገጥ ትልቁ መረጃ ከመጽሐፍ ቅዱስ በተጨማሪ ቀን በቀን በፀሎት ከእርሱ ጋር ኅብረት ማድረግ ነው፡፡

በታሪክ ውስጥ የሥነ መለኮት ምሁራን የእግዚአብሔርን መኖር ለማረጋገጥ ብዙ አመክንዮአዊ (Rationalistic) ምክንያቶችን አቅርበዋል፡፡ ከዚህ ቀጥሎ የተለያዩ ፈላስፎች ያቀረቧቸውን ሙግቶች አንመሰክታለን፡፡

ሀ/ የአጽናፍ ዓለም አፈጣጠር ሙግት (Cosmological Argument)

አሁን የሚታየው ዓለም ከሆነ ስታ የመጣ መሆኑን አለበት፡፡ አንድ ወቅት አንድ ሰው ወይም አንድ ነገር ይህ ዓለም እንዲገኝ ምክንያት ሆኗል፡፡ ለምሳሌ አንድ መጽሐፍ ቤናረን አንድ ሰው ካልጻፈው በስተቀር በምንም ሁኔታ የፈለገውን ያህል የሰለጠነ ማተሚያ ቤት ቢሆንም ያን መጽሐፍ ማዘጋጀት አይችልም፡፡ እንዲሁም ያለ ግንባቻ ሕንፃ አይገኝም፡፡ ያለ ፈጣሪም ፍጥረት አይፈጠርም፡፡ የአንድን ሰዓት የተለያዩ ክፍሎች አንድ ላይ በብልቃጥ አድርገው ለአንድ ሚሊዮን ዓመት ቢነቀንቁት አንዲት ወደ ሰዓትነት ሊለወጥ አይችልም፡፡ ለዓለም መገኘት ብቸኛና አርኪ መልስ በእውቀትና በመፍጠር ጥበብ የላቀ እኛ እግዚአብሔር የምንለው መሆን አለበት፡፡

ለ/ የንድፍ ሙግት (Teleological Argument)

ዓለም ይህን የያዘውን ቅርፅ እንዲይዝ ያደረገው አንድ ኃይል አለ እንጂ በራሱ ይህን መልክ አልያዘም የሚል ነው፡፡ ስለአንድ ዓላማ የተፈጠረ እንጂ ዝም ብሎ ያለዓላማ የሆነ ክስተት አይደለም፡፡

አንድ ሰዓት መገኘቱ ብቻ ሳይሆን ነዳፊ ወይም ቅርፅ አውጪም አለው፡፡ የታቀደውም ሰተወሰነ ዓላማ ነው፡፡ ይህም ትክክለኛውን ጊዜ እንዲነግር ብቻ ነው፡፡ ስለዚህ በዓለም ውስጥ የተፈጠሩ ትላልቅና ትናንሽ ፍጥረታት የተፈጠሩት በእግዚአብሔርና ሰተወሰነ ዓላማም ነው፡፡ ወፎች የተለያዩ መልክ መያዛቸውና ሌሎች እንስሳትም የመከላከያና ጠንባብ ቆዳ እንዲኖራቸው በላቀ አእምሮ የታቀደ መሆን አለበት ይህም እግዚአብሔር ነው፡፡

ሐ/ የሰው አፈጣጠር ሙግት (Ontological Argument)

ሰው የማሰብ ችሎታና ግብረገብ (ሞራል) ያለው ሆኖ መፈጠሩ ፈጣሪው ግዑዝ ሳይሆን ሕያው፤ አዋቂና ግብረገብ ያለው መሆኑን ይጠቁማል፡፡ በዘፍጥረት 1+26 ላይ «እግዚአብሔርም አለ ሰውን በመልካችን እንደምሳሌነችን እንፍጠር፡፡» እግዚአብሔር ሰውን በእምሳሌ ፈጠረው፡፡ በመዝሙር 94፡9 «ጆሮን የተከለው አይሰማምን? ዓይንን የሠራው አያይምን?» ይላል፡፡

ይህም እግዚአብሔር ሰው ጆሮን፤ ዓይንን፤ እውቀትን፤ ችሎታን፤ ፈቃድንና ሥልጣንን መስጠቱ ሕያው መሆኑን በግልጽ ያሳያል፡፡

የሰው ገሊና ትክክለኛነት ከሰህተት፤ ጥሩን ከመጥፎ እንዲለይ የተሰጠው መሆኑ ፈጣሪው እግዚአብሔር ቅዱስና ጸድቅ፤ ክፋትን የሚጠላ እምላክ መሆኑን ያመሰክታል፡፡

መ/ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማረጋገጫ (Proof from Scripture)

«ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ፡፡ የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራል» (መዝሙር 19፡1)፡፡

«የማይታየው ባህርይ አርሱም የዘላለም ኃይሉ፤ ደግሞም እምላክነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ ከተሠሩት ታውቆ ግልጥ ሆኖ ይታያልና. . . » (ሮሜ 1፡20) መጽሐፍ ቅዱስን የሚቀበል ማንም ሰው የእግዚአብሔርን መኖር ይቀበላል፡፡

ሠ/ የገሊና ማረጋገጫ (Moral Argument)

ሰው የተፈጠረ በመለኮታዊ ኃይል የሚያምን ሆኖ ነው፡፡ እስካሁን ድረስ በተካሄዱት የጎሳዎች ጥናት ዘገባ መሠረት ይህን እምነት ያጣ አልተገኘም፡፡

ማንነቱን ባያውቁትም እንኳን ቢያንስ አንድ ፈጣሪና ሱላላዊ ኃይል እንዳለ ይገነዘባሉ።

«እነርሱም ሕሊናቸው ሊመሰክርላቸው አሳባቸው እርስ በእርሳቸው ሊካሰስ ወይም ሊያመካኝ በልባቸው የተዳፈውን የሕግ ሥራ ያሳያሉ» (ሮሜ 2+15)። ይህም የእግዚአብሔር መኖር በሰዎች ሕሊና ውስጥ የተጻፈ መሆኑን ያመለክታል።

ሐዋርያው ዳውሎስም «የምታመልኩትን አየተመለከትሁ ሳልፍ ለማይታወቅ እምላክ የሚል ጽሕፈት ያለበትን መሠዊያ ደግሞ አግኝቼአለሁና» (የሐዋ. ሥራ 17+23) ብሏል። በግልጽ ባያውቁትም ሕሊናቸው ስለነገራቸው የእግዚአብሔርን መኖር ያውቃሉ።

እንዳንድ ከሃዲዎች የሰው ሕሊና የእግዚአብሔርን መኖር እንደማይመለከር በመግለጽ ሕሊናቸውን ለማደንዘዝ ይሞክራሉ። ለምሳሌ ያህል እንዳንድ ሰዎች የፀሕይን መኖር አስከ መካድ ቢደርሱም ነገር ግን ይህ ከህደታቸው የፀሕይን የሌት መፀልት ተግባሯን እንድትለውጥ አያደርግም። ማየት ሊችሉ ለማየት እምቢ ከሚሉት ሰዎች የበለጠ ዓይነ ሰውር የለም። ሰው በእውነተኛነት ራሱን ለማየት ከፈተደ እግዚአብሔር መኖሩን የሚናገር ትንሽም ድምፅ ቢሆን መስማት ይችላል። ሰዎች የእግዚአብሔርን መኖር ለመካድ ጥረት የሚያደርጉት እግዚአብሔርን ማግኘት ስላልቻሉ ሳይሆን ከሞት በኋላ ተጠይቂ ከመሆን ለመላን የዘዋወሩት ዘዴ ይመስላል። ሰይጣንም ለዎች ደህንነት አንዳያገኙ ለማደንቀር ከሚጠቀሙባቸው መሣሪያዎች እንዲህ ይሆናል።

ከህደት፣ አለማመን ወይም ጥርጣሬ ወደ ጨለማና ተስፋ መቀረጥ ከመምራት ቢላ ምንም የሚያመጣው ትርፍ የለም። በትጋትና በቅንነት እውነትን ፈላጊ ለሆነው ሰው በዘፍጥረት 1+1 የተገለጠው እውነት እግዚአብሔርን ወደ ማወቅ ይመራዋል። በፅብራውያን 11+6 «ወደ እግዚአብሔር የሚደርስ እግዚአብሔር እንዳለ ለሚፈልጉትም ዋጋ እንዲሰጥ ያምን ዘንድ ያስፈልገዋልና» ይላል። ስለዚህም በተፈጥሮና በቃሉ በኩል ራሱን ወደ ገለጠው ወደ እግዚአብሔር በሙሉ መታመን እንችረብ።

ትምህርት ሁለት

የኢ-አማንያን ጽንሰ ሐሳቦችና የእግዚአብሔር መገለጥ

ሀ/ የኢ-አማንያን ጽንሰ ሐሳቦች /Theories/

1. የከሃዲያን አመለካከት (Atheist)

ከሃዲ ማለት በእግዚአብሔር የማያምን ማለት ነው። በኤፌሶን 2+12 ላይ ዳውሎስ «ከእግዚአብሔር ርቃቸው» የሚሰውን ቃል የተጠቀመው ያልጻጉት እሕዛብ ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸው ግንኙነት ምን ያህል ልል እንደሆነ ለማመልከት ነው። ከሃዲዎች በሦስት ይከፈላሉ። 1/ በተግባራቸው እግዚአብሔርን እንደሌለ አድርገው እንደፈለጉት የሚኖሩ፣ 2/ ግትር ከሃዲዎች እግዚአብሔር የለም የሚሉት እና 3/ በቃላቸው ብቻ እግዚአብሔርን የሚክዱ ሰዎች ናቸው።

2. እግዚአብሔርን አናውቀውም ባዮች አመለካከት (Agnostics)

እነዚህ ሰዎች ማንኛውንም ነገር መቀበልና ማመን የሚችሉት በሳይንስ የተረጋገጠና ተጨባጭ ሆኖ ሲገኝ ነው። እግዚአብሔርን በዚህ መልኩ ማረጋገጥ ስለማይቻል «እግዚአብሔር የለም» ብለው ይደመድማሉ።

3. የዝግመተ- ለውጥ አመለካከት (Evolutionists)

የዝግመተ ለውጥ (Evolution) አመለካከት ተከታዮች የሕይወት ጅማራ በመሰከታዊ ኃይል መሆኑን አይቀበሉም። «እግዚአብሔር የለም» ከሚለው መነሻ አሳብ ተነስቶ ሕይወት እግዚአብሔርን ሳይጨምር እንዴት እንደመጣ ለማብራራት ይጥራል። ይህም ሰው በእግዚአብሔር የተፈጠረ ከሆነ ለሚያደርጋቸው ነገሮች ሁሉ የሚጠየቁበት ግብረገብ እንደሚኖረውና የእዝጋሚ ለውጥ ውጤት ከሆነ ግን ሥነሕይወታዊ (biological) እንጂ ስለግብረገቡ የሚጠይቀው እምላክ እንደማይኖር የተደረገ ጥረት ነው።

4. ብዙ አማልክት የሚያመልኩ አመለካከት (Polytheist)

ሰው እንዲያመልከው የተወሰነው እንደ እምላክ ሳይሆን ብዙ አማልክትን ነው በማለት በፀሐይ፣ በተራራ፣ በወንዝና በተለያዩ ፍጥረታት ለማምለክ ለመኖር

የወሰኑ ናቸው። እነዚህ ሰዎች የሁሉ ፈጣሪ አንድ አምላክን ለመከተል አይፈልጉም። በርከት ያሉ አማልክቶች የምናመለከው አንዱ ከተቆጣብን ወደ ሌላው በመሣር ከተጠያቂነት ለመጻን እንችላለን ከሚል እምነት የተነሳ ነው።

5. ሁሉም ነገር እግዚአብሔር ነው፤ እግዚአብሔር ሁሉም ነገር ነው አመለካከት (Pantheism)

«እግዚአብሔር ምንድን ነው?» ቢባል «የሚታየውና የማይታየው ነገር ሁሉ እግዚአብሔር ነው» ይላሉ። ለምሳሌ ቁሳዊ ነገር ሁሉ አማንያን (Materialistic Pantheistic) በቁስ ዘላለማዊነት የሚያምኑና የሁሉም ነገሮች ጅማሬ ቁስ (Matter) ነው የሚሉ ናቸው። በሀያዎንና ገዑዛን ፍጥረታት ውስን እግዚአብሔር ይኖራል። ለምሳሌ በስው፣ በወንበር፣ በጠረጴዛና ሌላውም ነገር ሁሉ እግዚአብሔር ስላለበት ሁሉም አምላክ እንደሆነ ያስባሉ።

ከዚህ በላይ የተጠቀሱትና ሌሎችም የእግዚአብሔርን መኖር ለመካድ የሚደረጉ ጥረቶች እንጂ የእግዚአብሔር ያለመኖር ማረጋገጫዎች አለመሆናቸውን አውቀን የእግዚአብሔርን መኖር በኑሮአችን ሁሉ እያሳየን ለመኖር እንወስን።

ሀ/ የእግዚአብሔር መገለጥ

1. አጠቃላይ መገለጥ (General Revelation)

ሥነ መለኮት ግልጽ እንዲሆን እግዚአብሔር በሰራሱ ያለውን እውነት ለሰዎች የሚገልጽባቸው መንገዶች ያስፈልጋሉ። «መገለጥ» ስንል ሰዎች ስለ እግዚአብሔር በሌላ መንገድ ሊያውቁ የማይችሉትን እግዚአብሔር ራሱ ገለጠላቸው ማለታችን ነው።

የደሀንነት ቀዳሚ የሆነው አጠቃላይ መገለጥ ለሁሉም ሰው ስለ እግዚአብሔርና ስለተፈጥሮ እውቀት እንዲኖራቸው በማድረግ የእግዚአብሔርን መኖር እንዲገነዘቡት ያደርጋቸዋል።

እግዚአብሔር ራሱን በዓለም ውስጥ ባሉት ፍጥረታት እማካይነት እንደገለጠ ለማሳየት መዝሙር 19፡1-6 መረጃ ነው። በተጨማሪም ሮሜ 1፡18-21

የእግዚአብሔር ክብር በተፈጠሩት ፍጥረታት የሚታይ ከመሆኑም በላይ ሰው ለእግዚአብሔር ተጠያቂ መሆኑንም ያመለክታል።

ሌላው እግዚአብሔር ራሱን ለሰው ሁሉ የገለጠበት መንገድ ደግሞ በመጋቢነቱና በሁሉን ገዢነቱ ነው። ለሰዎች ሁሉ የሚያስፈልጋቸውን እየሰጠ ከቀን ወደ ቀን ተንከባከቦ ያኖራቸዋል (ማቴ. 5፡45፣ ዮሐ. 9፡14፡15-17)።

ደግሞም በእያንዳንዱ ሰው ሕሊና ውስጥ ስለ እግዚአብሔር የሚናገር አሳብ በማስቀመጡ፣ ሰው ስለ እግዚአብሔር ያለ እውቀት እንዲቀር አላደረገውም (ሮሜ 2፡15)።

2. ልዩ መገለጥ (Special Revelation)

ልዩ መገለጥ ከአጠቃላይ መገለጥ ይልቅ ግልጽ ነው። አጠቃላይ መገለጡን ሁሉም ሰው የተቀበለ ሲሆን፣ ልዩ መገለጡን ግን ሁሉም ሰው አልተቀበለም።

ለልዩ መገለጥ ብዙ ምሳሌዎች አሉ። በሕልምና በራእይ ለተለያዩ ሰዎች እግዚአብሔር ራሱን ገልጧል። ለአንዳንዶች በጅምፅ በመናገር፣ ለሌሎች ደግሞ በተለያዩ መልክ ራሱን ገልጧል። ነገር ግን የእግዚአብሔር ልዩ መገለጥ የትኩረት አቅጣጫዎች ሁለት ናቸው። እነርሱም፦ በመጽሐፍ ቅዱስና በክርስቶስ በኩል እግዚአብሔር ራሱን ገልጧል። እግዚአብሔር እንዲተላለፍ የፈለገውን መልእክት ሰዎች በመገፈስ ቅዱስ ተነድተው ጻፉት። ይህም መጽሐፍ ቅዱስ ነው።

ይህ የማይሻረውና እውነተኛ የሆነው የእግዚአብሔር ቃል ስለ ክርስቶስ ያብራራል። ክርስቶስ ደግሞ የእግዚአብሔር ክብር ሙላት መገለጫ ነው። «መቼም ቢሆን እግዚአብሔርን ያየው አንድ ሰንኳ የለም። በአባቱ እቅፍ ያለ እንደ ልጁ እርሱ ተረከው» (ዮሐ. 1፡18) ይላል። ክርስቶስ በትምህርቶቹና በተለምዶቹ የእግዚአብሔርን ክብር ለሰዎች ገልጧል።

ትምህርት ሦስት

የእግዚአብሔር ማንነትና ባሕርይ

ፈላስፋዎችና ሌሎችም ምሁራን ለብዙ ሺህ ዓመታት ለእነዚህ አገልግሎት ለማጥናት ሲተጉ ኖረዋል። እንዳንጆች ቁጭ ብለው በማሰላለፍ ራሳቸውን በሰማያዊው ዓለም ውስጥ በማስገባት ዘላለማዊውን እምነት ለማወቅ ይጥራሉ። ነገር ግን ለእነዚህ አገልግሎት አውነተኛ እውቀት ሊገኝ የሚችለው ከመጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው።

1ኛ ጥሐ. 4፡12 «እግዚአብሔርን ማንም ከቶ አላየውም» ይላል።

በዘጸአት 32፡20፤ «እግዚአብሔርም ለሙሴ ሰው አይቶኝ አይድንምና ፊቴን ማየት አይቻልም» አለው (ዘጸዓ. 33፡23)።

በዚህም ክፍል እግዚአብሔር. . . «ጀርባዬንም ታያለህ፤ ፊቴ ግን አይታይም» አለው። ሙሴ የእግዚአብሔርን ክብር በከፊል አይቷል። ከእግዚአብሔርም ጋር ተነጋግሯል። ነገር ግን ፊቴን አላየም። ማለትም የእግዚአብሔርን ሙሉ ክብርን አላየም። ይሁንና የእግዚአብሔር ልጅ የሆነው ክርስቶስ ከሰማይ ወደ ምድር በሲጋ መምጣት እግዚአብሔርን ለሰው ግልጽ አደረገው።

ሀ/ የእግዚአብሔር ህልውና (Existence)

የእግዚአብሔር ሕልውና /ማንነት/ የሚለውን እውቀት ለሜትና ፈቃድ ስላለው ነው። ጣዖት ህልውና ወይም ማንነት የለውም። ዕውቀት፤ ለሜትና የራሱ የሆነ ፈቃድም የለውም።

እግዚአብሔር ህልውና ወይም ማንነት ያለው እምነት እንጂ እንደ ኤፌክትሪክ የማይታይ ኃይል ወይም ተፅእኖ አይደለም። «እግዚአብሔር ግን አውነተኛ እምነት ነው፤ እርሱም ሕይወት እምነትና የዘላለም ንጉሥ ነው» (ሔር. 10፡10)።

«ከዚህም ከንቱ ነገር ለማይንና ምድርን ባህርንም በእነርሱም ያለውን ሁሉ ወደ ፈጠረ ወደ ሕይወት እግዚአብሔር ዘወር ትሉ ዘንድ ወንጌልን እንሰብክን።» (የሐዋ. 14፡15፤ በተጨማሪም 1ኛ ተሰ.1፡9፤ 2ኛ ዚና 16፡9፤ መዝ. 94፡11

ተመልከት)። «እግዚአብሔር የሰውን አሳብ ያውቃል» በማለት በመዝሙር 94፡11 መጠቀሱ እግዚአብሔር እውቀት እንዳለው ያሳያል።

ለ/ የእግዚአብሔር ማንነት

እግዚአብሔር በማንነቱ መንፈስ ነው። ይህም ማለት ሥጋ፤ አጥንት ወይም ደም የለውም።

«እግዚአብሔር መንፈስ ነው፤ የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእውነት ሊሰግዱለት ያበፈልጋቸዋል።» (የሐ. 4፡24)

1ኛ ጢሞቴዎስ 1፡17 «ብቻውን እምነት ለሚሆን ለማይጠፋው ለማይታየውም ለዘመናት ንጉሥ ምሥጋና ክብር እስከ ዘላለም ድረስ ይሁን አሜን» ይላል።

1ኛ ጢሞቴዎስ 6፡16፤ «እርሱ ብቻ የማይሞት ነው። ማንም ሊቀርበው በማይችል ብርሃን ይኖራል። አንድ ሰው እንኳ አላየውም ሊያይም አይቻለውም» ይላል።

ለ/ የእግዚአብሔር መለያዎች

የእግዚአብሔር መለያዎች በግልጽና በሥርዓት ሲተነተኑ ባህርያት ይባላሉ። ባሕርያቱም በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ይከፈላሉ።

- Communicable - ተወራሽ ባሕርያት
- Non Communicable - የማይወረሱ ባሕርያት

1ኛ/ ተወራሽ ባሕርያት የጋራ የሆኑ ወይም እግዚአብሔርም ሰውም የሚጋሩዋቸው ባህርያት ማለት ነው። ለምሳሌ እግዚአብሔር ትክክል ነው። ሰውም በተወሰነ ደረጃ ትክክል ሊሆን ይችላል፤ እግዚአብሔር ፍትህ ነው ሰውም በተወሰነ ደረጃ ማፍተር ይችላል።

2ኛ/ የማይወረሱ ባሕርያት ለእግዚአብሔር ብቻ የተወሰነና ለሰው ግን የማይካፍላቸው ባሕርያት ማለት ነው። ለምሳሌ እግዚአብሔር ሁሉን ማወቁ፤ ሁሉን መቻሉ፤ በሁሉ ቦታ መገኘቱ ዘላለማዊነቱና አለመሰወጡ ናቸው።

❖ ባህርያቱን የምናጠናበት ምክንያት ስለ አግዚአብሔር የተገለጠውን ለማወቅ ብቻ ሳይሆን በሰው ሕይወትና አመለካከት ላይ የሚያስከትለውን ለውጥም ለመረዳት ጭምር ነው።

ባሕርያቶቹ

1. አግዚአብሔር ሁሉን አዋቂ ነው (Omniscient)

ይህ እውቀቱ ከዚህ በፊት የተከሰቱ ነገሮችን ብቻ ሳይሆን ወደፊት የሚፈጸሙትን የሚጨምር ነው። «አግዚአብሔር የከዋክብትንም ብዛት ይቆጥራል ሁሉንም በየሰማቸው ይጠራቸዋል» (መዝ. 147+4)። እንዲሁም «ከጥንት ጀምሮ ሥራው ሁሉ በአግዚአብሔር ዘንድ የታወቀ ነው...» (ዮሐዋ. 15+18)።

2. አግዚአብሔር ሁሉን ቻይ ነው (Almighty)

አግዚአብሔር ይህ ባሕርይ ባይኖረው ለምሳክ ሊሆን ባልቻለም ነበር። በዘፍጥረት 1+1 የምናገኘው ጥንተ፡ሰጥ የመፍጠር ችሎታውን ያሳያል።

በዘፍጥረት 1+3 ላይ አግዚአብሔር «በርሃን ይሁን» በማለት በታላት ብቻ ሊፈጥር አንመለከታለን። አግዚአብሔር ከባዶ ነገር ይፈጥራል። ሰው ግን ካለው ነገር ሌላ ነገር መሥራት ይችላል። ሊዮብ 42+27ና መዝሙር 33+9 ከኤርምያስ 32+27 ጋር ስናነጻጽር ለአግዚአብሔር የሚሳነው ነገር አንደሌለ አንገነዘባለን።

3. አለመለወጥ (Unchangeable)

«እኔ አግዚአብሔር አልለወጥም» (ሚሊ. 3+6፤ 1ኛ ሳሙ. 15+29)። «በጎ ስጦታ ሁሉ ፍጹምም በረከት ሁሉ ከላይ ናቸው፤ መለወጥም በእርሱ ዘንድ ከሌለ በመዞርም የተደረገ ጥላ በእርሱ ዘንድ ከሌለ ከብርሃናት አባት ይወርዳሉ» (ያሐ. 1+17) ይላል። ስለዚህ ስለ አግዚአብሔር ስናስብ የሚያድግና የሚሸሸል አካል እንደሆነ አድርገን መውሰድ የለብንም (ኢሳ. 46+9-10)።

6. አግዚአብሔር በሁሉም ቦታ የሚገኝ ነው (Omnipresent)

አግዚአብሔር በእንድና በተመሳሳይ ጊዜ በሁሉም ሥፍራ ይገኛል (መዝ. 139+1-9፤ ኢሮ. 23+23)። የአግዚአብሔር በሁሉም ቦታ በአንድ ጊዜ መገኘት ለክርስቲያኖች በቸግር ጊዜ የሚደርስላቸው፤ የሩት ሳይሆን የቅርብ ለምሳክ እንደሆነ በማሳየት መጽናናትን ያገናጽፋቸዋል።

8. አግዚአብሔር በላለማዊ ነው (Eternal)

አግዚአብሔር በምንም የማይወሰን፤ በጊዜም መሰረት የማይለካ መሆኑና ከጊዜ በፊትና ከጊዜም በኋላ የሚኖር መሆኑን አንረዳለን። «እኔ እኔ ነኝ» (ዘጸሊ. 3+14) ማለቱ አግዚአብሔር ትናንትና፤ ዛሬ እስከ ለዘላለምም እርሱ ያው አንደሆነ ለማሳየት ነው (ዕብ. 13+8)።

6. አግዚአብሔር ፍቅር ነው (Love)

በ1ኛ ዮሐንስ 4+8 » «አግዚአብሔር ፍቅር ነው» ይልና በቀጥር 10 ላይ ደግሞ ያ ፍቅር ልዩ ሊኖሩበት ክርስቶስን ለእኛ በመስጠቱ እንደተገለጠ ያስረዳል (ዮሐ. 3+16፤ 1ኛ ዮሐ. 3+16፤ ዮሐ. 16+27)።

7. አግዚአብሔር ቅዱስ ነው (Holy)

የአግዚአብሔር ቅድስና ከፍጥረቶቹ ፍፁም መለየቱና በክብር ከእነርሱ እጅግ የላቀ መሆኑ ነው። (ዘጸዓ. 15+11፤ 1ኛ ሳሙ. 2+2፤ ኢሳ. 57+15፤ ሆሴዕ 11+9) የቅድስናው መሠረት መሠረታዊ ክላብ «መለየት» ሲሆን የአግዚአብሔርን ፍጹም የሞራል ገጽሐና ያመለክታል። በዚህ በአግዚአብሔር ቅድስና ፊት ለው ጋጢአተኝነቱ ይለማዋል (ሊዮ. 34+10፤ ዕገ. 1+13፤ ኢሳ. 6+5)። የአግዚአብሔር ቅድስና ለዘላለም የራሱን የሞራል ገፅህና የሚያዘበትና የሚጠብቅበት፤ ጋጢአትን የሚጠቁምበትና ቅድስናን ከፍጥረቶቹ የሚፈልግበት የባሕርይ ፍፁምነት ነው።

8. አግዚአብሔር ከፍፍል የለውም (Oneness)

አግዚአብሔር ከፍፍል የለውም፤ ሊከፋፈልም አይችልም። ይህም ሦስቱ አካላት የባሕርይ ሦሥት ክፍልተኞች አይደሉም ማለት ነው። አግዚአብሔር በቀጥር አንድ ብቻ መሆኑን ሲያመለክት ከበዙ ክፍሎች የተሠራ የውህደት ውጤት

አይደለም (ዘፃፃ. 6÷4፤ ዘፀፃ. 15÷11)። በ1ኛ ጢሞቴዎስ 2÷5 እና በ1ኛ ቆሮንቶስ 8÷6 እግዚአብሔር በቁጥር አንድ ብቻ መሆኑ ትኩረት ተስጥቶበታል።

9. እግዚአብሔር እውነት ነው (Truth)

እግዚአብሔር የሚያደርገው፣ የሚተባበረውና የሚሰማው እውነተኛ ከሆነ ነገር ጋር ብቻ ነው። ኢሳ. 44÷8-10፤ 45÷5 ስንመለከት እግዚአብሔር ከሌሎች አማልክት ሁሉ የተለየ ከሚያደርጉት ባህርያት አንዱ እውነተኝነቱ ነው። ሌላው ደግሞ በመገለጥና በቃሉ ውስጥ ያለው ነገር ሁሉ እርሱ እውነት ከመሆኑ የተነሣ የታመነ ነው (ዘኁ. 23÷19፤ ሮሜ. 3÷3-4፤ ዮሐ. 14÷1-2፤ ዕብ. 6÷18፤ ቲቶ 1÷2)። በተጨማሪም እርሱ የነገሮችን እውነተኛ ማህበራዊነትን ያውቃል። የፍጥረታቱን የሰዎችንና እውነተኛ ማንነት ያውቃል። በእርሱ ፊት እውነተኛ ማንነታችንን ደብቀን ሌላ ማንነት ይዘን መቅረብ አንችልም።

10. እግዚአብሔር ነፃ ነው (Self-Sufficient)

ይህ ባህርይው የሚያሳየው እግዚአብሔር የፍጥረቱ ጥንኛ ያስመሆኑን ነው። ይህ እውነት እስከሆነ ድረስ እግዚአብሔር ለፍጥረቱ ያደረገው በጎ ነገር ሁሉ በፈቃደኝነት እንጂ በማንም በምንም ተገደዶ የፈጸመው ያለመሆኑን እንረዳለን። የሚያስገድደው ኃይልም ከቶ የለም። ያደረገልን ሁሉ ለፍጥረቱ ካለው ፍቅርና ርኅራኄ የተነሣ ነው።

11. እግዚአብሔር ከሁሉ የበላይ (ለ-ፃላዊ) ነው (Sovereignty)

እግዚአብሔር ለ-ፃላዊነቱ የመጨረሻው ባለ ሥልጣን፣ ብቸኛ የዓለማት ገዢ በመሆኑ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር የሁሉ የበላይ መሆኑን እንደሚያስተምር ግልጽ ነው (ኤፌ. 1 እና ሮሜ 9)። የእግዚአብሔር የበላይነት ለክርስቲያኖች የሚያበረታታና የሚያስደስት ነገር ነው። ምክንያቱም ምንም ነገር ከእርሱ ቁጥጥር ውጪ እንደማይፈፀምና ዕቅዱም ሁልጊዜ ተፈጻሚ እንደሆነ የሚያስረዳን የበሕርይው መገለጫ ነው። እነዚህ የእግዚአብሔር ዐበይት ባሕርያት ሲሆኑ እውነተኛ አምላክም እርሱ ብቻ መሆኑን ያመለክታሉ።

ትምህርት አራት

የእግዚአብሔር ስሞች

የአንድ ስው ስም ስለ ሰውዬው ማንነት ወይም ስሙን ከሚጠቀሙበት ሰዎች ጋር ያለውን ዝምድና ያመለክታል። የእግዚአብሔርም ስሞች እንዲሁ ናቸው።

የመጀመሪያዎቹ የብሉይ ኪዳን ስሞች፡-

1. **አሉሂም፡-** በእንግሊዝኛ ትርጉሞች (God) ወይም እግዚአብሔር የሚለውን ጥቅል ስም የያዘ ሲሆን በብሉይ ኪዳን ከ2,000 ጊዜ በላይ ተጠቅሷል። ደግሞም «ኤል» ኃይለኛ ከሚለው ቃል የወጣና ባለብዙ ኃይል እንደሆነ የሚያመለክት ሲሆን፣ የእግዚአብሔርን ታላቅነት ለመግለጥ ያገለግላል (ዘፍጥ. 17÷1፤ ዘፃፃ. 32÷17-21፤ ኢሳ. 31)።

2. **አዶናይ፡-** ይህ ስም 449 ጊዜ በብሉይ ኪዳን የተጠቀሰ ሲሆን፣ 315ቱ ከያህዌህ ጋር በተያያዘ መልኩ ነው (ዘፍጥ. 24÷9)። አዶናይ የሚለው ስም የጌታና የአገልጋዩን ግንኙነት የሚያሳይ ነው። በዚህ መሠረት አይሁዶች «ያህዌህ» የሚለው ስም በጣም ቅዱስ እንደሆነ ስለሚያስቡ ቅዱሳት መጻሕፍትን ሲያገቡ ያህዌህ የሚለው ቦታ በደረሱ ቁጥር አዶናይ ብለው ይጠሩታል። አዶናይ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊ አግዛዙን የሚያሳይና የሁሉም ጌታ እንደሆነ የሚያመለክት ስም ነው (መዝ. 8÷1፤ ሆሴ. 12÷14፤ ዘጼ. 10÷17ና ኢዩ. 3÷11)።

3. **ያህዌህ፡-** እንደሚናገረው ይህ ስም ሕያው ከሚለው ከዕብራይስጥ ቃል ጋር የተዛመደ ሆኖ እግዚአብሔር ተለዋዋጭ አለመሆኑን ያመለክታል (ዘፃፃ. 3÷14)። እግዚአብሔር በባሕርይው የማይለወጥና ቃል ኪዳንን አክብሮ ቃሉን ለመፈጸም የታመነ ነው (ሚል. 3÷6)። ይህ ስም በብሉይ ኪዳን ወደ 7,000 ጊዜ ያህል የተጠቀሰ ሲሆን፣ በዘጸአት 6÷6 ላይ ደግሞ የእግዚአብሔርን የመቤዝት ኃይል ያመለክታል።

ጥቅም ላይ ያለው ኪዳን ስሞች

በብሉይ ኪዳን ውስጥ ስለ እግዚአብሔር ባሕርይ ወይም ሥራ የሚገልጡት «የህዌህ» ወይም «ኤል» ወይም /ኤል-ሂም/ የሚሉት ቃላት አብዛኛውን ጊዜ ከሌሎች ስሞች ጋር ተጣምረው ይገኛሉ።

1. **ኤልሃዳይ**፡- ሆሉን ቻይ /ሁሉን አድራጋ/ አምላክ ማለት ነው። ተራራ ከሚለው የሰብራይስጥ ቃል ጋር ስለሚመሳሰል የእግዚአብሔርን ጥንካሬና ጋይል ያመለክታል። በዚሁ ስም እግዚአብሔር ቃል ኪዳንን የሚጠብቅ አምላክ መሆኑን አሳይቷል (ዘፍጥ. 17+18)።
2. **ኤል-ኤልያን**፡- «ልዑል እግዚአብሔር» የሚል ትርጓሜ ሲኖረው፤ እግዚአብሔር ከሁሉም ጦጦች መሆኑን ያሳያል። አርሱ አማልክት ከተባሉት ሁሉ የበላይ ነው (ዘፍጥ. 14+18-22)። ልዑል እግዚአብሔር የለማይና የምድር ገዢም ነው (ቁ. 19)።
3. **ኤል አላም**፡- «የዘላለም አምላክ» የሚል ትርጉም ሲኖረው እግዚአብሔር የማይለወጥ በመሆኑ ላይ ያተኩራል (ዘፍጥ. 21+33 ኢሳይያስ 40+28)።

በብሉይ ኪዳን የተጠቀሱ የእግዚአብሔር ጥቅም ስሞች

1. **የህዌህ ደርሲ** - እግዚአብሔር ያዘጋጃል (ዘፍጥ. 22+14)።
2. **የህዌህ ገሲ** - እግዚአብሔር ዓላማዬ ነው (ዘጸ. 17+15)።
3. **የህዌህ ሻሉም** - እግዚአብሔር ሰላም ነው (መሳ. 6+24)።
4. **የህዌህ ሳቦት** - የሠራዊት ጌታ (1ኛ ላሙ. 1+3)።
5. **የህዌህ መከደሽክም** - የሚተባበሩ እግዚአብሔር (ዘጸ. 31+13)።
6. **የህዌህ ፅድክነት** - እግዚአብሔር ፅድቃችን (ኤርም. 23+6)።
7. **የህዌህ ርይ** - እግዚአብሔር አረኛዬ (መዝ. 23+1)።
8. **የህዌህ ሻማህ** - እግዚአብሔር በዚያ ለሰ (ሕዝቅ. 48+35)።
9. **የሀዊህ ኤል-ሂም** - የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር (መሳፍንት 5+3)።
10. **ካደሽ እስራኤል** - የእስራኤል ቅዱስ (ኢሳ. 1+4)።

ትምህርት አምሥት

ትምህርተ ሥላሴ

ሥላሴ የሚለው ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አይገኝም። የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንት የእግዚአብሔርን በመለኮት አንድነትና በአካላት (በማንነት) ወይም በህላዌ ሉሉነት ለማብራራት የተጠቀሙበት ቃል ነው። ቃሉንም ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀመው የሁለተኛው ክፍለ ዘመን የሥነ-መለኮት ምሁር የነበረው ተርቱሊዮን የተባለ ሰው ነበር።

ሀ/ የሥላሴ ገለጻ

1. እግዚአብሔር በመለኮት ባሕርይ አንድ ነው።

«በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን ቤተ ክርስቲያን ታሪክ «ክርስቶስ ከአባቱ ጋር በባህርይውና በመለኮትነቱ አንድ ነው ወይ?» የሚል ጥያቄ ተነሥቶ ነበር። አሪዮስ (Arius) የተባለ የሥነ-መለኮት ምሁር ክርስቶስ ከአባቱ ጋር በባሕርይው አንድ በሆነም አባቱ ከክርስቶስ ይበልጣል ብሎ አስተማረ። እግዚአብሔር «እስራኤል ሆይ ሰማ! አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው» (ዘጸ. 6+4) በማለት አንድነቱን ያፀናል። ይህ «አንድ» የሚለው ቃል በዕብራይስጥ «ኢካድ» ስለሆነ ጥቅም አንድነትን ያመለክታል። ሦስቱ የመለኮት አካላት አኩልና አንድ የሆነ ባሕርይ የያዙ ሊሆኑ የእግዚአብሔር ባሕርይ ደግሞ የማይከፋፈል ነው። የእግዚአብሔር በመለኮት ባሕርይ አንድ መሆን በሥላሴ ውስጥ ያሉ አካላት ለብቻቸው ተነጣጥለው አንደማይታሰቡ ማለትም ከስምምነት ውጪ የሆነ ተግባር መፈጸም አንደማይችሉ ያመለክታል። ኢየሱስ የአይሁድን ከስ በመቃወም አብና ወልድ አንድ መሆናቸውን ገልጿል (ዮሐ. 5+19፤ 8+28፤ 12+49፤ 14+10)።

2. አካላት (በማንነት) (Personality)

እግዚአብሔር ሦስት አካላት አሉት። እነርሱም አባ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ናቸው። እነዚህ ሦስቱ አካላት አንድ ሦስት ስሞች የተነጣጠለ ሦስትነት የላቸውም። ነገር ግን አንዱ የመለኮት ባሕርይ የሚገለጥባቸው ናቸው። ሆኖም እነዚህ ሦስቱ ግላዊ አካላትን ስለያዙ እርስ በእርሳቸው ግንኙነት ሊኖራቸው ይችላል። አባ ከወልድ ጋር ይነጋገራል፤ መንፈስ ቅዱስንም ይልካል። የሥላሴ

ቁልፍ ምሥጢር ሦስቱ አካላት በአንድ አምላክነት ብቻ ይገኛሉ የሚለው አሳብ ነው።

3. እያንዳንዳቸው ተመሳሳይ (አንድ ዓይነት) የመለኮት ባሕርይ አላቸው።
4. በእያንዳንዱ አካል (ማንነት) የአግዚአብሔር ማንነት (ባህርይ) በሙላት ተገልጦ ይኖራል።
5. የሥላሴ አካላት እርስ በርሳቸው የተለዩ ግንኙነት አላቸው።

በሥላሴ ውስጥ ያለው ግንኙነት «በመገኘት» ረገድ ሲብራራ እብ አይወለድም፤ ከማንም አይሰርዕም፤ ወልድ ከአብ ከዘላለም የተወለደ ነው፤ (ዮሐ. 1፡18፤ 3፡6-18 እና 1ኛ ዮሐ. 4፡9)። መንፈስ ቅዱስ ከዘላለም ከአብና ከወልድ የሚሰርጽ ነው። ወልድ የአብ ልጅ መሆኑ እና መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ መሰረጹ በሥላሴ መካከል ያለውን የእያንዳንዱ አካል ግንኙነትን ያሳል (ዮሐ. 14፡16-20)። ነገር ግን እነዚህ «ልጅ»፤ «ሰረጸ» የሚሉ ቃላት በሥላሴ አካላት መካከል አንዱ ከሌላው ማንሁን ወይም መብሰጡን የሚያመለክቱ አይደሉም።

6. ሦስቱም የሥላሴ አካላት በሥልጣን አኩል ናቸው (1ኛ ቆሮ. 8፡6)።

ወልድ በሁሉም ረገድ ከአብ ጋር እኩል መሆኑ የተረጋገጠ ነው (ዮሐ. 5፡21-23)። መንፈስ ቅዱስም በተመሳሳይ መልኩ ከአብና ከወልድ ጋር እኩል መሆኑ ተብራርቷል (ማቴ. 12፡31)። ይህም ሆኖ እብ ወልድ ወይም መንፈስ ቅዱስ አይደለም፤ መንፈስ ቅዱስም እብ ወይም ወልድ አይደለም። እብ፤ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ አምላክ ነው። በሰላሴ ትምህርት ማየት ያለበት ጽንሰ ሃሳብ የአግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነቱን ነው።

ሀ/ ስለአንድነቱ ማስረጃ

ከአሥርቱ ትእዛዛት የመጀመሪያው፤ አስራሌሳውያን አንድ እውነተኛ አምላክ ሊያመልኩ እንደሚገባ ያስረዳል (ዘጸዓ. 6፡4፤ 4፡35፤ 32፡39፤ ኢሳ. 45፡14 እና ዘጸዓ. 20፡1)። በአዲስ ኪዳንም በ1ኛ ቆሮ. 8፡4-5፤ ኤፌ. 4፡3-6 እና ያዕ. 2፡19 እግዚአብሔር አንድና እውነተኛ አምላክ መሆኑ ተገልጿል። በእርግጥ በብሉይ ኪዳንም ሆነ በአዲስ ኪዳን ውስጥ ሰላሴ የሚል ቃል አይገኝም። ይሁንና በብዙ

የብሉይ ኪዳንም ሆነ የአዲስ ኪዳን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የእግዚአብሔር ሦስትነት ተገልጿል። በዘፍጥረት ታሪክ ውስጥ በንመለከት በዘፍ. 1፡1 እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ። በዘፍጥረት 1፡2 ላይ ደግሞ የእግዚአብሔር መንፈስ በውኃ ላይ ሰፍሮ ነበር ያላል። ይህ በግል የሥላሴን ምስጢር ባያሳይም በዘፍጥረት 1፡26 «እንፍጠር» «በመልካችን እንደምሳሌያችን» የሚሉ ቃላት በእግዚአብሔር ህልውና ውስጥ የአካል መብዛትን በአንድነቱ የሚያሳዩ ናቸው።

ሐ/ ለሦስትነቱ ማስረጃ

1. እብ እንደአምላክ ተገልጿል (ዮሐ. 6፡27፤ 1ኛ ጴጥ. 1፡2)።
2. ወልድ እንደአምላክ ተገልጿል።
3. ተጠራጣሪው ቶማስም ይህን ሲመለከር፤ «ጌታዬ እምላኬም» ብሏል።
 - ሁሉን አዋቂነቱ (ማቴ. 9፡4)
 - ሁሉን ቻይነቱ (ማቴ. 28፡18)
 - በሁሉ ቦታ መገኘቱ (ማቴ. 28፡20)
 - የኃጢአት ይቅርታ መስጠቱ (ማር. 2፡1-12) እና ሌሎችም ናቸው።

፩. መንፈስ ቅዱስ እንደ አምላክ ተገልጿል

- መንፈስ ቅዱስን መዋሸት እምላክን መዋሸት እንደሆነ ተረጋግጧል። (ዮሐዋ. 5፡3-4)
- ባህርይው። ሁሉን ያውቃል (1ኛ ቆሮ. 2፡10)
- በሁሉ ሥፍራ ይገኛል (መዝ. 139፡7)
- ሰውን ለዳግም ልደት ያበቃል (ዮሐ. 3፡5-8)

የሥላሴ ትምህርት የአግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነት ለማብራራት የማያስችል ነው። ከዚህም በመከተል የአሐዱ ሥላሴን ማስረጃ እንመለከታለን።

መ/ የአሁኑ ሥላሴ ማስረጃ

ከሁሉም በላይ ስለ አንድነትና ስለሦስትነት በሚዛናዊነት የሚያስረዱን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ማቴ. 28፡19፤ 2ኛ ቆሮ. 13፡14 እና ማቴ. 3፡16-17 ናቸው።

አሁኑ ሥላሴ የሆነውን አምላክ የምናምነው ትምህርቱ በጣም ቀላል፤ ግልጽና የተብራራ በመሆኑ ምክንያት ላይሆን፤ መጽሐፍ ቅዱስ ስለሚያስተምርና እውነቱን በልባችን ውስጥ መንፈስ ቅዱስ ስለሚመሰክርልን ነው።

ትምህርት ስድስት

የእግዚአብሔር መጋቢነት (Providence)

ምንም እንኳን የእግዚአብሔር መጋቢነት የሚለው ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ባይገኝም አሳቡ ግን በግልጽ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነው። ይህ ትምህርት እግዚአብሔር ለስተዳደሩን በሥራ ላይ ለማዋል ስፍጥረቱ ያደረገውንና የሚያደርገውን አንክብካቤ ስግል ያብራራል።

ክርስቲያናዊ አመለካከቶች እግዚአብሔር ዓለምን ፈጥሮ ብቻ አንዳልተወ ያረጋግጣሉ። ይህም እግዚአብሔር ለፈጠራቸው ፍጥረቶች ሁሉ ቅዱስ፤ ቸር፤ ጠቢብና ሁሉን ቻይ አምላክ በመሆኑ የሚያስፈልጓቸውን ነገሮች ያሟላላቸዋል፤ ይቆጣጠራቸዋልም ማለት ነው። ይህ አስፈላጊ ነገሮችን ስሁሉም ፍጥረት በዕቅዱ መሠረት ማቅረብና ሉዓላዊ ቁጥጥሩ የእግዚአብሔር መጋቢነት በመባል ይታወቃል።

ሀ/ የቃሉ መሠረታዊ ትርጉም

«Providence» ወይም አቅርቦት የሚለው ቃል ምን እንደሚያስፈልግ ለስቅድም ማወቅ ወይም ወደፊት ማየት የሚለውን ትርጉም ይይዛል። ከዚህ መሠረታዊ አሳብ በመነሣት እግዚአብሔር ስፍጥረቱ የሚያስፈልጋቸውን ማቅረቡ የእግዚአብሔር መጋቢነት ይባላል። በሥነ-መለኮቱ ዓለም ይህ አሳብ በጥልቀት ሲታይ እግዚአብሔር ለስቅድም ያቀደውን ዓላማ በገሃዱ በሚታይ ዓለም ውስጥ ከግብ ሰማድረስ የሚያደርገው አንቅስቃሴ የእግዚአብሔር መጋቢነት ይባላል። ስለዚህም የእግዚአብሔር መጋቢነት ፍጥረቱን በመንከባከብ፤ በዓለም ውስጥ በሚፈጸሙት ተግባራት መካከል በመገኘትና ነገሮችን ሁሉ ወደ ተወስኅላቸው ዓላማ በመምራት የሚገሰጥበት መንገድ ነው።

ለ/ የመጋቢነቱ ማረጋገጫዎች

1. የእግዚአብሔር መጋቢነትና የዓለም ተፈጥሮ፡

እግዚአብሔር በጥበብ፤ በመልካምነትና በኃይል የላቀ ከመሆኑም ባሻገር የሁሉም ነገር ፈጣሪና ባስቤትም ነው። ስለዚህም ንብረቱ የሆነውን ፍጥረቱን መግዛት ይጠበቅበታል። ጠቢብና የራሱ ህልውና ያሰው አምላክ በመሆኑም ስፍጥረቱ በማሰብ ይጠነቀቃል። መልካም አምላክ በመሆኑም የፍጥረቱን ፍላጎት በሙሉ ያውቃል። ሁሉን ቻይ አምላክ በመሆኑም ሁሉን ነገር በዓላማው መሠረት

ስመፊፀም ሥልጣን ያለውና የታመነ ነው። ሰብዚህም ክርስቲያን አመኔታውን ሙሉ በሙሉ በእግዚአብሔር ማንነት ላይ አድርጎ መመላለስ ይኖርበታል።

ስዎችን በእጁ መጻፍ የያዘው፣ በየዕለቱም የሚያስፈልገንን ነገር የሚያሟላ ስፍራረታት ሁሉ መብልን የሚሰጥ እርሱ እግዚአብሔር መጋቢ አምላክ ነው። ይህ አምላክ ዕለት በዕለት የምንመራባቸውን የግብረዝብ ሕግጋት ሰጥቶናል። በላኦምላክነቱም መስገድ፣ መታዘዝና ማክበር ይጠበቅብናል። ቀን በቀን ፍጥረት ሥርዓቱን ጠብቆ መንቀሳቀስ የእግዚአብሔርን ሉሳላዊ ቁጥጥር ያሳያል።

2. የእግዚአብሔር መጋቢነት በመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ

መጽሐፍ ቅዱስ በሰ እግዚአብሔር የመፍጠር ሥራ ከሚናገረው የበሰጠ በሰ መጋቢነት ተግባሩ ይናገራል። ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በሚታየው ዓለም ማስተም በተክሎች፣ በእንስሳት፣ በዓለም ሕዝብ ሁሉና በእያንዳንዱ ነፍስ ላይ እግዚአብሔር ሉሳላዊ ቁጥጥሩን እንደሚያደርግ ያሳያሉ።

• መጽሐፍ ቅዱሳችን እንደሚያመለክተው የሚታየውና የማይታየው ዓለም ሁሉ በእግዚአብሔር ሉሳላዊ አገዛዝ ቁጥጥር ሥር ይንቀሳቀሳል። ፀሐይ (5+45)፣ ነፋስ (መዝ. 147+18)፣ መብረት (ኢዮብ 38+25-35)፣ ዝናብ (ኢዮብ 38+26)፣ ማቴ. 4+45)፣ ነጋድጓድ (1ኛ ሳሙ. 7+10)፣ ወንዞች (መዝ. 147+18) እና ሌሎችም ሁሉ በእርሱ ቁጥጥር ሥር ይታዘዙለታል።

• በተክሎችና በእንስሳት ዓለም እያንዳንዱ ፍጥረት በእግዚአብሔር ሉሳላዊ አገዛዝ እጅ ውስጥ ነው (ኢዮ. 12+10)። ስተክሎችም የሚያስፈልጋቸውን የሚሰጥ የሚመግባቸውና የሚቆጣጠራቸው እግዚአብሔር ነው (ዮናስ 4+16)፣ ማቴ. 6+28-30) ወፎችን የሚመግባቸው እግዚአብሔር ነው (ማቴ. 6+26)፣ 10+29) የአንበሳ ግልገሎች እሣ እና ፍጥረታቱ ሁሉ ምግባቸውን የሚያገኙት በእግዚአብሔር እጅ ነው (መዝ. 104)፣ ዮናስ 1+17)፣ ማቴ. 17+27)።

• በዓለም ሕዝቦች ሁሉ ላይ የእግዚአብሔር ሉሳላዊ አገዛዝ መስፈርት የዓለምን ሕዝብ ሁሉ ይገዛል (መዝ. 22+28)። አህዛብን ከፍ ከፍ ያደርጋል፣ ደግሞም ያጠፋል (ኢዮብ 12+23)። አሕዛብን የሚመሰክት፣ የሚፈርድም እግዚአብሔር ነው (መዝ. 66+7)፣ 75+7)። ነገሥታትን ይሾማል ይሸራቸዋልም፣ (ዳን. 2+37.

39) 4+25)። ላርቻ መጻቢ (የሐዋ. 17+26) መንግሥታትንና ባለሥልጣናት የሚሾም እና የእርሱን ፈቃድ እንዲፈጽሙ የሚያደርግ እግዚአብሔር ነው (ሮሜ 13+1) ኢሳ. 7+20)፣ 10+5-15)፣ 45+1-4)።

- የእግዚአብሔር ሉሳላዊ አገዛዝ ሰው በየዕለቱ በሚያከናውናቸው ነገሮች
 - በሰው መወለድ፣ ዕድገትና ሞትም ውስጥ እግዚአብሔር ሁኔታዎችን ይቆጣጠራል። አንድ ሰው ከመወለዱ በፊት እግዚአብሔር ሁሉን አትዶሰታል (መዝ. 139+16)፣ ኤር. 1+5) ከዚህም የተነሣ በአንድ ሰው ሕይወት ውስጥ መሥራት ዓላማውን ይፈጽማል (1ኛ ሳሙ. 16+11 ገላ. 1+15)። ለሰው የሚያስፈልገውን የሚሰጥ እግዚአብሔር ነው (ማቴ. 5+45)፣ 6+25-32)፣ የሐዋ. 14+17)። ሰው የሚሞትበትን ጊዜና ሁኔታን የሚወስነውም እርሱ ነው (ዘኣ. 32+49)፣ ዮሐ. 21+19)፣ 2ኛ ጢሞ. 4+6-8)።
 - በሰዎች የስኬትና ውድቀት ውጣ ውረድ ውስጥም የእግዚአብሔር ሉሳላዊ ቁጥጥር አስ ገዢዎችን ከዙፋናቸው የሚያዋርድ ትሑታንን ከፍ የሚያደርግም እርሱ ነው (ሉቃ. 1+52)፣ መዝ. 75+7)። ድሃም ሀብታምም የሚያደርግ እግዚአብሔር ነው /1ኛ ሳሙ. 2+6-8)። እያንዳንዱ ሰው በሚያበወው አላብ ውስጥም የመግባት ሥልጣን ያለው እግዚአብሔር ነው (ምሳ. 21+1)።
 - በጥቃትን ጉዳዮችም ላይቀር በሁኔታዎች ሁሉ ውስጥ ጣልቃ የመግባት ሥልጣን አለው። ሰድንዚጥ እንኳን የሚያበብላት እግዚአብሔር የእያንዳንዱን ሰው ፀጉር መቁጠር በሰሚችል በሉዓላዊነቱ ሁሉን ይቆጣጠራል (ማር. 10+29)። ዕጣ በጉያ ሲጣል የሚወድቅበትን ቦታ የሚወስነውም በሉሳላዊነቱ ነው (ምሳ. 16+33)። እንዲያውም እንቅልፍን ይሰጣል፣ ይከሰክላልም (አስ. 6+1)።
 - ለሕዝቡ የሚያስፈልጋቸውን ሁሉ እግዚአብሔር በሉሳላዊነቱ ያስጣል ያሟላል (1ኛ ሉጥ. 5+7)። የሰላም እንቅልፍና እረፍት ይሰጣል (መዝ. /4+8)፣ ሕዝቡን ይጠብቃል (መዝ. 121+3)፣ ይባርካቸዋል (መዝ. 5+12)

ይደግፋል፤ (መዝ. 63፥8)፤ የሚያስፈልጋቸውን ሁሉ ይሞላባቸዋል (ፊልጵ. 4፥19)፤ በአጠቃላይ በሉላዊነቱ ይመራቸዋል።

- የአማኝንም ሆነ የኢ-አማኝንም ፍፃሜ የሚያውቀው እግዚአብሔር ነው። አማኝን በዚህ ሕይወት ወደ ክብር የሚያመጣውም እርሱ ነው (መዝ. 73፥24)። አማኝ ቢወድቅም እግዚአብሔር ይደግፈዋል (መዝ. 37፥24)። በኃጢአተኛው ላይ ግን የእግዚአብሔር ቁጣ ይገሰጣል (መዝ. 11፥6)። ይህ በተጨማሪም የእግዚአብሔር መጋቢት ለሚያመልኩት ሰዎች ብቻ ሳይሆን ለሁሉም የተሰጠ ነው (የሐዋ. 17፥28)።

በማጠቃለያም እግዚአብሔር የሁሉ ነገር ፈጣሪ፣ የሚኖርና ሁሉን የሚቆጣጠር በመሆኑ ክርስቲያኖች የምናመልከው አምላካችን እውነተኛ አምላክ ነው።

ማጠቃለያ

በአካላዊ ባሕርይው እግዚአብሔር በራሱ የተገኘ ዘላለማዊና የማይለዋወጥ ነው። በእውቀቱ ሁሉን የሚያውቅ ታማኝና ጠቢብ ነው። በግብረገብ ባሕርይው ቅዱስና ጻድቅ ነው። በሰሜኑ ክፉውን የሚጠላ፣ የሚያዝንና የሚራራ ነው። በህልውናው ነፃ፣ ትክክለኛ ሁሉን ማድረግ የሚችል ነው። ይህ አምላክ ታማኝ፣ ቅዱስ፣ ጻድቅ፣ ፀጋን የተሞላ፣ መሐሪና ቸር ነው። አምልኮ፣ በግደት፣ ውዳሴ የሚገባው እርሱ ብቻ ነው።

ይህ ትምህርት አምላካችን እግዚአብሔር ከሌሎች አማልክት ሁሉ የተለየ መሆኑንና ዘመናችንን ሁሉ ስእርሱ ብቻ እንድንኖር በአፅንኦት ይነግረናል። ቀንና ሌሊት የእግዚአብሔርን ሉላዊነት፣ ታላቅነት፣ አምላክነትንና አባትነቱን አያሰላሰልን ለመኖር አሁኑኑ አንወስን።

ምዕራፍ ሁለት

መጽሐፍ ቅዱስ - (Bibliology)

መግቢያ

ክርስቲያኖች እንደመሆናችን መጠን በመጀመሪያ ልናውቀው የሚገባን በክርስትና ኃይማኖት ደክትሪን ሥር ለሆኑ ነገሮች ሁሉ የሥልጣን መሠረት መጽሐፍ ቅዱስ መሆኑን ነው። ማንኛውም ሰው ለሚያስበውም ሆነ ለሚያደርገው ነገር ሁሉ የሥልጣን መሠረት አለው። አንድ ሰው በክርስትና ኃይማኖት ውስጥ ሆኖ መጽሐፍ ቅዱስ የሚናገረውን የማይቀበልና የማይታዘዝ ከሆነ ክርስትናው አጠራጣሪ ይሆናል።

ክርስትና ሃይማኖት ውጪ የሆኑት ኃይማኖቶች (ለምሳሌ የእስልምና ሃይማኖት) የራሱ የሥልጣን መሠረቶች አሏቸው። ተከታዮቹም እነዚህን የሥልጣን መሠረቶች (ቁርዓን፣ ሐዲስና የመሳሰሉትን) ይታዘዛሉ።

ሌሎችም ብዙዎች የየራሳቸው የሆነ የሥልጣን መሠረት ወይም ምንጭ አላቸው። የወንጌላውያን ክርስቲያኖች የሥልጣን ምንጭና መሠረት ግን በእግዚአብሔር መስከታዊ መገሰጥ ላይ ያተኩራል። እግዚአብሔር ራሱን ለሕዝቡ፡- በፍጥረት በታሪክ ውስጥና በተለያዩ አካሄዶች በምሕረቱ፣ በተለምዶቱ፣ ለነብያት በሰጠው ትንቢትና ባላየው ራዕይ ገልጧል።

ሥነ ፍጥረትና ታሪካዊ ክስተቶች ስለ እግዚአብሔር የተወሰነ ነገር ቢነግሩንም፣ ነገር ግን ሁሉንም አይደለም። የእግዚአብሔር መስከታዊ መገሰጥ የሆነው መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ክርስቶስ እንድናውቅ ከማድረጉም ባሻገር ክርስቲያን በሕይወቱ ውስጥ የሥልጣን መሠረት ማድረግ ያለበት ነው። በመሆኑም ትኩረታችን በመጽሐፍ ቅዱስ በሚገኘው የሥልጣን መሠረት ክልል ውስጥ መሆን ይገባዋል።

ትምህርት ስባት

የቅዱሳት መጻሕፍት ምንነት

መጽሐፍ ቅዱስ የሚለው ሐረግ በግሪክ «ቅዱሳት ጽሑፎች» ከሚለው የመጣ ሲሆን፡ እነዚህም በብሉይ ኪዳን ውስጥ ትልቅ ሥልጣን ያላቸው ጽሑፎች መሆናቸው ተስተውሏል (2ኛ ነገሥት 14፡6፤ 2ኛ ዜና 23፡18፤ ዕዝራ 3፡2፤ ነህምያ 10፡34)። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ሕግ፤ ነቢያት፤ ታሪክና የቅኔ መጻሕፍት በመባል በአራት ክፍሎች ተከፋፍለዋል ቁጥራቸውም 39 ነው።

«መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚል» ተብሎ የተጠቀሰ ክፍል ሁሉ «እግዚአብሔር እንደሚል» ከሚለው ጋር ተመሳሳይ ነው (ሮሜ 4፡3፤ 9፡17፤ 10፡11፤ ገላ. 4፡30፤ 1ኛ ጢሞ. 5፡18)።

መጽሐፍ ቅዱስን ከተራ ጽሑፎች ሁሉ የተለየ የሚያደርገው በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፈ በመሆኑ ነው (2ኛ ጢሞ. 3፡16)። ስለዚህም መጽሐፉ በሚናገረው ነገር ሁሉ ስሕተት የሌለበትና ባስሥልጣንም ማለት አንችላለን።

የመጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ ምንጭ

1. መጽሐፍ ቅዱስ ስለራሱ ምን ይላል?

የተለየ ጽሑፍ ስለመሆኑ በውስጡ የያዘው መልእክት በቂ ማሰረጃ አለው። 3800 ጊዜ «እግዚአብሔር አስ»፤ «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል» ተብሎ መጻፉ በራሱ መጽሐፍ ቅዱስ የተለየ መሆኑን ያመለክታል (ዘጸዓ. 14፡1፤ 20፡1፤ ዘሌዋ. 4፡1፤ ዘኁ. 4፡1፤ ዘዳግ. 4፡2፤ 32፡48፤ ኢሳ. 1፡10፤ 24 እና ኤር. 1፡11)። ጳውሎስም ደግሞ የጻፋቸው ነገሮች የጌታ ትእዛዝ መሆናቸውን ገልጾል (1ኛ ቆሮ. 14፡37)። ምዕመናኑም መጽሐፍ ቅዱስ የጌታ ትእዛዝ እንደሆነ አድርገው ተቀብለዋል (1ኛ ተስ. 2፡13)። ጴጥሮስ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃልና የማይለወጥ ባስሥልጣን መሆኑን ሲናገር፤ ዮሐንስ ደግሞ የሚያስተምረው ትምህርት የእግዚአብሔር እንደሆነ በመግለጽ ትምህርቱን መቃወም እግዚአብሔርን መቃወም እንደሆነ ጠቅሷል (1ኛ ዮሐ. 4፡6)።

2. የመጽሐፍ ቅዱስ ተጣይነት

መጽሐፍ ቅዱስ የተለያዩ ሥራ ያላቸው፤ በተለያዩ ዘመናት የኖሩ ከ40 በሚበልጡ ጸሐፊዎች የተጻፈና ተመሳሳይ መልእክት ያለው ሆኖ መዘጋጀቱ መለኮታዊ ምንጭ እንዳለው በግልጽ ያሳያል። ስምሳሌ ከጸሐፊዎቹ መሴና ኢያሱ መሪዎች፤ ዳዊት የበግ አረኛ በጋላ ንጉሥ፤ አሞጽ ዋርካ ሰቃሚ፤ ዳንኤል የመንግሥት ባለሥልጣን፤ ማታዎስ ተራጭ፤ ሱቃስ ሐኪም እና ጴጥሮስ ዓሣ አጥማጅ ነበሩ።

በተለያዩ ሰዎች ከመጻፉም ባሻገር፤ መጽሐፍ ቅዱስ በተለያዩ ቦታዎች በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ የተጻፈ ነው። በሦስት ክፍል ዓሰማት ውስጥ የተጻፈ ነበር። እነርሱም አውሮፓ እስያና አፍሪካ ናቸው። ጳውሎስ ከሮም አስር ቤትና ከቆሮንቶስ ሆኖ ሲጽፍ ከአውሮፓ አህጉር መሆኑ ግልጽ ነው። ኤርምያስና ምናልባትም መሴም በአፍሪካ አህጉር በግብፅ ሆነው እንደጻፉ ይታመናል። የተቀሩት አብዛኛዎቹ መጻሕፍት ከየተጻፉት ከእስያ አህጉር ናቸው። ሁኔታዎቹም መሴ በበረሃ፤ ዳዊት በጋጠር የበግ አረኛ ሆኖ፤ ሰለሞን ምሳሌዎቹን በነገሥታት ገቢ ውስጥ፤ ዮሐንስ በፍጥሞና ደሴት ታስሮ እና ጳውሎስ በወንጌ ቤት ውስጥ ሆኖ አምስቱን መልእክቶች ጽፏል።

3. መጽሐፍ ቅዱስ አስደናቂና ተአምራዊ የሚሆንበት ምክንያት በ1500 ዓመታት ውስጥ የተጻፈ፤ ጸሐፊዎቹ አንዱ ከሌላው ጋር ግንኙነት ሳይኖራቸው አንድ ወጥ የሆነ መጽሐፍ መጻፋቸው ነው። 66ቱን መጻሕፍት አንድ ያደረገው የመንፈስ ቅዱስ ከጸሐፊዎች ጋር አብሮ መሆን ነው። በአንድነት ሆነው እነዚህ መጽሐፍት አሁን ሥላሴ፤ የክርስቶስ መለኮትነት፤ የመንፈስ ቅዱስን ህልውና የሰውን በኃጢአት መውደቅና ከኃጢአት በጸጋ መዳንን ያስተምራሉ።

ትምህርት ስምንት

የመጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ መገለጥ

ሀ. የመገለጥ ብያኔ

መገለጥ የሚለው ቃል ትርጉም የሚያመለክተው እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ራሱን መግለጡን ነው። እግዚአብሔር ራሱን ለሰዎች በራሱ መንገድ ባይገልጥ ኖሮ ማንም ሰው ስለእርሱ ባላውቀው ነበር። እግዚአብሔር ራሱን በክርስቶስ እማካይነት መግለጡን ነው (ሮሜ 16:25 እና ሉቃስ 2:32)።

መገለጥ እግዚአብሔር በሌላ መንገድ ሊታወቅ የሚችለውን ራሱንና ስለራሱም ያለውን እውነት ለሰው ልጆች የሚያሳይበት መንገድ ነው። በተጨማሪም መገለጡ በእንደ ክስተት ወይም በረዥም ጊዜ በተደጋጋሚ በሚደረጉት ነገሮች ውስጥ ሊሆን ሊችል፤ እግዚአብሔር ማንነቱን የሚገልጥበት መንገድ ነው። ሰዎችም ይህንን እውነት በተለያዩ ደረጃ ይገነዘቡታል እንጂ ሰዎች ሁሉ እንደ ዓይነት የግንዛቤ ደረጃ ለይደረገውም። ጠቅላላ ባለ መልኩ መገለጥ የሚለውን ቃል ስንጠቀም እግዚአብሔር ራሱን በተፈጥሮ፣ በታሪክ፣ በሰው ሕሊናና በመጽሐፍ ቅዱስ፣ በመጨረሻም በልጁ በእየሱስ ክርስቶስ እማካይነት ገልጧል ማለታችን ነው።

ለ. አጠቃላይ መገለጥ

አጠቃላይ መገለጥ በሁሉም ስፍራ ለሁሉም ሰዎች እግዚአብሔር ራሱን ገሃድ ያደረገበት ሁኔታ ነው። አጠቃላይ መገለጥ ብዙ ዓይነት ገጽታዎች አሉት።

1. በተፈጥሮ

ጳውሎስ በሮሜ 1:18-32 ባለው ክፍል የእግዚአብሔር ቁጣ በእይሁድና አሕዛብ ሁሉ ላይ እግዚአብሔር እንደሚገለጥ አስረድቷል። እግዚአብሔር በተገለጠላቸው መጣን እያወቁት ስላላከበሩት ለአጥፊ ሥራቸው እሳልፎ እንደሰጣቸው ይናገራል። «የማይታየው ባሕርይ እርሱም የዘላለም ኃይሉ ደግሞ አምላክነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ ከተሠሩት ታውቆ ግልጥ ሆኖ ይታያልና።» ጳውሎስ በዚህ ክፍልና በሐዋርያት ሥራ 14:17፣ 17:26 ላይ እንደሚናገረው በእግዚአብሔር ሊታወቅ የሚገባ ነገር በፍጥረት እማካይነት ለሰው ሁሉ ግልጽ ነው ብሏል።

ደግሞም በመዝሙር 19:1-4 ዘማረው

«ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ

የሰማይ ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራል

ቀን ለቀን ነገርን ታወጣለች

ሌሊትም ለሌሊት እውቀትን ትናገራለች

ነገር የለም መናገርም የለም

ድምፃቸው አይሰማም

ድምፃቸው ወደምድር ሁሉ ወጣ» በማለት ተቀኝቷል።

2. በታሪክ

ከጊዜ ወደ ጊዜ ክለው ቀጥጥር ውጪ የሆኑ ክስተቶች ስለእግዚአብሔር የሚያስተላልፍለን መልእክት አለ። ለምሳሌ የነገሥታት መነሳትና መውደቅ የመሳሰሉ ክስተቶች የእግዚአብሔርን ህልውና በሉዓላዊነቱ ያመለክታል /ዳጌ. 2:21/።

3. የግብረገብ ልምምድ

ጳውሎስ በሮሜ 2:14-15፣ «ሕግ የሌላቸው አሕዛብ ከባሕርያቸው የሕግን ትእዛዛት ሊያደርጉ፣ እነዚያ ሕግ ባይኖራቸው እንኳ ለራሳቸው ሕግ ናቸውና እነርሱም ሕሊናቸው ሲመለከርላቸው፣ አላባቸውም እርስ በእርስ ሲካሰስ ወይም ሲያመካኝ በልባቸው የተጻፈውን የሕግ ሥራ ያሳያሉ» ይላል። የሰው ሕሊና ሰው በግብረገብ ልምምድ እግዚአብሔርን እየፈራ እንዲመላለስ ተደርጎ የተፈጠረ ነውና ደገን ከክፉ መለየት በለሚችል ስለእግዚአብሔር የተወሰነ እውቀት ይሰጠዋል።

4. የሃይማኖተኝነት ስሜት

በዓለም ያለው ሰው ሁሉ በአንድም ሆነ በሌላ መንገድ ሃይማኖተኛ ነው። ይህም ከራሱ የበለጠና ሊያመልክው የሚፈልገው ነገር እንዳለ ያሳያል። እግዚአብሔር አጠቃላይ መገለጥን የሰጠበት ዋናው ምክንያት የራሱን ህልውና ለማሳወቅ ነው።

ሐ. የአጠቃላይ መገለጥ ጥቅም

አጠቃላይ መገለጥ ለዎች ስለ ልዩ መገለጥ ተገቢ ግንዛቤ እንዲኖራቸው ያዘጋጃል።

ሁሉም ሰው በእኩልነት ስለእግዚአብሔር መሠረታዊ ነገሮችን እንዲያውቅና ሰው ግብረግብነት ባለው መልኩ እንዲመሳሰል ያሳስባል። በመጨረሻም ስለ እግዚአብሔር ህልውና ስለሚመስክር ሰው «እግዚአብሔር የለም» ብሎ እንዳይክድ ይከሰካል (ሮሜ 2፡15)።

መ. የአጠቃላይ መገለጥ ውስንነት

አጠቃላይ መገለጥ ስለእግዚአብሔር ሰሰው ልጆች በቂ መረጃ ሊሰጥ አይችልም። ሰውደቀው አዳምም አጠቃላይ መገለጥ በቂ አልነበረም። በኃጢአት ሰውደቅን ለእኛ፣ በኃጢአትም ምክንያት በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ለተፈጠረው ክፍተት የእግዚአብሔርን ህልውና በጥልቀት ለማብራራት በቂ አይደለም። በ1ኛ ቆሮ. 1፡21 ላይ ጳውሎስ «ዓለም በጥበብዋ እግዚአብሔርን አታውቅም» ብሏል። ኃጢአት ሰዎች በአጠቃላይ መገለጥ ስለ እግዚአብሔር እውነተኛ መረዳት እንዳይኖራቸው የመቀበል ችሎታቸውን አድክሞታል። በተጨማሪም አጠቃላይ መገለጥ ስለእግዚአብሔር እርግጠኛ የሆነ እውቀትንና መንፈሳዊ እውነትን አያስተላልፍም። ስብዚህም በአጠቃላይ መገለጥ ክርስቶስን ማወቅ አይቻልም።

ልዩ መገለጥ

ልዩ መገለጥ እግዚአብሔር ራሱን በመላትና በግልጽነት የገለጠበትን ሁኔታ ያሳያል።

ሀ. የልዩ መገለጥ አስፈላጊነት

የልዩ መገለጥ ዋናው ምክንያት አጠቃላይ ወይም ተፈጥሮአዊ መገለጥ ስለእግዚአብሔር በቂ እውቀት መስጠት ስለማይችል እግዚአብሔር ልዩ መገለጥን ለመስጠት መፍቀዱ ነው።

ልዩ መገለጥ የመስጠቱ ዓላማዎች፡-

- ሰው በአጠቃላይ መገለጥ አማካይነት የተገለጠውን እግዚአብሔርን በትክክል እንዲገነዘበው፣ የማዳን ፍቅርን ለመግለጥና በመንፈሳዊ ሕይወቱ ለእግዚአብሔር ጠላት ሆኖ ከሚኖርበት ሁኔታ ነፃ በማውጣት ወዳጅነት እንዲፈጠር ለማስቻል ነው።

ለ. የልዩ መገለጥ ገጽታዎች

የእግዚአብሔር የልዩ መገለጥ ገጽታዎች ሦስት ዓይነት ናቸው።

1. በልዩ ልዩ ክስቶቶች

በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት እግዚአብሔር ማንም ሲደርስበት በማይችልበት ሩቅ ያለ (Transcendent) ብቻ ሳይሆን የቅርብ (Immanent) አምላክም ነው። በብሉይ ኪዳን በመን በቤተ መቅደሱ ውስጥ በኪሩቤል ላይ ተቀምጦ (መዝ. 80፡1፣ 99፡1)፣ በእሳትና በደመና ጢስ (ዘፍ. 15፡17፣ ዘጸ. 3፡2፣ 19፡9፣ 16፡18፣ 33፡9) በአውሎንጎስ (ኢዮብ 38፡1፣ 40፡6፣ መዝ. 18፡10-16)፣ በዝምታ ድምፅ ተገልጦአል (1ኛ ነገሥት 19፡12)። እነዚህ ሁሉ የእግዚአብሔርን ክብር በምሳሌያዊ መንገድ በመጠኑ ገልጠዋል። «የእግዚአብሔር መልእክ» ወይም ክርስቶስ በተለያዩ ጊዜ ተገልጧል (ዘጸ. 23፡20-23፣ ኢሳ. 63፡8-9፣ ዘፍ. 16፡13፣ 31፡11-13፣ 32፡28)። በእነዚህ መንገዶች የተሰጠው የእግዚአብሔር መገለጥ መላት ያገኘው ወልድ ሥጋ ሰብሶ በመጣ ጊዜ ነበር (ቆላ. 1፡19፣ 2፡9)። በክርስቶስ በኩል ቤተክርስቲያን የመንፈስ ቅዱስ ቤተ መቅደስ ናት (1ኛ ቆሮ. 3፡16፣ 6፡19፣ ኢፌ. 2፡21)። የእግዚአብሔር ክሰው ጋር መኖር ወደፊት እዲሊቱ ሊኖሩላቸው ከሰማይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ስትወርድ በበለጠ ይታያል። በዚያን ጊዜ የእግዚአብሔር ማደሪያ በእውነት ከሰዎች ጋር ይሆናል።

2. በቀጥታ ግንኙነት

እግዚአብሔር አሳቡንና ፈቃዱን በተለያዩ መንገዶች ለሰው በቀጥታ እስተላልፎአል። እንዳንድ ጊዜ ለነቢያት በሚለማ ድምፅ ተናግሯል (ዘፍ. 2፡16፣ 3፡8፣ 19፣ 1ኛ ሳሙ. 3፡4)። በሌላ ጊዜ ደግሞ በዕጣ ስቲሚምና በአራም ፈቃዱን ገልጧል (1ኛ ሳሙ. 10፡20-21፣ 1ኛ ዜና 24፡5-31)። በሕልም (ዘኁ. 12፡6፣ 1ኛ ሳሙ. 28፡6)፣ በራእይም ተገልጧል። (ኢሳ. 6፣ 21፡2-10፣ ዳን. 1፡17)። እግዚአብሔር በቀጥታም ይናገራቸው ነበር። በተጨማሪም እግዚአብሔር የነቢያትን ልብ በብርሃን በመመላት በውስጣቸው የመገለጥን መንፈስ ሰጣቸው። በእዲስ ኪዳንም ክርስቶስ ትልቁና ሲጠበቅ የነበረው እውነተኛ መሲህ ሆኖ ይታያል። መንፈሱን ይሰጣል፤ ይህም መንፈስ ለሚያምኑት ሁሉ የመገለጥና ልቦናን የሚያበራ መንፈስ ነው (ሉቃ. 12፡12፣ ዮሐ. 14፡17፣ 16፡26፣ 16፡13)። በእርሱ የሆኑት ሁሉ ቅዱስ የቦገውን የእርሱን ቅባት ተቀብለዋል፤ ጌታም ያስተምራቸዋል (1ዮሐ. 2፡20)።

3. ተአምራት

በመጽሐፍ ቅዱስ እንደምንፈጽው እንዚሉብሔር ራሱን በተአምራት ይገልጣል። እነዚህ በመጽሐፍ ቅዱስ የሰፈሩት ተአምራት የእግዚአብሔርን ልዩ ኃይል የሚያሳዩ፤ እግዚአብሔርን የሚገልጡና አብዛኛውን ጊዜም መንፈሳዊ ትምህርቶችን በምሳሌ የሚያቀርቡ ናቸው። የክርስቶስ እያሰሉ በስጋ መገለጥ ከተአምራት ሁሉ በላይ የሆነ ተአምር ነው።

ሐ. የልዩ መገለጥ ይዘት

የልዩ መገለጥ ዋናው ይዘት ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር ማስታረቅና የመዋጀትን መልእክት ማስተላለፍ ነው። ከሁሉም የበለጠና ልዩ የሆነ የእግዚአብሔር መገለጥ በክርስቶስና በቃሉ አማካይነት ራሱን መገለጡ ነው።

ልዩ መገለጥ ወደ ደንገነትን የሚያደርስ መገለጥ ነው። ልዩ መገለጥ ስለ እግዚአብሔር አጠቃላይ እውቀት የሚለጥ ብቻ ሳይሆን ኃጢአተኞች የሚድኑበትን የእግዚአብሔርን የማዳን ዕቅድ፤ በክርስቶስ በኩል እግዚአብሔር ከኃጢአተኞች ጋር የመታረቀ መንገድ እንዲዘጋጅ ሰደገንነት በሠራው ተግባር የደንገነት መንገድ መከፈቱን፤ ሕይወት የሚቀይረውና የሚቀድሰው የመንፈስ ቅዱስ ሥራና የሕይወት ተካፋይ ከሆኑት የሚፈልገው ኃላፊነት ምን እንደሆነ ይገልጣል። ይህ ልዩ መገለጥ ሰውን ያድባል፤ አእምሮውን ያበራል፤ ወደ መልካም ነገር የሰዎችን ፈቃድ ያቀናል። በተቀደሰ ፍቅር ይሞላል፤ ምእመናንን ለሰማያዊ ቤታቸው ያዘጋጃቸዋል።

ልዩ መገለጥ የደንገነትን መንገድ ማሳወቅ ብቻ ሳይሆን የኃጢአተኞችን ሕይወት ተይሮ ቅዱሳን ያደርጋቸዋል። ይህም ልዩ መገለጥ በቃልና በተግባር የመጣ መሆኑን ያመለክታል። በተጨማሪም ልዩ መገለጥ ቤታሪክ ውስጥ የመጣ ስለሆነ ከታሪክ ጋር መጣመርንና እድገትን ያዘስ ነው። በዚህ በልዩ መገለጥ የመጣው የደንገነት እውነት በመጀመሪያ እንደሰናፍጭ ዘር በጥቂቱ ብቅ ነሰ በኋላ ቀስ በቀስ በግልጽነትና በስፋት እያደገ መጥቷል። በመጨረሻም በአዲስ ኪዳን መገለጥ ፈጽሞ እድገትና በሙላት ደምቆ ይታያል። እግዚአብሔር ወደ ሰው ዘወትር መምጣቱ በተሳያዩ የእግዚአብሔር መገለጦች፤ በትዝታ፤ በተአምራት ሲታይ ቆይቶ፤ በመጨረሻም የመምጣቱ ሙላት በሆነው በልጁ በክርስቶስ እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ በቤተክርስቲያን በማደሩ ዘና፤ ወዳለው የመገለጥ ሂደት ሕዝቡን አስጋግሯል።

ደህንነት የሚገኘው ክርስቶስን በማወቅ ብቻ ነው (ማቴ. 11፡27፤ ዮሐ. 14፡6፤ 17፡3፤ ዮሐ. 4፡12)። ተፈጥሮ የሚሰጠው መገለጥ የሚያድነውን ጸጋ አያመጣም። እግዚአብሔር በራሱ ክብር ሰውን ለማዳን ስለፈለገ ሰላው ልጆች ልዩ መገገን በመስጠት አበላጸጋቸው። ይህም መገለጥ አዳኝ ጸጋ ሆኖ በእያሰሉ ክርስቶስ ተገሰበ።

ትምህርት ዘጠኝ

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል

ሀ. መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል

አስቀድሞ እንደተጠቀሰው መጽሐፍ ቅዱስን በጣም ልዩ የሚያደርገው የእግዚአብሔር ቃል መሆኑ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው የምንልባቸው የተስያዩ ማስረጃዎች የሚከተሉት ናቸው።

1. መጽሐፍ ቅዱስ ስሰራሱ የሚሰጠው በቂ መረጃ

በ2ኛ ጢሞቴዎስ 3፡16 ላይ. «የእግዚአብሔር መንፈስ ያሰበት መጽሐፍ» ይላል።

«ቅዱሳት መጻሕፍት» ሲባል እግዚአብሔር የተናገረው እንደሆነ ግልጽ ነው።

- ገሳትያ 3፡8 እና ዘፃፕ. 1፡1-3።
- ሮሜ 9፡17 እና ዘጸዓ. 9፡16።
- ማቴ. 19፡4-5።
- ዕብ. 3፡7 እና መዝ. 95፡9 በማወዳደር ይመልከቱ።

መጽሐፍ ቅዱስ በእርግጥ በእግዚአብሔር የተተነፈሰ ወይም በመንፈስ ቅዱስ የተጻፈ ከመሆኑም በተጨማሪ ታማኝና ሐቀኛ ሰብአዊ ድርሻም የታከሰበት ነው። ስለዚህም ጴጥሮስ! «ትንቢት ከቶ በስው ፈቃድ አልመጣምና! ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ተልከው ቅዱሳን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ተናገሩ» ብሏል (2ኛ ጴጥ. 1፡21)።

በነፋስ መርከብ እየተነሳ እንደሚሄድ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎችም እንዲሁ በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ጻፉ። ሲጽፉት የራሳቸውን የአጻጻፍ ዘይቤና የቃላት አመራረጥ ዘዴ ተጠቅመዋል። ሐዋርያው ጴጥሮስ ስለ ሐዋርያው ጳውሎስ መጽሐፍት ሲናገር የቃላት አጠቃቀሙ ከእርሱ ይልቅ የተሰዩና ከባድ እንደሆኑ ገልጸዋል (2ኛ ጴጥ. 3፡15-18)።

2. ክርስቶስ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ያስተማረው እውነት

ኢየሱስ ክርስቶስ ለዘላቂ ኪዳን የክብረ አመሰክባት ነበረው።

- የማይወድቅ ባለሥልጣን እንደሆነ ጠቅሷል።
- ብሉይ ኪዳን ባለሥልጣን ነው የምንልበት ምክንያት በእግዚአብሔር የተነሣ ስለሆነ ነው (ማቴ. 4፡1-11፣ 5፡18፣ ሉቃ. 20፡27-40፣ ዮሐ. 10፡35)።
- ኢየሱስ ክርስቶስ ቅዱሳት መጻሕፍትን ለመፈጸምና በመታዘዝ መጥቷል ይህም መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን ያመሰክራል (ሉቃ. 4፡18፣ 19፡21፣ ዮሐ. 4፡39፣ 45-47፣ ሉቃ. 24፡25-27)።
- ለዚህ የተለየ ተግባር ሐዋርያትን መረጣቸው፣ አስታጠቃቸው፣ እስማራቸውም።

3. መጽሐፍ ቅዱስ በውሰጡ የያዛቸው አስተምህሮአዊና ግብረገባዊ መልእክቶች ከሌሎች መጻሕፍት ሁሉ እንዲልቅ አድርጎታል።

4. ሕይወትን የመሰወጥ ኃይሉም ከሌሎች ጽሑፎች ሁሉ ልዩ ያደርገዋል።

15. የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች ሁሉንም ነገር ከራሳቸው ጽፈው ሲያበቁ ከእግዚአብሔር እንደተቀበሉ አድርገው መናገር አይችሉም። ከፉ ሰዎች ሆነው ቢሆኑ ኖሮ ይህን መልካም እሳብ ሰመጸፍ ባልቻሉ ነበር። መልካም እስከሆኑ ድረስ ግን የሰውን ሥራ «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል» ለማለት አይደረግም።

16. የመጽሐፍ ቅዱስ አስደናቂ አንድነቱ ተለማኒነትን ያሳብሰዋል።

17. 66 መጽሐፍት

18. ከ40 በሚበልጡ ጸሐፊዎች የተጻፉና

19. ከ1500 ዓመታት በላይ ጊዜ የፈጁ መጻሕፍት ናቸው።

20. ነገር ግን በአስተምህሮው፣ በታሪካዊ ክስተቶች፣ በሥነ ምግባር ትምህርትና በማዕከላዊ አሳብ እንድንት አላቸው።

21. ከስሕተት ነፃ መሆኑ።

22. የተፈጸመ ትንቢት መሆኑ።

9. ሳይባላሽ ተጠብቆ መቆየቱ

ከዘመን በመን እየተሸጋገረ ይዘቱን ሳይለውጥ የቆየ መጽሐፍ ቤኛር መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው። ይህም የሆነው መጽሐፍ ቅዱስን የጠበቀው እግዚአብሔር በመሆኑ ነው።

10. የመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት ከሁሉ የበለጠ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን የምናምንበት ምክንያት መንፈስ ቅዱስ በውስጣችን የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን ስለሚመሰክርልን ነው።

በመጨረሻም ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ተገቢ ግንዛቤ እንዲኖረን ሦስት ነገሮችን ማወቅ አለብን።

መጽሐፍ ቅዱስ

- ጨርሶ ስሕተት የሌለበት የእግዚአብሔር ቃል፤
- ለትክክለኛ አተረጓጎምና የሕይወት ተዛምዶ መንፈስ ቅዱስ የሚያስፈልገውና
- በሕይወት ላይ ለውጥን ለማምጣት ስለሚችል ተቀባይና ታዛዥ የሆነ ልብ የሚያስፈልገው መጽሐፍ ነው።

ሰ. የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን፡-

በጥንቷ የሮማ ካቶሊካውና በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያንም መጽሐፍ ቅዱስና የቤተ ክርስቲያን ትውፊት እኩል ሥልጣን አላቸው። እንዲያውም መጽሐፍ ቅዱስ መተርጎም ያለበት በጳጳሱ፤ በነሀናት ወይም በቤተ ክርስቲያን ሽንጉ እንጂ በማንም ሰው አይደለም ይላሉ።

ማርቲን ሉተር ይህንን አሳብ በመቃወም «በሁሉም ነገር ላይ ሥልጣን ያለው መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው» በማለት አስተምሯል። ደግሞም መጽሐፍ ቅዱስ መተርጎም ያለበት በመንፈስ ቅዱስ ፅርዳታ ስለሆነ ማንም ሰው ሊገነዘበው አንደሚችል ገልጿል። የሮማ ካቶሊክ ቤተክርስቲያን ግን መጽሐፍ ቅዱስን ማንም ሰው ሊረዳ አይችልም በማለት ለረዥም ዘመናት ከተራው ምእመን ደብቃ የቆየች ቢሆንም በአሁኑ ዘመን ግን ይህን አስተሳሰብ ለውጣለች።

ሐ. የመጽሐፍ ቅዱስ ፍጹምነት

1. የመጽሐፍ ቅዱስ መስኮታዊ ሥልጣን

- ☐ በመንፈስ ቅዱስ የተተነፈሰ (Inspired) ስለሆነ ስሕተት የሌለበት በራሱ መቆም የሚችል ነው።
- ☐ በታሪካዊ ሁኔታ እውነተኛ ክስተቶችን የያዘ ስለሆነ መስኮታዊ ሥልጣን እና የታመነ መረጃ በውስጡ አለው።
- ☐ በግብረገብነት በኩል ክስዎች ፍጹም የሆነ መታዘዝን ይጠይቃል። ሕይወትንም ይሰውጣል።

2. የመጽሐፍ ቅዱስ አስፈላጊነት

በአስፈላጊነት ደረጃ መጽሐፍ ቅዱስ ከማንኛውም ጽሑፍና ጥበብ ይልቅ የዚህን በኃጢአት የተበላሸውን ዓለም ታሪክ በመለወጥ ረገድ በጣም አስፈላጊ ነው። ፍጹምነቱ በአስፈላጊነት ረገድ ሊታይ የዓለም ሁኔታ፤ የግለሰቦችን ሕይወትና የመጨረሻውን ዘመን የሚጠቁም በመሆኑ በጣም አስፈላጊና ፍፁም ነው።

3. የመጽሐፍ ቅዱስ ግልጽነት

መጽሐፍ ቅዱስ በጣም ግልጽ ከመሆኑ የተነሳ ደኅንነትን የሚፈልግ ሁሉ ያለማንም ካህን ወይም ቤተ ክርስቲያን ተርጓሚነት መልእክቱን መገንዘብ ይችላል። ስለዚህም መጽሐፍ ቅዱስ ፍጹም ነው።

4. የመጽሐፍ ቅዱስ በቂ መሆን

የሮማ ካቶሊክ ቤተክርስቲያንና አንዳንድ ቤተ እምነቶች መጽሐፍ ቅዱስን በቂ የሆነ የእግዚአብሔር ቃል ነው ብለው አይቀበሉትም። ካቶሊኮች ከአባቶቻቸው የወረሷቸውን ትውፊቶች ለመጽሐፍ ቅዱስ ያስፈልጋሉ በማለት ትርፍ ነገርን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያክላሉ። ትውፊቶቹም በጉባኤ አዋጆች፤ በቃለ ቅዳሴያቸውና በሥርዓታቸው ስፍራው ይገኛሉ። ይህን በመቃወም የተሐድሶ መሪዎች የመጽሐፍ ቅዱስን ፍጹምነትና ግልጽነት አስተማሩ። ይኸውም ነቢያት፤ ጌታና ሐዋርያት የተናገሯቸውንና የጻፏቸው በሙሉ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስፍራዋል ማለት ሳይሆን፤ በጽሑፍ የዋለው የእግዚአብሔር ቃል ለአብያተ ክርስቲያናትና ለግለሰቦች መንፈሳዊ ሕይወት በቂ ነው (2ኛ ሴጥ. 1+3)።

ትምህርት አሥር

ግልጠተ-መለኮት፣ አስትንፋሰ-መለኮትና አብርሃተ መለኮት

መጽሐፍ ቅዱስ የግልጠተ መለኮትንና የአስትንፋሰ-መለኮትን ሂደት እቋርጦ የመጣና ዛሬም በአብርሃተ-መለኮት አማካይነት ብቻ ሊገነዘቡት የሚችሉት መጽሐፍ ነው። በዚህ ክፍል እነዚህን ሀረጎች ትርጉም ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃዎች በመመርኮዝ የበለጠ እንገነዘባለን።

ሀ. ግልጠተ-መለኮት (Revelation)

ግልጠተ-መለኮት

እግዚአብሔር ራሱን ለሰዎች በታሪክና በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ በቃል /በቋንቋ/ «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል» እየተባለ የተገለጠበት ሁኔታ ነው። ግልጠተ-መለኮት በምንም መንገድ ሊታወቅ የማይቻለውን ማንነቱን እግዚአብሔር በራሱ ፈቃድና መንገድ የገለጠበት ሁኔታ ነው።

ለ. አስትንፋሰ-መለኮት (Inspiration)

የተገለጠውን የእግዚአብሔርን ማንነት እግዚአብሔር ራሱ በጽሑፍ እንዲጠበቅ የማድረግ ሂደት አስትንፋሰ-መለኮት በመባል ይታወቃል። ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ በማለት ቅዱሳን መጻሕፍት አስትንፋሰ መለኮት መሆናቸውን አስረድቷል። ሐዋርያው ጴጥሮስም ነቢያቶች የትንቢት መጻሕፍትን በመለኮት አገዛና ቁጥጥር ስር እንደጻፉት መናገሩ ተጨማሪ ምስክር ነው። መንፈስ ቅዱስ ከጸሐፊዎቹ ጋር አብሮ በመሆን መንፈሳዊ ነገሮችን ማየት የሚችሉበትን ብርሃን በመስጠቱ የተረዱትን እውነት ጻፉ።

ሐ. አብርሃተ-መለኮት (Illumination)

አብርሃተ መለኮት መጽሐፍ ቅዱስን ስናነብ እውነቱን የሚያሳየንና የሚያበራልን ሂደት ነው። ስለዚህም አማኞች መጽሐፍ ቅዱስን ስያነቡ የመንፈስ ቅዱስ ብርሃን የቃሉን እውነት ለሕይወታችን እንዲገለጥላቸው መጽሐፍ ይኖርባቸዋል።

በመቀጠልም የአስትንፋሰ-መለኮት ሂደት በመጽሐፍ ቅዱስ የዝግጅት ጊዜ አንዴት አንደተካሄደ እንመለከታለን።

መ. የአስትንፋሰ መለኮት ጽንሰ አሳቦች /Theories/

የአስትንፋሰ-መለኮትን ጽንሰ-አሳቦችን ስንመለከት መጽሐፍ ቅዱስ ሲጻፍ መንፈስ ቅዱስና ሰብአዊ ጸሐፊዎች እንዴት እንደ መጽሐፍ እንዳዘጋጁት የሚያስረዱ የተለያዩ እመለካከቶችን እንገነዘባለን።

1. በቃል ማጻፍ (Dictation):-

የሰው ጸሐፊዎች በእጃቸው እየጻፉ እግዚአብሔር በቃል ይናገር ነበር የሚል ንድፈ-አሳብ ነው (ሱቃ. 1+3፣ ምሳሌ 30፣ የፈልሞና መጽሐፍ)። እነዚህን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ስንመለከት ይህ ንድፈ-አሳብ ትክክል አይደለም። ለምሳሌ ይህል ሉቃስ 1+3ን ስንመለከት «ስለተማርኸው ቃል አርግጡን እንድታወቅ በጥንቃቄ ሁሉን ከመጀመሪያው ተከትዬ በየተራው ልጽፍልህ መልካም ሆኖ ታየኝ» ይላል።

2. ማገዝ (ማመቻቸት) (Partial Inspiration)

መጽሐፍ ቅዱስ በአስትንፋሰ-መለኮት ሲጻፍ እግዚአብሔር ሰለዎች ሁኔታዎችን ከማመቻቸት በቀር በምንም ዓይነት መንገድ ጣልቃ ስላልገባ ጸሐፊዎች የየራሳቸውን አሳብ ጻፉ። ስለዚህም መጽሐፍ ቅዱስ ስለተከተሉት ሊኖረበት ይችላል ይላሉ።

ይህም አሳብ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የሚጋጭ ነው። ምክንያቱም ጸሐፊዎች ስህተት የሆነውን ነገር እንዳይጻፉ መንፈስ ቅዱስ ስለጠበቃቸው መጽሐፍ ቅዱስ ስህተት የለበትም።

3. መቆጣጠር

ይኸኛው ንድፈ-አሳብ መጽሐፍ ቅዱስ ሲጻፍ እግዚአብሔር የበላይ ሆኖ እየተቆጣጠራቸው ሰብአዊ ጸሐፊዎች የየራሳቸውን የአጻጻፍ ዘዴ ተጠቅመው ጻፉት። የጻፉትም ነገር ሁሉ በነፃነት በራሳቸው የመልክነት ማስተላለፊያ ዘዴ እንደሆነ የተጻፈው ሁሉ ግን እግዚአብሔር በበላይነቱ ስለተቆጣጠራቸው እንዳጻፉ የፈለገው

ብቻ ተጽፏል (2ኛ ጴጥ. 1÷20-22)። እግዚአብሔር በመጽሐፍ ቅዱስ ሥራ ተቆጣጠራቸው እንጂ ቃል በቃል አላጻፋቸውም። የሰብአዊ ጸሐፊዎችን የአጻጻፍ ዘይቤ ተጠቅሞ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲዘጋጅ አደረገ። ከዚህም የተነሳ በተጻፈው መጽሐፍ ቅዱስ በመጀመሪያ ቅጂዎች ከስሕተት ነጻ ነው። ስለ እስትንፋስ-መስኮት ስናስብ ይህኛው አመለካከት የበለጠ ትክክል ነው።

ይህም ሆኖ መንፈስ ቅዱስ ጸሐፊዎችን እስከምን ደረጃ ተቆጣጠራቸው? የሚል ጥያቄ ሊነሣ ይችላል። ስዚህ ጥያቄ መልስ በመስጠት ረገድ የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንቶችና የየቤተ ክርስቲያን ፈርጆች ብዙ የአጭም ልዩነት አላቸው።

እንዳንዶች በመጽሐፍ ቅዱስ አጻጻፍ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ አጠቃላይ አሳብን እንጂ እስከ ቃላት መቆጣጠር የሚደርስ አልነበረም ይላሉ። ብዙዎቹ መንፈስ ቅዱስ በጽሑፉ አጻጻፍ ላይ ያበረከተውን አስተዋጽኦ ጨርሰው ይክዳሉ። ሌሎች ግን ይህን ያህል ክህደት ባያበዙም «በመንፈስ ቅዱስ መሪነት መጽሐፍ ቅዱስ ተጻፈ» የሚሰውን አሳብ በማረም ቃላትን ሳይሆን አጠቃላይ አሳብን ብቻ ተቆጣጥሯል ይላሉ። ዶ/ር ኦር ሬቪሌቭን ኤንድ ኢንስፒየራሽን «Revelation and Inspiration» በተባለው መጽሐፋቸው፣ «መንፈስ ቅዱስ የመጽሐፍ ቅዱስ አጻጻፍ መሪ ነው ማለት፤ አሳብን ብቻ ሳይሆን ቃላትንም በመቆጣጠር ቋንቋን የአሳቡ መግለጫ እድርጓል ማለት ነው።» ብለዋል።

እንዳንዶች ደግሞ በመንፈስ ቅዱስ መሪነት የተጻፈው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ሁሉም ሳይሆን ጥቂት ብቻ ነው ይላሉ። ከ200 ዓመታት በፊት የተነሣው ፍልስፍና ሊብራል ቲዎሎጂ (Liberal Theology) መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን የሚክድ ስለነበር ትምህርታዊ እንጂ ታሪካዊ የሆኑት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በመንፈስ ቅዱስ መሪነት አልተጻፉም ማለት ተሰመደ። ትምህርታዊ ክፍሎች እንኳ ቢሆኑ የተለየ መንፈሳዊ ባሕርይ ሊኖራቸው የቻለው ጸሐፊዎች አጠቃላይ የአእምሮ ንቃትን ስለተቀበሉ ነው። ይህም የአእምሮ ንቃት ጸሐፊዎች ለሞራልና ለመንፈሳዊ ነገሮች ታማኝ ምስክሮች እንዲሆኑ ረዳቸው እንጂ ታሪክ ወይም ሳይንስ ነክ ስለሆኑት ነጥቦችን አስመልክቶ ከስሕተት አልጠበቃቸውም። ይህም ሆኖ የትኛው ክፍል በመንፈስ ቅዱስ መሪነት እንተጻፈ ከተቀባዮቹ ዘንድ ስምምነት የለም። እንዳንዶች ትምህርታዊ የሆኑት ክፍሎች ብቻ ናቸው ሌላ ሌሎች ደግሞ አዲስ ኪዳን በሙሉ ነው ይላሉ። የክርስቶስ ትምህርት ብቻ በመንፈስ ቅዱስ መሪነት ተሰጠ የሚሉም አሉ። ከዚያም ውስጥ ጌታ በተራራው ላይ የሰጠውን ትምህርት ብቻ ደጠቅላሉ (ማቴ. 5 እስከ 7)።

መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚያስተምረው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በሙሉ በመንፈስ ቅዱስ መሪነት ተጽፎአል። ኢየሱስና ሐዋርያት የብሉይ ኪዳንን መጻሕፍት እንደ እግዚአብሔር

ቃል በመቁጠር ስትምህርታቸው ማረጋገጫነት ጠቅሞቻቸዋል። መጽሐፍ ቅዱስ በመንፈስ ቅዱስ መሪነት ተጻፈ ማለት እያንዳንዱ ቃል በመንፈስ ቅዱስ መሪነት ተጻፈ ማለት ነው። በብዙ ሁኔታ ይህን አሳብ ሙሉ በሙሉ መጽሐፍ ቅዱስ ይደግፈዋል። እግዚአብሔር ለሙሴና ለኢያሱ የተናገራቸውን ቃል በቃል ጽፈዋል (ዘጸ. 9፡ 3፤ 9፡ 4፤ 9፡ 6÷1፤ 24፤ ኢያሱ 1÷1 እና 6÷2)። ነቢያት እግዚአብሔር ቃልን በአፋቸው እንዳስቀመጣቸውና (ኤር. 1÷9) ለሕዝቡ እንዲናገሩ እንዳዘዛቸው ይናገራሉ (ሕዝ. 3÷4፤ 10÷11)። ጳውሎስ የትምህርቱን ቃላት መንፈስ ቅዱስ ባስተማረው መሠረት እንደተናገራቸው መስክሯል (1ኛ ቆሮ. 2÷13)።

ትምህርት አሥራ አንድ

ካኖንና የመጽሐፍ ቅዱስ አምሳያዎች

ሀ. ካኖን (Canon)

ካኖን ማለት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተጠቃለሉ 66ቱ መጽሐፍት እንዴት እንደተመረጡ የሚያብራራና መመዘኛዎችን የሚገልፅ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር እስትንፋስ ተጻፈ ስንል አስፈላጊ ጥያቄ ይነሳል። እሱም «የትኞቹ መጻሕፍት በእግዚአብሔር እስትንፋስ ተጻፉ?» የሚል ነው። ቤታሪክ ውስጥ ለቀደመት የቤተክርስቲያን አባቶችና የእግዚአብሔር ሕዝብ የትኞቹ መጻሕፍት በእግዚአብሔር እስትንፋስ እንደተጻፉና ሥልጣን ያላቸው እንደሆኑ መወሰን በጣም አስፈላጊ ነበር።

«ካኖን» የሚለው ቃል በአጭር በእግዚአብሔር የተተነፈሰ ሥልጣን ያላቸውን መጻሕፍትን የሚገልጽ ነው። በግሪክ ቋንቋ የጥራ ቃሉ ትርጉም መሰብሰብ የሚለው የመጣ ሲሆን የካኖን ሥራ በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቃለሉት 66ቱ መጻሕፍት የተመረጡባቸውን መመዘኛዎች የሚገልጽ ነው።

አይሁድና ወንጌላውያን ዘርስቲያኖች የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት 39 ብቻ እንደሆኑ በመገንዘብ ተቀብለውታል። በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፉት እነዚህ ብቻ ናቸው። ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናትም በእግዚአብሔር እስትንፋስ የተጻፉና ሥልጣን ያላቸው የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት 27 ብቻ እንደሆኑ ሲያምኑ ካቶሊኮችና ኦርቶዶክሶች አዋልድ መጻሕፍትም ሥልጣን አላቸው ብለው በማመናቸው ምክንያት መጽሐፍ ቅዱሳቸው ከ75-81 ድረስ መጻሕፍትን በውስጡ ይዘላል።

ቤተክርስቲያናት ወይም የቤተክርስቲያን ሽንጉሶች (Church Councils) የእግዚአብሔር መንፈስ በሰጣቸው ጥበብ ገለባን ከሰንዴ እንደሚለይ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለባቸውን መጻሕፍት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች እንዲሆኑ እውቅና ሰጥተዋል። እነዚህ ተቀባይነት ያገኙ መጽሐፍት ከጊዜ በኋላ ተጠርዘው አኩን መጽሐፍ ቅዱስ የሚለውን ሲያሟሉ እግኝተዋል።

ቤተክርስቲያን መጻሕፍቱን የለካቸባቸው መመዘኛዎች፤

1. የጸሐፊውን ሥልጣን ማወቅ

በብሉይ ኪዳን ሥልጣን የሰጠ ለጪው፤ የነዚህ ወይም በአስራኤል የነበረ መሪ መሆን ነበረበት። በአዲስ ኪዳን ደግሞ መጽሐፉ ተቀባይነትን ለማግኘት በሐዋርያ

መጻፍ፤ ሐዋርያውን በቅርብ በሚያውቁ መጻፍ፤ የሐዋርያው ፊርማ ወይም የውክልና ሥልጣን ማስረጃ እንዲኖረው ያስፈልገን ነበር። ለምሳሌ ጳውሎስ የሰቃስ፤ ጴዮሮስ የማርቆስ ደጋፊዎች ነበሩ።

2. የመጽሐፍቱ ይዘት

መጻሕፍቱ ራሳቸው በይዘታቸው የእግዚአብሔር መንፈስ ያለባቸው መሆናቸውን ማረጋገጥ ነበረባቸው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙ መጻሕፍት የእግዚአብሔርን መገለጥ በመናዘር ከሌላ መጽሐፍ የተለየ መሆናቸውን ለአንዳንዶች ማሳመን ነበረባቸው።

3. የቤተክርስቲያን ውሳኔ

የጥንቷ ቤተክርስቲያን አባቶች የእግዚአብሔር መንፈስ ያለባቸውን መጽሐፍት ዝርዝር በመወሰን ረገድ አስደናቂ ስምምነት ነበራቸው። የመጽሐፍ ቅዱስ ካኖን እያንዳንዱ መጽሐፍ መጻፍ ከተጀመረበት ጊዜ እንስቶ የመጨረሻው መጽሐፍ ለጻፍ አብቅቷል። የአዲስ ኪዳን 27ቱ መጻሕፍት ዝርዝር የወጣው በካርታጎ በ397 ዓ.ም. በተሰበሰበው የቤተክርስቲያን ጉባኤ ነው።

የመጽሐፍ ቅዱስ አምሳያዎች

1. ለይፍ፡

«የእግዚአብሔር ቃል ሕያው ነውና፤ የሚሠራም ሁለትም አፍ፡ ዛሰው ስይፍ፡ ሁሉ ይልቅ የተሳሰ ነው፤ ነፍሱንና መንፈሱንም ጀማትንና ቅልጥምንም እስኪለይ ድረስ ይወጋል የልብንም ሰሜትና አሳብ ይመረምራል» (ዕብራይያን 4፡12)።

2. መዶሻ

የለማውን እንበተኝነት ለመስበር የሚችል ኃይል አለው። «በውት ቃሉ እንደ አሳት፤ ደንጋዩንም እንደሚያደቅቅ መዶሻ አይደለችም?»።

3. ዘር ነው። ለሚውን ዳግም እንዲወለድ የማድረግ ኃይል አለው። «ዳግመኛ የተወሰዳችሁት ከማይጠፋ ዘር ነው እንጂ» (1ኛ ጴጥ. 1፡23)።

4. መስተዋት

መጽሐፍ ቅዱስ የእንባቢውን ሕይወት በግልጽ ያሳያል (ያዕ. 1፡23-25)።

5. እሳት ነው (ኤር. 23÷29፤ 20÷9)።

6. መብራት

እማኝን ቀን በቀን በተገቢ መንገድ እንዲጓዝ የሚመራው መብራት ነው (መዝ. 119÷150)።

7. ምግብ

መጽሐፍ ቅዱስ የእማኝ የነፍስ ምግብ ነው (1ኛ ጴጥ. 2÷2፤ ዕብ. 5÷12-14፤ 1ኛ ቆሮ. 3÷2)። የእግዚአብሔር ቃል ስሕተታችንን ይናገራል፤ የልብ ድንዳኔን ይሰብራል፤ ማንነትን ግልጽ አድርጎ ያሳያል፤ ይሰውጣል፤ ይመራል፤ ይድሳል።

ሐ. መጽሐፍ ቅዱስ ለምን ይሰበካል?

«እኛ የተላከነው በመጽሐፍ ቅዱስ የምንሰብከው ለዘላለም የሚኖር የእግዚአብሔር ቃል ስለሆነ ነው» (ኢሳ. 40÷8)።

- ሰው ስለኃጢአቱ የሚወቀሰው የእግዚአብሔር ቃል ሲለበክ ነው (የሐዋ. 2÷14-37)።
- እምነት የሚመጣው የእግዚአብሔርን ቃል ዘመስማት ነው (ሮሜ 10÷17)።
- ከኃጢአት መንፃት የሚቻለው በእግዚአብሔር ቃል ነው (2ኛ ቆሮ. 7÷1)።
- የዘላለም ደንገነትና አርግጠኝነት የሚመጣው ከእግዚአብሔር ቃል ነው (1ኛ ዮሐ. 5÷13)።
- መጽናናትም የሚገኘው የእግዚአብሔር ቃል ሲለበክ ነው (1ኛ ተሰ. 4÷18)።
- እውነት የሚመጣው ከእግዚአብሔር ቃል ነው (የሐዋ. 17÷11)።
- ዳግም ልደት የሚገኘው የእግዚአብሔር ቃል ሲለበክ ነው (1ኛ ጴጥ. 1÷23)።

መ. መጽሐፍ ቅዱስን ስናነብ ምን እናስተውል?

- እየወደድከው እንብበው። የእምላክህ ቃል ነውና (119÷11)።
- እየፈራሽው እንብበው። የልዑል እምላክና የፈራጅ እግዚአብሔር ቃል ነውና።
- እየጸሰይነ እንብበው። የእግዚአብሔር መልእክት ስሕይወትህ ነውና።
- እያሰላሰልክ እንብበው። ብዙ ነገሮችን ከውስጡ ታስተውላለህና።

- በዘዴ እንብበው። አልፎ አልፎ እንዳንድ ክፍሎችን ሳይሆን በተቀናባዢ መልኩ ሁሉንም መጽሐፍ ቅዱስ እንብበው። ብዙ በረከት በውስጡ አለና።
- ቀን በቀን እንብበው። በሳምንት አንድ ቀን ብቻ ሳይሆን በየቀኑ የተወሰነ ክፍል እንብብ።
- እየታዘዝከው እንብበው። የእግዚአብሔር ቃል ባለሥልጣን በመሆኑ በረከትና ሕይወትም በመታዘዝ ይገኛልና።

ማጠቃለያ

መጽሐፍ ቅዱስን የየዕለቱ መመሪያ አድርገው፤ እመነው። መንፈስ ቅዱስ በውስጡ ያለውን እውነቱን ማየት እንድትችሉ ያደርግህ ዘንድ ሁልጊዜ በጸሎት ወደ አርሱ ቅረብ። አርሱም ሊረዳህ ከጎንህ ነው። አሜን!

ምዕራፍ ሦስት

መንፈስ ቅዱስ (Pneumatology)

መግቢያ

በየዘመናቱ ለመንፈስ ቅዱስ አነስተኛ ትኩረት መስጠቱ ትልቅ የቤተ ክርስቲያን ውድቀት ምክንያት ሆኗል። ጳውሎስ የኤፌሶን ክርስቲያኖች፤ «በመናቸሁ ጊዜ መንፈስ ቅዱስን ተቀበላችሁን?» ባላቸው ጊዜ «አልተቀበልንም፤ መንፈስ ቅዱስ አንዳስ ስንኒ አልስማንም» ብለዋል (ዮሐዋ. 19፡2)።

ስለመንፈስ ቅዱስ በብዙዎቻችን ዘንድ ችላ ስለተባለ ለተለያዩ የሰህተት ትምህርቶች መከሰትና የኑሉ ልዩነቶች መፈጠር ትልቅ አስተዋጽኦ አድርጓል። መንፈስ ቅዱስ የሥላሴ አካል ነው። ራሳችንን ለአርሱ በማስገዛት፤ የመንፈስ ቅዱስን አካልነት፤ አምላክነትና ስጦታዎቹን ከእግዚአብሔር ቃል አኳያ በመረዳት ባርኮቱን ልንቋደስ ይቻላል።

ትምህርት አሥራ ሁለት

የመንፈስ ቅዱስ ማንነት

መንፈስ ቅዱስ አካል ነው። ስንል በቀላሉ ባሕርያቱን የሚያረጋግጡ እውቀት ስሜትና ፈቃድ አለው ማለታችን ነው። መንፈስ ቅዱስ የሰላሴ አካል ስለሆነ እንደ እግዚአብሔር አብና ወልድ ማንነት ወይም አካል ነው። መንፈስ ስንል በዓይን የማይታይ፤ በእጅ የማይዳሰስ እንጂ አንዳንዶች ኃይል ወይም ተፅዕኖ የሚያደርግ ብቻ አድርገው እንደሚቆጥሩት አይደለም። ለምሳሌ በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን አርሶስ የተባለ የስሕተት ሰነተማሪ የመንፈስ ቅዱስን አካልነት በመካዱ በኒቅያ ጉባኤ ላይ በ325 ዓ.ዓ. ተወግዞአል። ይሁን እንጂ ትምህርቱ አስካሁን ድረስ እንደቀጠለ ነው።

1. ባሕርያቱ አካልነቱን ያረጋግጣልናል

ሀ/ መንፈስ ቅዱስ ሁሉን አዋቂ ነው፤ የእግዚአብሔርን ነገር የሚያውቅ፤ ሁሉን የሚመረምር (1ኛ ቆሮ. 2፡10-11፤ ሮሜ 8፡27) የሚያውቅና ለእኛም የሚገልጽልን መለኮታዊ አካል ነው።

ለ/ መንፈስ ቅዱስ የራሱ ፈቃድ፤ ውሳኔና ምርጫ ያለው እንደ ፈቃዱ የሚሠራ ነው። እንደፈቃዱ ለአማኞች ስጦታን ይለጣል (1ኛ ቆሮ. 12፡11)። ያመነትም እንዲያገለግሉ ይመራቸዋል (ዮሐዋ. 16፡6-7)።

ሐ/ መንፈስ ቅዱስ ስሜት አለው፤ ስለዚህም የሚወድ፤ የሚጠላ፤ የሚያዝንና የሚደስት፤ ማንነት አለው። ለምሳሌ ኃጢአትን መሥራት ያሳዝነዋል፤ (ኢፌ. 4፡25-30)። ፋቅር ስለሆነ ይወዳል (ሮሜ 5፡5፤ 15፡30)። ደግሞ

ለ/ መንፈስ ቅዱስ ስለሚያውቅ፤ ስለሚያፈቅር፤ ስለሚያስተምር፤ ስለሚፈቅድ፤ ስለሚያገዝን፤ ስለሚደሰት... እውነተኛ አካል መሆኑን ከቃሉ እንረዳለን።

2. ሥራዎቹ አካልነቱን ያረጋግጣልናል።

አካል ያለው ወገን ብቻ የሚፈጽማቸውን ተግባራት በመፈጸም መንፈስ ቅዱስ ብዙ ጊዜ በቃሉ ተጠቅሷል።

ለምሳሌ፡-

መንፈስ ያስተምራል፤ (ዮሐን. 14፡26)

ኃይል ይሰጣል፤ (ዘካ. 4፡6)

ይመስካራል፤ (ዮሐ. 15፡26)

ያዘዛል፤ (ሐዋ. 13፡2)

ይሚባል፡ (ሮሜ. 8-26)

ዳግም ልደትን ይሰጣል፡ (ዮሐ. 5-21)

ይናገራል፡ (ራእይ. 2-7)

መንፈስ ቅዱስ ኃይል ወይም ግዑዝ ነገር ሊፈጽማቸው የማይችላቸውን ሌሎች ተግባራት በማከናወን መስኮታዊ አካልነቱን ይገልጽናል።

3. ስያሜው አካልነቱን ያረጋግጣልናል

አካል ሳላቸው ብቻ የምንጠቀምባቸው ተውላጠ ስሞች በተሰያዩ ስፍራዎች መጠሪያው ሆነው እናገኛለን። ስምሳሌ፡- በዮሐ. 15-26 «እጽናኝ» የሚሰው ስያሜ አካል ካልሆነ በስተቀር ለግዑዝ መጠቀም አይቻልም። (ዮሐ. 16-13-14፤ 16-7-8)። መንፈስ ቅዱስ ሌላው እጽናኝ መባሉ ልክ እንደ ኢየሱስ ሁሉ እርሱም አካል ያለው መሆኑን ያመለክታል (ዮሐ. 14-26፤ 1ኛ ዮሐ. 2-1)።

መዋሽት - ሐናንያና ለጴራ መንፈስ ቅዱስን ወይም እግዚአብሔርን በመዋሽታቸው በሞት ተቀጥተዋል።

4. ከሌሎች አካላት ጋር ያለው አንድነት አካልነቱን ያረጋግጣልናል

«በእብ! በወልድ! በመንፈስ ቅዱስ ስም» (ማቴ. 28-19፤ ሕፌ. 4-4-6) እንደ መንፈስ፡ «አንድ ጌታ፤ . . . አንድ አምላክ የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ፤ የእግዚአብሔርም ፍቅር፤ የመንፈስ ቅዱስም አንድነት . . . » (2ኛ ቆሮ. 13-14)።

5. ልዩ አገልግሎቱ አካልነቱን ያረጋግጣልናል

መንፈስ ቅዱስ እንደ አካልነቱ የቅርብ እጽናኝ ነው።

«ሌላ እጽናኝ ይሰጣችኋል» (ዮሐ. 14-16)፤ ጌታ ኢየሱስ ወደ አባቱ በሄደ ጊዜ እንደ እርሱ የሚያስተምርና የሚመክር እጽናኝ ተስዋቶናል እርሱም መንፈስ ቅዱስ ነው። ስለዚህ አብዝተን ልንጠጋው ይገባል።

ትምህርት አሥራ ሦስት

የመንፈስ ቅዱስ አምላክነት

ቀደም ብለን የመንፈስ ቅዱስን አካልነት አጥንተናል። ይሁን እንጂ ልክ እንደ እኛ የሰውነት አካል ያለው ሳይሆን በሁሉ ረገድ ከአብና ከወልድ ጋር የተከሰሰ መስኮታዊ አካል ነው። በዚህኛው ጥናታችን ደግሞ ፍፁም አምላክነቱን እናያለን።

1. የመንፈስ ቅዱስ መስኮታዊ ባሕርያት አምላክነቱን ያረጋግጣልናል።

መንፈስ ቅዱስ ዘላለማዊ - ሰብ. 9-14 ሰብ. 1-10-12።

በሁሉም ስፍራ የሚኖር - መዝ. 139-7-10

ሁሉን ቻይ - ሱቃ. 1-35፤ ዘፍጥ. 1-2፤ መዝ. 104-30፤ ሮሜ. 15-19

ሁሉን አዋቂ - 1ኛ ቆሮ. 2-10-11፤ ዮሐ. 14-26፤ ዮሐ. 16-13

ቅዱስ - ዘጸ. 11-44

ሕይወት - ዮሐ. 1-4፤ ኢዩ፤ 3-10

እውነት - 1ኛ ዮሐ. 5-6 ልክ

ፍቅር - ገላ. 5-25

እነዚህና የመሳሰሉት ባሕርያቶቹ መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ጋር አኩል የሚመለከድ የሚሰገድለት አምላክ እንደሆነ ያስረዳናል።

2. ከአብና ከወልድ ጋር አብሮ መጠራቱ አኩል መስኮታዊነቱን ያሳያል።

ስምሳሌ፡- 1ኛ ቆሮ. 12-4-6፤ ማቴ. 28-18-19፤ 1ኛ ጴጥ. 1-2፤ ሱቃስ 3-21-22፤ በእነዚህ ጥቅሶች ውስጥ አብ! ወልድና መንፈስ ቅዱስ በአንድ ላይ እንደተጠቀሱ እንመለከታለን።

3. መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር ብቻ ሊያደርግ የሚችላቸውን ተግባራት ያከናውናል፤

ሀ/ በፍጥረት ሥራ ላይ ተሳትፎአል፤ ዘፍጥ. 1-2፤ መዝ. 104-24-30 ኢዩ. 26-13፤ ኢዩ. 33-4

ለ/ በክርስቶስ መወሰድ ድንግል ማርያም እንደትፀንሰ ተአምራትን ሠርቷል (ማቴ. 1-20፤ ሱቃ. 1-35)።

ሐ/ እዲስ ልደትን ይሰጣል፤ (ዮሐ. 3-5-6፤ ቲቶ 3-5)

መ/ ሕይወትን ይሰጣል፤ (ዮሐ. 6-63)

- ሠ/ ትንቢትን በመስጠት፡ ቃልን ይልካል (2ኛ ጴጥ. 1+21፣ 2ኛ ጢሞ. 3+16)።
- ረ/ በደህንነት ሥራ፡ በማጠቃለያ በመቀደስና በማጽደቅ ተግባራዊ ያደርጋል (1ኛ ቆሮ. 6+11፣ ኦፊ. 1+13)
- ሰ/ ስለጽድቅና ስለ ፍርድ ይወቅሳል (ዮሐ. 16+8-11)
- ሸ/ ከሞት በማስነሣት፡ አውነተኛ አምላክነቱ ይታወቃል (ሮሜ 8+11)።

4. መንፈስ ቅዱስ እንዲሰጠውና ተብሎ ስሙ በተተከነት ተጠርቷል፡

«...መንፈስ ቅዱስን አታልስሃል... እንዲሰጠውና ተብሎ ስሙ በተተከነት ተጠርቷል» (ዮሐዋ. 5+34)።

እንዲሰጠው የሚለው በመንፈስ ቅዱስ ተተክቶ እናንኛለን (በዕብ. 3+7-9፣ ዘፍ. 1+26፣ 27፣ ኢዮ 33+4)። በዓፕሪት ሥራ ስሙን ተተክቶ እናንባለን (ዘጸ. 16+7)። በእንዲሰጠው መንፈስ መሞላት በእንዲሰጠው መሞላት ነው (1ኛ ቆሮ. 3+16፣ 19)።

5. መንፈስ ቅዱስ - በእንዲሰጠውና በኢየሱስ ስም ተተክቶ እናንኛለን።

እንዲሰጠውና ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስ ተተክተው የሚገኙባቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አሉ /ኢሳ. 6+8-10፣ ዮሐ. 12+39-41፣ ዮሐ. 28+25-27)።

ይህ የአብ፡ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ሦስትነትና አንድነት ያሳየናል።

ከእነዚህ መግለጫዎች አንደኛው መንፈስ ቅዱስ የራሱ ማንነት ያለውና የሰላሌ ሦስተኛ አካል የሆነ መስኮት መሆኑን ነው። ሥላሴ ስንል አብ፣ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመስኮት፣ በሥልጣን፣ በህልውና አንድ፣ በስምና በአካል /አብ የራሱ አካል፣ ወልድ የራሱ አካል፣ መንፈስ ቅዱስ የራሱ አካል ያላቸው ማስታዥን ነው። ሥላሴ የቃሉ ፍች ሦስት ማለት ነው (ማቴ. 3+16-17)። ሆኖም ልናስተውል የሚገባን «አምላካችን እንዲሰጠውና አንድ እንዲሰጠው» (ዘጸ. 6+4) መሆኑን ነው። አንድ አምላክ እንደምናመልክና ወደራሳችን በሌት በማውረድ በህተት ውስጥ አንዳንድ የእንዲሰጠው ቃል በጽኑ ያስገነዝበናል።

መንፈስ ቅዱስ የሚጠራባቸው ስሞች

መንፈስ ቅዱስ	- ሉቃ. 11+13
መንፈስ	- ዮሐ. 3+6
የአውነት መንፈስ	- ሐዋ. 14+17
የሕይወት መንፈስ	- ሮሜ 8+2
የኢታ መንፈስ	- ኢሳ. 11+2
የጥበብና የማስተዋል መንፈስ	- ኢሳ. 11+2
የአውቀትና እንዲሰጠውና ተብሎ ስሙ በተተከነት	- ኢሳ. 11+2
የመፍራት መንፈስ	
የሞገስና የልመና መንፈስ	- ዘክ. 12+10
የእንዲሰጠውና ተብሎ ስሙ በተተከነት	- ኢሳ. 61+1
የሕይወት እንዲሰጠውና ተብሎ ስሙ በተተከነት	- 2ኛ ቆሮ. 3+3
የዘላለም መንፈስ	- ዕብ. 9+14
የክርስቶስ ኢየሱስ መንፈስ	- ፈልጽ. 1+19
የኢየሱስ መንፈስ	- ዮሐዋ. 16+7
የልጁ መንፈስ	- ገላ. 4+6
የክርስቶስ መንፈስ	- ሮሜ 8+9
የፍርድ መንፈስ	- ኢሳ. 4+4
የጸጋ መንፈስ	- ዕብ. 10+29
የክብር መንፈስ	- 1ኛ ጴጥ. 4+16
የቅድስና መንፈስ	- ሮሜ 1+4
የተስፋ መንፈስ	- ኦፊ. 1+13
የደስታ ዘይት	- ዕብ. 1+9
አጽናኝ መንፈስ	- ዮሐ. 14+26

እነዚህ ስሞች የመንፈስ ቅዱስን ባሕርይ፣ አገልግሎትና ማንነት ያሳያሉ።

የመንፈስ ቅዱስ አምሳያዎች

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽነት የመንፈስ ቅዱስን አካልነትና ሥራ የሚገልጡ /የሚያብራሩ/ ብዙ ዓይነት አምሳያዎች ተጠቅሰው እናንኛለን።

በሮገብ - መንፈስ ቅዱስ ከሰማይ በእርግዝ መልክ እንደወረደ የእንዲሰጠው ባርነት አንመለከታለን። (ማቴ. 3+16፣ ሉቃ. 3+22፣ ማር. 1+10፣ ዮሐ. 1+32)።

ስመያዣ የመንፈሱንም መያዣ ዘልባችን የሰጠን በክርስቶስ ያለንን ተስፋና የመጨረሻ ክብር ያሳያል (2ኛ ቆሮ. 1÷22)።

በውኃ - ውኃ ዘላለማዊ ሕይወትን፤ አርክታንና መንጸትን ያመስክታል፤ (ዮሐ. 4÷14 ጀምሮ 7÷37-39፤ ሕዝ. 36÷25-27፤ ኤፌ. 5÷26)።

በደመና - ደመናው ሊመራ በፊታቸው ይሄድ እንደነበር መንፈስ ቅዱስ ሕዝቡን ሊመራ እንደሚወጣ ያመስክታል (ዘጸአ. 13÷21-22፤ ዘኁል. 9÷15-25፤ ዮሐ. 16÷13፤ ሮሜ 8÷14)።

በነፋስ - ነፋስን ማንም ሊይዘው አንደማይችል ወደ ወደደው እንደሚነፍስ እንዲሁ መንፈስ ቅዱስ በራሱ ፈቃድ ይሠራል (1ኛ ቆሮንቶስ 12÷11) ኢየሱስ ኒቆዲሞስን ስለ አዲስ ልደት ያስረዳው የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ከነፋስ ጋር በማነፃፀር ነበር። የእግዚአብሔር ሉላለዊ ሥራ መሆኑን ለማሳየት ነፋስ በዓይን እንደማይታይና ዱግን ውጤት እንዳለው ሁሉ የመንፈስም እሠራር እንዲሁ ነው።

በእሷት - እንደ እሳት የተከፋፈሉ ልሳኖች ታዩአቸው (ዮሐዋ. 2÷3) በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር በእሳት መልክ መንስጥ የተለመደ ክስተት ነበር (ዘጸአ. 3÷2)።

በዘይት - በብሉይ ኪዳን ክህናትና ነገሥታትን የሚቀቡት ዘይት በመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ይመስል ነበር (1ኛ ሳሙ. 10÷1)። የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ኢየሱስን ዘሩባቤልን ለማጠናከር ተስጥቷል። በዘካርያስ 4÷14 ለማብራት፤ ስመፈወስ፤ ስመቀደስ ያገለግል ነበር። በአዲስ ኪዳንም የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት በዘይት ይመስላል (ማቴ. 25)።

በድምጽ የእግዚአብሔር ድምጽ ይመራል (ኢሳ. 6÷8፤ ኢሳ. 30÷21)። ያስጠነቅቃል፤ (ዕብ. 3÷7-11፤ ዮሐ. 16÷7-11) «.....መጥቶ ዓለምን ይወቅሳል።፤ በእናንተ የሚናገር የእባታችሁ መንፈስ.....» ማቴ. 10÷20 መንፈስ ቅዱስ በድምጽ በመምራት፤ በማስጠንቀቅ ሕዝቡን ይታደጋል።

በማህተም መንፈስ ቅዱስ የእማኞች ማህተም እንደሆነ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ተገልጿል (2ኛ ቆሮ. 1÷22፤ ኤፌ. 4÷30)። ይህም የእግዚአብሔርን ባለቤትነት ጥበቃንና ሥልጣንን ያመስክታል።

ትምህርት አሥራ አራት

የመንፈስ ቅዱስ ሥራ

እግዚአብሔር በእማኞች ሕይወት የሚገሰጠው በመንፈስ ቅዱስ ሥራ እማኝነት ከመሆኑም ባሻገር እንዳንድ እክራካሪ ነጥቦችንም የሚያስነሣ ክፍል ስለሆነ እማኞች ሁሉ በማስተዋል ሲከታተሉት የሚገባ ትምህርት ነው። በዚህ አጭር እስላ ውስጥ ሁሉንም ነጥብ ማንሣት ስለማይቻል በግል ስፊ ንዝብ ማካሄድን ይጠይቃል።

መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ዘመን በእንዳንድ ሰዎች ላይ ያድር ነበር (ዘፍጥ. 41÷38፤ ዳን 4÷11-14)። ሰዎችን ስተወስነ ጊዜ ዘኁል. 24÷2፤ 1ኛ ሳሙ. 10÷10፤ 16÷12 እና ስልዩ ተልእኮ ያለማራል። (ዘጸአ. 31÷3፤ 35÷31)። በአዲስ ኪዳን ግን በእማኞች ሕይወት ውስጥ ስመኖር ዳግም የተወሰደውን እዲሱን ሰው ወደ ክርስቶስ እካል የመጨመር እገልገሎት ይሰጣል። ይህም በኢዩኤል 2÷28 የተጻፈውን ትንቢት በኢንጤቆስጤ /በበዓለሃምሳ/ ዕለት እንደተፈጸመ በሐዋርያት ሥራ 2÷16-21 ላይ እናነባለን።

ዎ/ በዘፍጥረት 1÷26፤ ኢዩ. 27÷33፤ መዝ. 104÷30፤ በፍጥረት ሥራ ውስጥ ሕይወትን በመስጠት መንፈስ ቅዱስ ተሳትፎአል።

ላ/ ዕቅድ በማውጣትና ስርዓት በማሰያዝ (ኢሳ. 40÷12፤ ኢዩ. 33÷4)

ሐ/ የእግዚአብሔርን ክብር በማወድ (መዝ. 33÷6፤ ኢዩ፤ 26÷13)

ግ/ ሕልውና ያሰውን ሁሉ ተንከባክቦ በመያዝ «መንፈስህን ትልካለህ ይፈጠራሉም፤ የምድርንም ፊት ታድሳለህ» (መዝ. 104÷30)

ሠ/ መስከታዊ መገለጥን በመስጠት፤ መጽሐፍ ቅዱስ የመንፈስ ቅዱስ የመገለጥ ሥራ ነው። የእግዚአብሔር ሰዎች በእግዚአብሔር መንፈስ ተነድተው እንደተናገሩና ሊተረጉምም የሚችል ይኸው የእግዚአብሔር መንፈስ መሆኑን 2ኛ ኤጥ. 1÷20፤ 21 ላይ እናነባለን። ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ የቃሉ ደራሊም ተርጓሚም ነው (ዮሐ. 16÷14፤ ዮሐ. 14÷26፤ 2ኛ ሳሙ. 23÷2፤ ሚል. 3÷8፤ ማቴ. 22÷43፤ ዮሐዋ. 1÷16፤ 4÷25)።

የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በማያምኑት ሕይወት

«እርስህም ሙሉ ብለ ጋጢአት ስለ ጽድቅም ስለ ፍርድም ዓለምን ይወቅሳል» (ዮሐ. 16፡8-11)። መንፈስ ቅዱስ ላለመነት ያለማድረግና የእማኙን ምስክርነት በመጠቀም ስለ ጌታ ኢየሱስ አዳኝነትና ስለ ሞቱም ይናገራል።

የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በክርስቶስ ሕይወት

- ክድኃኃል ተዐንሶ የተሰጠው በመንፈስ ቅዱስ ሥራ ነው (ሱቃ. 1፡35)።
- በመንፈስ ወደ ምድረ በዳ ለፈተና ተወስዷል (ማቴ. 4፡1)
- በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቷል (ሱቃ. 4፡1)፤ ሐ'ኔት እድርጓል (ሱቃ. 10፡21)።
- ለእግልግሎቱ በመንፈስ ቅዱስ ተቀብቷል (ዮሐ. 10፡38፤ ሱቃ. 4፡18፤ ሱቃ. 2፡52፤ ኢሳ. 61፡1-2)
- በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ኢየሱስ ሞትን ድል እድርጎ ተነሣ (ሮሜ. 1፡4፤ 8፡11)
- ደቀ መዛሙርትንና ቤተ ክርስቲያንን በመንፈስ ቅዱስ ያዘዝ ነበር (ዮሐ. 1፡2)
- መንፈስ ቅዱስን ለማያምኑት ሰጥቷል፤ ዮሐ. 2፡33፤ የእግዚአብሔር ልጅ ጌታ ክርስቶስ በትሕትና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር መሥራቱን እንመለከታለን የኢየሱስ ክርስቶስ መላ ሕይወት በመንፈስ ቅዱስ የተሞላና የታጀበ ነበር። ኃጢአት የሌለበት የእግዚአብሔር ልጅ የመንፈስ ቅዱስ ድጋፍና መላት ካስፈለገው እኛም ደካሞች ይልቁን ምን ያህል ያስፈልገን ይሆን?

የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በደሕንነት

ሰዎችን ወደ ደህንነት ለማምጣትና ለመስወጥ የመንፈስ ቅዱስ ኃይል እስፈላጊ ነው። ሰዎች ያለ እግዚአብሔር መንፈስ እርዳታ ያሉበትን ጨለማ ተረድተው ወደ ጌታ ሲመጡ አይችሉም (1ኛ ዮሐንስ 3፡3-6)። ዳግም መወለድ የመንፈስ ቅዱስ ክንዋኔ ነው። ጌታ ኢየሱስ ለኒቆዲሞስ እንዳስረዳው ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ለመግዛት በመንፈስ ዳግም መወለድ የግድ እስፈላጊ ነው (1ኛ ዮሐ. 2፡29፤ ዮሐ. 1፡13)። መንፈስ ቅዱስ ሰለዎች ኃጢአታቸውን በማሳወቅ ከፍርድ እንዲድኑ ዳግም ተወልደው ከክርስቶስ ጋር ንብረት እንዲያደርጉ የክርስቶስ ኢየሱስን ጽድቅና ጌትነት በሕይወታቸው እንዲለማመዱ ያደርጋል (ዮሐ. 16፡8-11)። ሰው በንስሐ በመመለስ እቅጣጫውን ከኃጢአት ነሮ ወደ ጌታ በማዞር እግዚአብሔርን ደስ ለማሰኘት በእምነት የተሰጡትን ተስፋዎች እንዲቀበል ያግዛል (ዕብ. 11፡6፤ ማር. 1፡15፤ ዮሐ. 2፡38)። ኃጢአተኛ ሰው ኢየሱስ እንደሞተበትና ድል አድርጎ እንደተነሣ ሲያምን የልጅነት

ሥልጣንን ይቀበላል (ዮሐ. 1፡12፤ 3፡16) ዘላለማዊ ሕይወትን በቅጽበት በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ያገኛል።

የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በእማኞች ሕይወት

መንፈስ ቅዱስ ጌታን እምነው ደሕንነትን በተቀበሉ ክርስቲያኖች ሁሉ ውስጥ በማደር የልጅነት ሥልጣናቸውን ያረጋግጥላቸዋል። የልጁን መልክ እንዲመስሉ ይቀርጻቸዋል፤ (1ኛ ቆሮ. 3፡27፤ 6፡19፤ ሮሜ. 8፡16-17፤ 4፡6)።

በመንፈስ ቅዱስ ማህተም የእግዚአብሔር ልጅነትን በማረጋገጥ በድል ሕይወት በቅድስናና በጽድቅ ከክርስቶስ ጋር እንዲመላለስ ለዘላለም ይረዳሉ (2ኛ ቆሮ. 1፡22፤ ኤፌ. 5፡18፤ 2ኛ ተሰሎ. 2፡13፤ ዮሐ. 14፡16)።

እማኝ በዘመኑ ሁሉ ክርስቶስ ኢየሱስን በማክበር፤ ለእውነት እየተጋደለ፤ ለእግልግሎት እንዲበረታና በጌታ ኃይል ጠላቱን እያሸነፈ እንዲገለግሥ ጸጋን ይሰጣል፤ (ዮሐ. 16፡24፤ 1ኛ ጴጥ. 1፡22፤ ሐዋ. 8፡27-28፤ ኤፌ. 3፡16)። እነዚህና ሌሎች ሰፊ የመንፈስ ቅዱስ ሥራዎች በእማኝ ሕይወት እንደሚከናወኑ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያስረዳናል።

የመንፈስ ቅዱስ ማህተም

የመንፈስ ቅዱስ ማህተም እግዚአብሔር እማኝ ደሕንነቱን እንዲያረጋግጥ ከሠራቸው ሥራዎቹ አንዱ ነው፤ (2ኛ ቆሮ. 1፡22 ጀምሮ ኤፌ. 1፡13፤ 4፡30)። ማህተም ባለቤትነትን ያመልክታል። ለእግዚአብሔር እንደሆነና የእርሱም ጥበቃ እንደሚሰጠው ከእርሱም ጋር ንብረት እንዳለውና መንፈስ ቅዱስን ከማሳዘን እንዲቆጠብ ያሳስበዋል (ኤፌ. 4፡30)። እማኝ ለእግዚአብሔር ልጆች ወደተዘጋጀ ክብርና ነፃነት እስከሚደርስ በጌታ ጸጋ ተሸፍኖ ይኖር ዘንድ መንፈስ ቅዱስ በእማኞች ሕይወት ይሠራል።

በመንፈስ ቅዱስ ላይ የሚፈጸሙ ኃጢአቶች

ታላቁ የክብር ቀን እስከሚገለጥ ድረስ መንፈስ ቅዱስ የሰውን ልጆች ስመርዳት ያለውን ፍቅርና ርካራ እንደዚሁም ከማያምኑት ጋር ለመሆን እንደተሰጠ ከቃሉ እየተናል። ነገር ግን ሰው ለመንፈስ ቅዱስ ካልታዘዘና ራሱን ካልሰጠ መንፈስ ቅዱስ ያገኘናል፤ ይመረራል። ኃጢአት የሰውን ሕይወት እጨልጣለሁ፤ ከበረከት ያተድላል ስለሆነም መንፈስ ቅዱስ ያገኛል። መንፈስ ቅዱስን ላለማሳዘን እግዚአብሔርን በመፍራት ልንመላለስ ይገባል።

1. መንፈስ ቅዱስን መሳደብ

ይህ በምድር ከሚደረጉ ኃጢአቶች ሁሉ እጅግ አስከፊው ነው፤ መጽሐፍ ቅዱስ «መንፈስ ቅዱስን ሰሰደሰ አይሰረድሰትም» ስለሚል ይቅርታ የሰጠው ኃጢአት ነው (ማቴ. 12፡31-32)። ይህ ኃጢአት መንፈስ ቅዱስ የሠራውን ሥራና፤ ፊውስ፤ ተአምራት ስስይጣን ማድረግ ነው። ኢየሱስን በሰይጣን ጋይል እንደመጣ ሲናገሩት እናያለን (ማር. 3፡22-30)። ይህ መንፈስ ቅዱስን መሳደብ ነው። ክብሩን እንዳንቀጥስ ጌታን እንዳናሳዝን ልንጠነቀቅ ይገባል።

መንፈስ ቅዱስን ማክፋፋት

መንፈስ ቅዱስ የክርስቶስን የመዋጀት ሥራ ለኃጢአተኛው ያመለክተዋል። ኃጢአተኛው ለማመን ቢቃወምና ስምቶ ለመቀበል ፈቃደኛ ሳይሆን ሲቀር የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ያከፋፋል (1ኛ የሐ. 5፡8)። የክርስቶስን እምነትን መካድና የክብረ ደሙን ማቃለል የመንፈስ ቅዱስን ምስክርነት ማቅሰል ነው፤ «የእግዚአብሔርን ልጅ የረገጠ. . . እንዴት ይልቅ የሚብስ ቅጣት የሚገባው ይመስላችኋል (ዕብ. 10፡29)።

3. መንፈስ ቅዱስን ማስመረር

እስራኤላውያን የእግዚአብሔርን መልካምነት እያዩ በእግዚአብሔር ላይ እንዳመቡ ተገልጸዋል (እ.ኤ.አ. 63፡9፤ 10)። ይህ ኃጢአት የሚፈጸመው ልብን በማደንደን በእግዚአብሔር ላይ በማመጽ በቸልታ የሚመራገና የሚረዳን መንፈስ በሚገልጸው ነገር ሁሉ በምስጋና ክመገባት ይልቅ ጠላትነትን በመፍጠር ነው (ዕብ. 3፡12-19)።

4. መንፈስ ቅዱስን መቃወም

እናንተ ሁልጊዜ መንፈስ ቅዱስን ትቃወማላችሁ (የሐዋ. 7፡51-53)። የእግዚአብሔርን ቃል መጠራጠር ጌታ ድምፁን ሲልክ ያለመስማት መንፈስ ቅዱስን ያሳዝናል፤ (ዕብ. 3፡19) ስለሆነም ድምፁን ባለመስማትና ምሪቱን ባለመከተል አገልጋዮቹን ማሳደድ ለመንፈስ ቅዱስ ስፍራን ክብርን ወደ መንፈጉ ይመራል።

5. መንፈስ ቅዱስን ማታለል

ሐናንያና ስኢራ ሐዋርያትን ለማታለል ቅዱስ መስለው በመቅረባቸው የሞትን ፍርድ ተቀበሉ (የሐዋ. 5፡1-9)። ያልሆኑትን ሆኖ መገኘት በቅዱሳን ውስጥ የሚኖረውን መንፈስ መበደል ነው። በሰው ፊት መልካም መስሎ ኃጢአትን መለማመድ መንፈስ ቅዱስን መዋሸት ነው። ስለዚህም እርስ በርስ አውነትን በመነጋገር ፤ ዲዩብሎስ እድል

ፈንታ እንዳይኖረው በመታሰልም መንፈስ ቅዱስን ላለመበደል መትጋት ያስፈልጋል (ኤፌ. 4፡23፤ መዝ. 51፡10)።

6. የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ማዳፈን

«መንፈስ ቅዱስን አታጥፉ» (1ኛ ታሰ. 5፡19-20) የሚለው ትእዛዝ «በዝግታ ማፈን» የሚለውን ትርጉም ይይዛል።

የእግዚአብሔር ቃል በኤፌ. 4፡30 ላይ «ስቤዛም ቀን የታተማችሁበትን ቅዱስን የእግዚአብሔርን መንፈስ አታሳዝኑ» ይላል። መንፈስ ቅዱስ ለእርሱ የተሰየን ሆነን ሰቅድስናና በጽድቅ እንድንኖር አትሞናል፤ ነገር ግን ባለማስተዋል እንደሚገባ ካልተመሳሰበን ቅዱስን መንፈስ እናሳዝናለን።

7. መንፈስ ቅዱስን ማስቀናት

ዓለምን በመውደድ ይኸም ማስት ከእግዚአብሔር ይልቅ ገንዘብን፤ ሥልጣንን፤ ተድላን መርጦ ለዚህ ዓለም ነገር ፈቃድ መገዛት በእማኞች ውስጥ ያደረውን መንፈስ ቅዱስን ማስቀናት ነው (ያዕቆብ 4፡4-6፤ 10 ፤ 1ኛ ቀር. 1፡21፤ 1ኛ ጢሞ. 6፡10፤ ማቴ. 23፡6፤ 1ኛ ቀር. 6፡13-16)።

ወደ እግዚአብሔር በመቅረብና ዲያብሎስን በመቃወም የሕይወታችን ጌታና ነገር የሆነውን መንፈስ ቅዱስን በመስማት ከንቱ የሆነውን የኃጢአትን ትርፍ በመናት ከመንፈስ ቅዱስ ጋር መልካም ሀብረት እንፍጠር።

ትምህርት አሥራ አምስት

የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀትና መላት

የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት

ጥምቀት የሚለው ቃል የተወሰደው «በፕቲዞ» ከሚለው የግሪክ ቃል ሲሆን ትርጉሙ እንደን ነገር በሌላ ነገር ውስጥ መሰወር፤ መሸፈን መዝፈቅ ወይም በማንኛውም መልኩ ማርጠብ ማለት ነው። የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት ስንልም የእማኙ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል ወደ እማኞች ሀብረት የመቀላቀል ተግባር ነው (1ኛ ቆሮ. 12+13)። ይህም የሚከናወነው በመንፈስ ቅዱስ ነው። ይህ የእማኞች እንድንት በክርስቶስ ያለውን ጥንካሬ ያሳያል። ከጋጢአት ኃይል በመሰየት በሞቱና በትንሳኤው ከክርስቶስ ጋር በመተባበር በእዲስ ሕይወት ለመኖር የሚያስችለን መሀረት ነው (ሮሜ 6+1-10)።

የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀትን በተመለከተ ሁለት ዓይነት አቋሞች አሉ። የመጀመሪያው ከላይ ከተጠቀሰው ነጥብ ጋር የሚስማማ ሲሆን ይህም እንደ ሰው ልክ ሲለወጥ የክርስቶስ አካል የሚሆንበት ክንዋኔና ሁለተኛው ግን ይህ የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት የሚከናወነው ከመሰወጥ በኋላ ነው የሚሉ ናቸው። ለዚሁም የተሰያየ ስጦታን በመቀበል ይህን መስማመድ እንደሚቻል ይናገራሉ (ዮሐ. 20+22፤ ዮሐ. 1+4፤ 5፤ 8፤ 2+4፤ 11+16፤ 8+12፤ 14-17፤ 19+6)። ስለ ሁለተኛ ልምምድ ሰዎች ከመሰወጥ በኋላ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች/ሁለተኛ ልምምድ እንደሚሆን ያምናሉ።

ቃዲያ እነዚህን ሁለት አመለካከቶች ከቃሉ እንዴት እናስታርቃቸው? በእዲስ ኪዳን ስለ መንፈስ ቅዱስ የተጠቀሱትን ጥቅሶች (ማቴ. 3+11፤ ማር. 1+8፤ ሉቃ. 3+16፤ ዮሐ. 1+33፤ ሐዋ. 1+5፤ 11+6 ና 1ኛ ቆሮ. 12+13) ስንመለከት የመጀመሪያዎቹ መጥምቁ የሐንስ ስለ ኢየሱስ የተናገረበትና በመንፈስ ቅዱስ እንደሚያጠምቅ የተነበየባቸው ክፍሎች ናቸው። ከእነዚህ ጥቅሶች በመነሳት ስለመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት መናገር ያስቸግራል። (ዮሐ. 1+5 ና 11+6) ደግሞ የትኛውንም አመለካከት በማያሻማ ለመጀመሪያ ጊዜ መንፈስ ቅዱስ በታላቅ ኃይል ወርዶ ደቀ መዛሙርትንና እብረዎቻው ያሉትን በእሳት መልክ ያረፈባቸውና በእዲስ ቋንቋ የተናገሩበት ሃሳት ሺ ሰዎችም የጻጉበት ነው (ዮሐ. 2+14) የመጨረሻውና ሰባተኛ ጥቅስ ግን ከእነዚህ የተለየ መልእክት አለው። «እኛ ሁላችን በእንደ መንፈስ እንድ እካል እንድንሆን ተጠምቀናልና። ሁላችንም እንዲን መንፈስ ጠጥተናል» (1ኛ ቆሮ. 12+13)። ይህ ጥቅስ በመንፈስ ቅዱስ መጠመቅን ያመለክታል። ጳውሎስ በቆሮንቶስ ላሉት ክርስቲያኖች የክርስቶስ አካል በሚሆኑበት ጊዜ የመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት እንደሚፈጸም

የተናገረበት ክፍል ነው። ይህም ጥምቀት በእማኙ ሕይወት እንድ ጊዜ የሚከሰት ነገር ነው።

የመንፈስ ቅዱስ መላት

ከላይ እንደተጠቀሰው እንደ እማኝ በክርስቶስ ኢየሱስ እምኖ ወደ የክርስቶስ አካል ክብር በኋላ ራሱን ለመንፈስ ቅዱስ ለማስገዛትና በመንፈስ ቅዱስ ቁጥጥር ውስጥ ለመኖር እንደታዘዘው ያስማዳረጥ መሞላት ያስፈልጋል (ኢፌ. 5+18)። ከክፍሉ እንደምንረዳው ይህ የሚቀጥል ድርጊት ነው። ወደ ጌታ መረዳት መላት የሚገባው እማኙ ሕይወቱን በመንፈስ እንዲመራ ሲፈቅድ ነው። ይህ ለተለየ ሰዎች ብቻ የተፈቀደ ልምምድ አይደለም። እያንዳንዱ በክርስቶስ ያመነ ሁሉ ያለመንፈስ ቅዱስ በእግልግልጥና በባህርይው ለእግዚአብሔር የተገዛ ስለማይሆን በግሉ በረከትን መቀበል ያስፈልጋል። ይህ መንፈስ ሰዓሰም ብርሃን በመሆን ለመመስከርም ጌታን ለማሳየት ያስችላል። እለበስዚያ ግን ቤተ ክርስቲያን ራሳቸውን ስጌታ ባለጠጡ ሥጋዊ ክርስቲያኖች ተሞልታ ለሌሎች ብርሃን ከመሆን ይልቅ እንቅፋት ትሆናለች።

መንፈስ ቅዱስን ለመሞላት የሚያስፈልጉ ቅድመ ሁኔታዎች

- ኃጢአትን መተውና አለት አለት በፊቱ መመላለስ (ዮሐ. 2+38፤ መዝ. 66+18)

ጥ. በእምነት የጌታን ፊት መፈለግ (ዮሐ. 7+3-39፤ ኢሳ. 44+3፤ ገላ. 3+13፤ 14)።

የመንፈስ ቅዱስ መላት በተደጋጋሚ በክርስቲያኖች ሕይወት ይሆናል። ይህ የመንፈስ ቅዱስ መላት ውጤቶች የተለያዩ የፀጋ ስጦታዎችን መቀበል ወይም ከዚህ ቀደም ያልተከሰቱ አዳዲስ መገለጦች ሊሆኑ ይችላሉ (ሉቃ. 4+1፤ 14፤ 1+41-45፤ 67-79፤ ዮሐ. 4+31፤ 6+3፤ ሐዋ. 4+8፤ 7+55፤ 11+24፤ 1ኛ ቆሮ. 12+11)።

እንግዲህ በመንፈስ ቅዱስ እየተሞሉ በመንፈስ ቁጥጥር ሥር በሁሉንተና ለመገዛት የክርስቶስ የሕይወታችን ጌታ እድርጉ ራሱን ስለእርሱ መልቀቅ ያስፈልጋል። ያን ጊዜ የሌሎች የሚተርፍ ፍሬና በረከት ይኖረናል።

ክርስቶስን የመምሰል፤ የማክበርና የመገዛት ሕይወት፤ ጌታን በማክበር ማገልገል ውጤቱ ይሆናል።

የመንፈስ ቅዱስ ፍሬ

እንደ ክርስቲያን የመንፈስ ፍሬ በሕይወቱ ማፍራቱ መንፈስ ቅዱስ በእርሱ የመኖሩና ለመንፈስ ቅዱስም የመገዛቱ ውጤት ነው። ምክንያቱም ይህ ፍሬ በእዲሱ ሕይወት ለእግዚአብሔር ክብር የሚመጣ እንዲ በአርጌው ሕይወት ሊታይ ስለማይችል ነው።

ፍሬ መለያ ነው፤ ስለዚህ በአዲስ ኪዳን ቅዱሳን ተገቢውን ፍሬ ሲያሳዩ ዳግም መወለዳቸውን ያመለክታል። እነዚህ የመንፈስ ፍሬዎች ዘገላትያ 5፡17-22 ከሥጋ ፍሬዎች ጋር በመነፃፀር ተቃራኒነት አላቸው።

ሕይወቱን ለጌታ ያስገዛ ክርስቲያን ፍሬ የማፍራት ዓላማው ጌታን ለማክበርና ሌሎችን ወደ ጌታ ለማምጣትናስዎች መልካሙን ሥራ አያተው ጌታን እንዲያከብሩ ነው (ማቴ. 5፡16)። ስለዚህም አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች ዘገቢችን ፍሬዎች በተናጠል በፍቅር እንደሚወክሉ ለማሳየት ከ1ኛ ቆሮ. 13፡4-7 ጋር ያያይዟቸዋል።

ገላ. 5፡22-23 1ኛ ቆሮ. 13፡4-7

- ፍቅር ቁ. 6 ፍቅር በእውነት ደስ ይለዋል።
- ደስታ ቁ. 6 ፍቅር በእውነት ደስ ይለዋል።
- ሰላም ቁ. 5 ፍቅር በደልን አይቆጥርም
- ትእዛዝ ቁ. 4 ፍቅር ይታገላል
- ቸርነት ቁ. 4 ፍቅር ቸርነት ያደርጋል
- በጎነት ቁ. 6 ፍቅር ስለ አመፅ ደስ አይለውም
- እምነት ቁ. 7 ፍቅር ሁሉን ያምናል
- የውሃት ቁ. 5 ፍቅር የማይገዛውን አያደርግም
- ራስን መግዛት ቁ. 5 ፍቅር አይበላጭም

በገላትያ 5፡22-23ና በ1ኛ ቆሮ. 13 ባለው ተመሳሳይነት ምክንያት ዘገቢችን ፍሬዎች በፍቅር ይገልጻላቸዋል። ፍቅር ደግሞ የኢየሱስ ባህርይ በመሆኑ የመንፈስ ቅዱስ ፍሬ በሕይወቱ የሚታይበት ሰው ክርስቶስን ይመስላል።

የመጀመሪያዎቹ ሦስቱ ፍቅር ደስታና ሰላም ከኢግዚአብሔር ጋር ባለን ሀብረት ያለውን ጤናማ ሕይወት ሲያሳዩ ትዕግስት፣ ቸርነት፣ በጎነት ደግሞ ከሌሎች ጋር ያለንን ሀብረት ያሳያሉ፤ እምነት፣ የሞህንት፣ ራስን መግዛት ከራሳችን ጋር በተዛመደው አርምጃችን ጌታን መምሰልን ያመለክቱናል። እነዚህን ሦስት ግንኙነቶች እንደ እግዚአብሔር ቃል ለመምራት በሕይወታችን ኢየሱስን በማንገስ በፀሎትና በቃሉ በፊቱ እየተጋን የመንፈስ ቅዱስን መላት ወደ ሕይወታችን አለት አለት ልንጋብዝ ያስፈልጋል።

ትምህርት አሥራ ስድስት

የፀጋ ስጦታዎችና የመንፈስ ፍሬዎች

የመንፈስ ቅዱስ ስጦታ

የመንፈስ ቅዱስ ስጦታ የተፈጥሮ ችሎታ ሳይሆን ለእገልግሎት የሚሰጥ ልዩ ፀጋ ነው (1ኛ ቆሮ. 12፡11)። ስጦታ በተፈጥሮ ልናዳብረው የምንችል ችሎታን ሳይሆን በእግዚአብሔር ስጦታ የክርስቶስን እካል ለመጥቀም ለአማኞች በጸጋ የሚሰጥ ነው። በተጨማሪም በመወለድ የተገኘ ከወላጆች የተወረሰ ወይም ለተወሰነ የዕድሜ ክልልና ቦታ የሚሠራ ሳይሆን ከእግዚአብሔር ለእርሱ ክብር የተሰጠ ነው። አማኞች አብረው በመሥራት የእግዚአብሔርን መንግሥት እንዲያስፋና የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን እንዲገነቡ መንፈስ ቅዱስ የተለያዩ ስጦታዎችን ይሰጣል። ይህም ለተወሰኑ ሰዎች ብቻ ሳይሆን ለአያንዳንዱ እንደ እስፈላጊነቱ ለጥቅም የሚሰጥ ነው። ይሁን እንጂ ሁሉም ሰው ስጦታውን ይጠቀምበታል ለማለት ያስቸግራል። አንዳንድ ጊዜ ስጦታ እንዳላቸው አንዷን የማያውቁ ሰዎች አሉ። ነገር ግን ጌታ ለልዩ ልዩ እገልግሎት ስጦታዎችን ሰጥቷል (1ኛ ቆሮ. 12፡27፤ ኤፌ. 4፡12)።

እውሉስ ለቤተ ክርስቲያን የተሰጠትን ስጦታዎች ለግለሰቦችና ለቤተ ክርስቲያን አማኞች የተሰጡ የፀጋ ስጦታዎች በማለት እከፋፍሏቸዋል። ነገር ግን ሁሉም ቤተ ክርስቲያንን ለማጎጸ የተሰጡ ናቸው።

የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ዝርዝር

ለቤተ ክርስቲያን የተሰጡ ሰዎችና ልዩ ልዩ መንፈሳዊ ስጦታዎች፤ ኤፌ. 4፡14

ሐዋርያት ሮሜ 12፡6-8 መስጠት

ነቢያት እገልግሎት መማር/ምህረት ማድረግ

ጭንጣውያን መምከር፤

መጋቢዎች ማስተማር

አስተማሪዎች መግዛት

ከእነዚህ በተጨማሪ 1ኛ ቆሮ. 12÷4-11፤ 1ኛ ቆሮ. 12÷27-31ና 1ኛ ሉጥ. 4÷11ላይ የተዘረዘሩ ሌሎች ስጦታዎች አሉ። እነርሱም፡-

- ጥበብን መናገር መርዳት
- እውቀትን መናገር አገዛዝና ልዩ ልዩ ዓይነት ልሳኖች
- እምነት
- ፈውስ የእግዚአብሔርን ቃል መናገር
- ተእምራትን ማድረግ መናፍቅትን መለየት
- በልሳን መናገር
- ልሳን መተርጎም

በአጠቃላይ ከ24 የሚበልጡ የተለያዩ ሥጦታዎች እንዳሉ እናያለን። እንደ መንፈስም ፈቃድ ለእያንዳንዱ ይሰጣል፤ (1ኛ ቆሮ. 12÷11) አዲሱ ሰው ወደ ክርስቶስ እካል ከገባ በኋላ ትክክለኛውን ሥፍራ ያገኛል፤ (ኤፌ 1÷21-22)። መላውን እካል የሚጠቅም ይሆናል፤ (1ኛ ቆሮ. 12÷7)። ስለዚህም እያንዳንዱ እማኝ ስጦታ እንዳለው አውቆ ለእግዚአብሔር ክብር እንዲያገለግል ስጦታውን ማነሳሳትና መጠቀም አስፈላጊ ነው። (2ኛ ጢጦ. 1÷6፤ 1ኛ ጢጦ. 4÷4)። ስጦታውን ማቆርም የእያንዳንዱ ድርሻ ነው። በተሰጠው ስጦታ ካልተጋና ካልተጠቀመ በወንጌላት ውስጥ ባለው ታሪክ መክሊቱን እንደቀበረው ሰው ጌታን ያሳዝናል (ማቴ. 25÷14-30)። ቃሉን በማወቅና በመታዘዝ በጸሎት ሕይወት በመትጋትና ሌላውን በማነጻ የተሰጠውን ስጦታ በሥራ ላይ ለማዋል ትልቅ ተጋደሎ ይጠይቃል። የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችን በማበላለጥ ልዩነት ለማድረግ ሳይሆን አንዱ ሌላውን እንዲያገድ በፍቅርና በእንድነት ቤተ ክርስቲያንን ለማነጻ ስለተሰጠ አንዱ ሌላው ለተሰጠው ጸጋ እክብሮት በመስጠትና የራሱንም የጸጋ ስጦታ ባለመናቅ ወይም በቸልተኝነት ሳያዳፍን የክርስቶስ ሥራ እንዲለፋና እንዲያድግ ስጦታን በብርቱ መፈለግ አለበት (1ኛ ቆሮ. 12÷31፤ ቆላ. 1÷29)።

ጳውሎስ እንዳለው «የትንቢት ስጦታ ቢኖረን እንደ እምነታችን መጠን እንናገር . . .» (ሮሜ 12÷6) ይህ የተለያዩ ሰዎች የተለያዩ ዕድገት ደረጃ ሊኖራቸው እንደሚችል ያሳያል። ጳውሎስ ስጢዮቲዎስ ሲያሳስበውም «በእነተ ያለውን የፀጋ ስጦታ ቸል አትበል።» (1ኛ ጢጦ. 4÷14) በእነተ ያለውን የእግዚአብሔርን ስጦታ እንድታነሣሣ አሳስብሃለሁ» (2ኛ ጢጦ. 1÷6) በማለት ስጦታውን እንዲጠቀሙበትና እንዲያጠናክረውም አበረታትቶታል። እግዚአብሔር ስጦታዎችን ለእማኞች ሁሉ እንደሰጠ፤ እንደ ሰዎች እያያዝም እገልግሎት የመስጠቱ ደረጃ ያሳያል። በ1ኛ ቆሮ.

1÷7 ሁሉም የመንፈስ ቅዱስ ስጦታ እንዳላቸው የአንዳንዶች ሕይወት ግን ገና ሥጋውያን እንደነበሩ በ1ኛ ቆሮ. 3÷1 እናነባለን። ስለዚህ ስጦታ የማደግ ምልክት ላይሆን ይችላል። ይሁን እንጂ እያንዳንዱ እማኝ ራሱን በትጋትና በቅድስና እየጠበቀ መንፈስ ቅዱስን ባስማጥፋትና ባለማሳዘን የመመላለስ ጋላፊነት አለበት።

ስለስጦታዎች ስናጠና ሁለት ዓይነት እመለካከት እንዳለ ልናይ የሚገባን ነጥብ ነው። እንደኛው ወገን ስጦታዎች ሁሉ እንደ አስፈላጊነቱ በመንፈስ ቅዱስ የሚሰጡ ናቸው እንጂ በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን የተገደበ ስጦታ የለም የሚሉ ሲሆን እነዚህም ሴንቲኦስታሊዎችና (Pentecostals) ካሪስማቲክስ (Charismatic) የተባሉት ናቸው። በተቃራኒው ያሉት ደግሞ አንዳንድ ስጦታዎች ለምሳሌ ልሳንና ትንቢት የተሰጡት ወንጌል እንዲለበክ ምልክት እንዲሆኑ ለመጀመሪያያዩ ቤተ ክርስቲያን ሐዋርያትን ለመደገፍ እንጂ በአሁኑ ዘመን አቋመዋል የሚሉ ሲዚሽኒስት (Cessasionist) ይባላሉ።

የመንፈስ ቅዱስ ስጦታ በአሁኑ ዘመን አቋሟል የሚሉት ወገኖች የሚያነሱት ጥቅስ 1ኛ ቆሮ. 13÷10 «ፍፁም የሆነው ሲመጣ ግን ተከፍሎ የነበረው ይሻራል» የሚለውን ጥቅስ ነው። «ፍፁም የሆነው ሲመጣ» የሚለው ከክፍሉ ሃሳብ እንደምንረዳው ጳውሎስ የጌታን መመለስ ሲያመለክት የተናገረው ነገር ነው። ምክንያቱም ቁጥር 12 «ዛሬስ በመስታወት በድንገዝገዝ እንደምናይ ነን፤ በዚያን ጊዜ ግን ፊት ለፊት እናያለን...» ይህ የሚሆነው በግል ጌታን በማግኘት/በማየት እንደሆነ ከጥቅሱ ሃሳብ እንረዳለን። «... ዛሬስ ከእውቀት ከፍሎ እውቃለሁ፤ በዚያን ጊዜ ግን እኔ ደግሞ እንደታወቅሁ እውቃለሁ።» የሚለው ጌታ ሲመጣ የሚሆነውን ያሳያል። ይህ ሃሳብ ከቁጥር 10 ጋር የተያያዘና ፍፁም ያልሆነው ፍፁም በሆነው እንደሚተካ ያስረዳል። ከዚሁ ሃሳብ ጋር በማያያዝ 1ኛ ቆሮ. 13÷8-13 ስጦታዎች ሁሉ ሲያልፉ ፍቅር ግን እንደማያልፍ ይነገረናል። በ1ኛ ቆሮንቶስ 1÷7 እነዚህ የፀጋ ስጦታዎች የሚሰጡት ቤተ ክርስቲያንን እስከ ክርስቶስ መምጣት በንቃት ለማቆየት እንደሆነ ከመጠቀማቸው ይልቅ በተቃራኒው እስከ ክርስቶስ መምጣት ቤተ ክርስቲያንን ለማነጻና ለማንቃት የተሰጡ እንደሆኑ እንመለከታለን።

ሌላው የዚህ እመለካከት ደጋፊዎች የሚያስቀምጡት ነጥብ «ፍፁም የሆነው ሲመጣ» የሚለው የሚያሳየን የመጽሐፍ ቅዱስ ቀኖና እስከሚጠናቀቅ ድረስ ብቻ ያለውን ጊዜ አሁን ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ ስለተጠናቀቀ እነዚህ ስጦታዎች ትንቢት፤ዕውቀትም ልሳን እያስፈልጉም ይላሉ። ነገር ግን ይህን ሃሳብ ውደቅ የሚያደርገው በአጠገቡ ያለውን የቃላት አገባብ ስናይ ስለመጽሐፍ ቅዱስ መጠናቀቅ፤ ስለቤተ ክርስቲያን ወይም ስለ አድገት የሚናገር ሳይሆን በቁጥር 10 «ፍፁም» በቁጥር 12 «በዚያን ጊዜ» የሚለው ቃል ያለጥርጥር የክርስቶስን መመለስ ያመለክታል። ስለዚህ እነዚህ ጥቅሶች

የሰጦታዎችን ማብቃት ያሳያሉ ብሎ መደራደር ትርጉም አይኖረውም። ይልቁንም የእግዚአብሔር ባሕርይነትና ልግስና ዛሬም አልቀነሰምና እንደማይሰጥ መቁጠር የራሳችን ችግር ነው። ከላይ እንደተነሳጸው እግዚአብሔር ሰጦታዎችን የሚሰጠው ለሀብረት፣ ቤተክርስቲያንን ለማንጸና ለክብር ነው። ስለዚህ ጌታ በሚሰጠን ሰጦታ ልዩነቶችን አየፈጠርን ከመወዛገብ ይልቅ እርስ በርስ በተሰጠን ጸጋ አንዱ ሌላውን እያንፀ በፍቅርና በመተሳሰብ የጌታን መምጣት በትጋት እንድንጠብቀው የእግዚአብሔር ፀጋ ይብዛልን።

ማጠቃለያ

በእነዚህ ትምህርቶች ከቃሉ እንዳየነው መንፈስ ቅዱስ እንዳንደች እንደላቱት ግልጽ ያልሆነ ኃይል ወይም ተጽእኖ ሳይሆን ከእማኞች ጋር ሀብረትን የሚያደርግና ጸሎትን የሚሰማ፣ ያላመኑትን ደግሞ በመውቀስ ወደ እውነት የሚመራ መሰከታጂ አካል ነው። እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ እንደ እግዚአብሔር አብና እንደ እግዚአብሔር ወልድ ፍጹም የሆነ አምላክ ስለሆነ አኩል ክብርና አምልኮ መደነቅም ይገባዋል።

መንፈስ ቅዱስ በእማኞች ውስጥ በማደር ፈቃዱን ያከናውናል። እንደ አስፈላጊነቱም ሰጦታን አየሰጠ በክርስቶስ ውስጥ አብሮ ለመሥራትና ለማደግ እንዲችሉ የቅዱሳንን ሀብረት ይጠብቃል። በመጨረሻም መንፈስ ቅዱስ ልንደርስበት ወዳለው ክብርና መገለጥ በተስፋ አያመለክተ ፍጹሜ ወደሌለው መንግሥቱ የሚያገባን አምላክ ስለሆነ ምሥጋና ይድረሰው።

ምዕራፍ አራት

ኢየሱስ ክርስቶስ (Christology)

መግቢያ

ሰዎች ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ማንነት የተለያዩ አመለካከቶች አሏቸው። እነዚህ የተለያዩ አመለካከቶች ዛሬ በዚህ ዘመን የተነሱ ሳይሆኑ ድሮም የነበሩ ናቸው። ስለዚህም «ሰዎች ስለእኔ ምን ይላሉ?» ሲል ጌታ ደቀ መዛሙርቱን ጠይቋል።

በዘመናችን ሰዎች ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ካሏቸው የተለያዩ እስተሳለቦች መካከል ጥሩ የሞራል (የግብረገብ) አስተማሪ ነው፣ ሰው ብቻ ነው፣ አምላክ ብቻ ነው የሚሉት ይገኙበታል። እስከ ዛሬ ኢየሱስን እንዴት ተረድተነዋል? ምናልባት «ኢየሱስ ጌታ ነው!» እንል ይሆናል፤ ግን ምን ማለታችን ነው? ይህ እባባል በተለምዶ እንደመፈክር ከመጠቀም ያለፈ እንድንቃ አለው።

በዚህ ትምህርት የክርስቶስን ማንነትና ባሕርያት እንመለከታለን። ይህም በእርሱ ማንነት ላይ ለሚሰነዘሩ የተዛቡ አመለካከቶች ምላሽ በመስጠትና ትክክለኛ መረዳትን ይስጣል። ቃሎቻችን ስለዘላለም ለመገለጽ እቅም የላቸውም። ቢሆንም ጌታ ኢየሱስ ከዓለም ከጊዜና ከፍጥረት በፊት የነበረ ወደ ምድር በሥጋ ሲገለጥ በዚህ ውስጥ ዘላለማዊነቱና መለኮትነቱ ሳይቋረጥ ፍጹም ሰው የሆነ አዳኝና ፍጹም አምላክ ነው።

ትምህርት አሥራ ሰባት

የኢየሱስ ክርስቶስ ማንነት

ሀ/ በዘላለማዊነትና በፍጥረት

ኢየሱስ ያለና የነበረ ደግሞም ለዘላለም የሚኖር ነው (ቆላ. 1፡16) የሐ. 1፡1፤ የሐ. 5) ኢየሱስ ከምድር የዕድሜ ርዝማኔው በፊት እንደነበረ ራሱ መስክሯል። ፈረሳውያን ከአባታችን ከእብርሃም እትበልጥም ባሉት ጊዜ የመለሰላቸው «ከእብርሃም በፊት ነበርኩ» በማለት ነበር። እነርሱም በምድር ሥጋ ለብሶ የተመላለሰበት ዕድሜ ጥቂት እንደሆነ ስለሚያውቁ! «ገና ሃምላ ዓመት ያልሞተው ሰው እንዴት እንዲህ ይላል?» በማለት ተገርመዋል። «ያለውና የነበረው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ እምላክ፡- አልፋና አሜጋ አኔ ነኝ ይላል።» (ራእይ 1፡8)።

እርዮስ የተባለው የስህተት ትምህርት እስተማሪ «ኢየሱስ የፍጥረት በኩር እንጂ ከዘላለም የነበረ አይደለም» በማለት እስተምሯል። የእግዚአብሔር ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ዘላለማዊነቱ ለእስተምህርተ ክርስቶስ መሠረት ነው። የእርሱን ዘላለማዊነት ካመንን መለኮትነቱን ተቀብለናል ማለት ነው። ያለ ቅድመ ሀሳዊው (Pre-existence) የኢየሱስን አምላክነት መቀበል አይቻልም። የክርስቶስ ስሞች፣ ክብሩ፣ የተስፋ ታሉና ሥራው የእግዚአብሔር ናቸው። መሢሐ በቤተልሔም እንደሚወለድ አስቀድሞ የተገባው የትንቢት ቃል «... አወጣጡ ከቀድሞ ደምሮ ከዘላለም የሆነ» (ሚክ. 5፡2) በማለት ዘላለማዊነቱን ገልጾታል። ስለዚህም የእግዚአብሔር ዘላለማዊነት ከክርስቶስ ዘላለማዊነት የተለየ አይደለም ማለት አንችላለን።

ኢየሱስ «... ኃይል እምላክ... የዘላለም አባት...» ተብሏል (ኢሳ. 9፡6)። እርሱ የነበረ ያለና የሚኖር ሊሆን ይችላል እና ፍጹሙ የለውም። የኢየሱስ ዘላለማዊነት አንድ አዲስ ኪዳን በጉልህ ባይሆንም በብዙ የብሉይ ኪዳን ክፍሎች ተገልጿል።

ሐዋርያው ጳውሎስ ለቆላስዶስ ለዎች በጸፈው መልእክት፡ «እርሱ የማይታይ እምላክ ምሳሌ ነው። የሚታይትና የማይታይትም ዘፋኝነትም ቢሆን ወይም ጌትነት

ወይም አለትነት ወይም ሥልጣናት በሰማይና በምድር ያሉት ሁሉ በእርሱ ተፈጥረዋልና፤ ከፍጥረት ሁሉ በፊት በኩር ነው። ሁሉ በእርሱና ለእርሱ ተፈጥሮአል። እርሱም ከሁሉ በፊት ነው፤ ሁሉ በእርሱ ተጋጥሞአል» ብሏል (ቆላ. 1፡15-17)። ጳውሎስ ኢየሱስን «በኩር» በማለት ሊጠራው ከፍጥረት በፊት የነበረ ማለቱ እንጂ የመጀመሪያው ፍጡር ማለቱ አልነበረም። ይህ እስደናቂ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ስለ ኢየሱስ ዘላለማዊነት ብቻ ሳይሆን ስለፈጣሪነቱም ይገልፀዋል። የክርስቶስ ሀልውና በሥጋ ከመገለጡ በፊት የነበረ ነው።

ጌታ ከሕማማቱና ከመታለሩ በፊት በነበረው የመጨረሻ ሌሊት «... አባት ሆይ፤ ዓለም ሳይፈጠር በአንተ ዘንድ በነበረኝ ክብር አንተ በራስህ ዘንድ አክብረኝ» በማለት ወደ አባቱ ፀልዮአል።

ቅዱሳን መጻሕፍት በጠቅላላው ስለ ክርስቶስ አምላክነት ቢገልጡልንም የዮሐንስ ወንጌል እና የቆላስዶስ መልእክት ግን ልዩ ትኩረት ሰጥተውታል። እንዲያውም የመጻሕፍቱ ዋና አሳብ «የኢየሱስ መለኮትነት» የሚል ነው።

ፍጥረት የአብ ብቻ ሳይሆን የወልድና የመንፈስ ቅዱስም ሥራ ነው። «ሁሉ (ፍጥረት) በእርሱ (በኢየሱስ) ሆነ፤ ከሆነውም እንዳች ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም» (ዮሐ. 1፡3)።

የእግዚአብሔር ልጅ ማንነቱና ሥራው ሰው ወይም መላእክት ሊሠራው የማይችል የፈጣሪ እምላክነቱ ብቻ ነው። «ለእኛን ነገር ሁሉ ከእርሱ የሆነ እኛም ለእርሱ የሆንን አንድ እምላክ አብ አለን። ነገር ሁሉም በእርሱ በኩል የሆነ እኛም በእርሱ በኩል የሆንን አንድ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አለን » (1ኛ ቆሮ. 8፡6)። የጌታ ኢየሱስ ኃይል፣ ችሎታና ጥበብ ከሁሉ በፊት በነበረና ሁሉም በእርሱ በተጋጠመው ዘላለማዊ እምላክነቱ ተገልጧል።

ለ/ በብሉይ ኪዳን

ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ለማጥናት ስንነግ ከአዲስ ኪዳን ሳይሆን ከብሉይ ኪዳን መጀመር ይኖርብናል። ምክንያቱም እርሱ ከብሉይ ኪዳን፣ ከጊዜ፣ ከታሪክና ከፍጥረት ለስቀድሞ የነበረና የሚኖር ዘላለማዊ እምላክ ነው።

በዘላለም ኪዳን ስለ ኢየሱስ ማንነት ከሚያስረዱን እውነታዎች የመጀመሪያዎቹ ስሞች፤ ፈጣሪነቱና መለኮተ-ግልጠቱ ናቸው። በዘላለም ኪዳን ውስጥ መሠረታዊ የጸሐጊነት ቅድመ አለብ የተገለጠ ሲሆን፤ ከእሳት ኢየሱስ ስሞችና ተግባራት ጋር በተያያዘ መልኩ እውነትን ጠቅልለው ይዘዋል።

ሁለተኛ በዘላለም ኪዳን ውስጥ የሚገኙ እምላያዎች በክርስቶስ ሊፈጸሙ ያሉትን እውነቶች ወክለው መቅረባቸው ማንነቱን ገልጠዋል። በዘላለም ኪዳን ያሉ ገጸ-ባሕርያት (ሰዎች)፤ ሁኔታዎች፤ ሥርዓቶችና ድርጊቶች በእምላያነት ያገለግላሉ። ነገር ግን አንዳንድ ሰባኪዎች እንደሚጠቀሙበት ሁሉም ነገር ጥላ፤ ምላሴ፤ እምላያና ወኪል አይደሉም። እንዲህ ዓይነቱ አተረጓጎም ወደ ስሕተት ሊያመራን ይችላል። እርግጠኛ የምንሆንባቸው እምላያዎች በእዲስ ኪዳን በቂ ማብራሪያ የተሰጠባቸው ናቸው። ከእምላያዎቹ መሃል ሰዎች፤ ሁኔታዎችና ነገሮች ይገኙበታል። ከዘላለም መካከል ለምሳሌ ያህል ጥቂቶቹ እንደሚከተለው ተጠቅሰዋል።

1/ የሰዎች እምላያ

- መልክዐዴቅ - ክህነቱን (ዘፍጥ. 14+18፤ መዝ. 110+4፤ ዕብ. 7+1-21)
- አቤልና ይስሐቅ - መሥዋዕታዊ ሞቱን (ዘፍጥ. 4+2፤ 4+4፤ ዕብ. 12+24)

2/ የሁኔታ (የክስተት) እምላያ

የኖጎ መርከብ - ክርስቶስ እኛን ከእግዚአብሔር ቁጣ ማዳኑን

3/ የነገሮች እምላያ

- የዘላለም ኪዳን መሥዋዕት - የክርስቶስ መሥዋዕትነት
- የመገናኛው ድንኳን - (ዕብ. 10+19-20) የክርስቶስ አገልግሎት እንደምሳሌ መጥቀስ ይቻላል።

ሦስተኛ የዘላለም ኪዳን ትንቢቶች የክርስቶስን መወለድ፤ ሕይወት፤ አገልግሎት፤ ሞት፤ ትንሣኤና ክብር እግዚአብሔር በቅዱሳን ነቢያት እፍ አለቀድሞ ስለማንነቱ የገለጸባቸው መንገዶች ናቸው። አብዛኛዎቹ ተፈጽመዋል፤ ደግሞም ወደፊት ይፈጸማሉ።

ትምህርት አሥራ ስምንት

የክርስቶስ ባህርያት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ፍፁም ሰው፤ ፍፁም እምላክ ነው። እነዚህ ሁለት ባሕርያት እንዴትና ለምን ኖሩት? ኢየሱስ ክርስቶስ የሚታወቅባቸው ሁለት ባሕርያት መለኮትነቱና ሰብዕናው ናቸው። ኢየሱስ ክርስቶስ (እምላክ-ሰው እግዚአብሔርን ወክሎ ጠደምድር መጣ፤ ለውጎም ወክሎ በሰማይ ይኖራል።

ሀ/ መለኮት (Divinity)

ቅዱሳት መጻሕፍት ኢየሱስ ዘላለማዊና ከእግዚአብሔር ጋር ከፍጥረት በፊት የነበረ፤ ራሱም ፈጣሪ እግዚአብሔር እንደሆነ ይመሰክራሉ። የጌታ መለኮትነት የሚታወቀው በማንነቱ፤ በባህርያቱ፤ በሥራዎቹና በቃሎቹ ነው።

እግዚአብሔርን እምላክ ያለችት ባሕርያት ሁሉ ለኢየሱስም አሉት። ከእነዚህ የመለኮታዊ ባሕርይና የሥራው መግለጫዎች መካከል ዘላለማዊ፤ በሁሉ ስፍራ የሚገኝ፤ ሁሉን አዋቂ፤ ሁሉን ቻይ፤ የማይለወጥ፤ ቅዱስ፤ ፍጹም፤ ፍቅር፤ ፈጣሪ፤ ሁሉን ያፀናና የደገፈ፤ ኃጢአትን የሚምር፤ ሙታንን የሚያስነሣ፤ የዘላለም ሕይወት እና ፈራጅ የሚሉት ይገኙባቸዋል።

የኖሐንን ወንጌል ኢየሱስን «ቃል» በሚል ስም ሲገልጸው አንድ የሆነ ኃይል ወይም የተበታተነ አሰብ ሳይሆን የራሱ የሆነ ስሜትና ፈቃድ ያለው ሕይወት እምላክ መሆኑን በማስረገጥ ነው።

ለ/ ሰብዕና (Humanity)

ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስ እማኒይነት ተፀንሶ ከድንገል ማርያም ሊወለድ እውነተኛ ሰው ሆኗል። መጽሐፍ ቅዱስ ኢየሱስ ሰውን መሰለ ሳይሆን ሰው ሆነ ይላል፤ «ቃልም ሥጋ ሆነ» (ዮሐ. 1፡4)።

ኢየሱስ በገዛ ምርጫው የራሱን አሳብና ፈቃድ ለአባቱ በማስገዛት ራሱን ወስኖ፤ መለኮታዊ ክብሩን በመተው፤ ራሱን ባዶ እድርን የባሪያን መልክ ይዞ ነበር (ራልጵ. 2፡5-11)።

ኢየሱስ ራሱን ወስኖና አዋርዶ ክብሩን ትቶ ወደ ምድር መጥቷል። በሰብዕናው እንደማንኛውም ሰው ያደግ፣ ይራብ፣ ይጠማ፣ ይደክም፣ ያንቀላፋ፣ ያስቅስ (ይስቅ)፣ ይቆጣ በኃጢአትም ተፈትና ነበር። ነገር ግን በኃጢአት አልወደቀም። ለሰቢህም ድካማችን ይገባዋል፤ ይረዳናል፤ ይራራልናልም በኃጢአት መፈተን በራሱ ኃጢአት አይደለም (ማቴ. 4፡4፤ ዕብ. 4፡14-16)።

ጌታ ከትንሣኤውና ዕርገቱ በኋላ የከበረውን ሥጋ እንደለበሰ አሁንም እምላክሰው ሆኖ ይኖራል። ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱ በትንሣኤው አካል ሲገለጥላቸው መንፈስ አልነበረም። ነገር ግን ደጃቹ ተዘግተው እያለ መግባት ባስቻለው የትንሣኤው አውነተኛ ሥጋ ለመሆኑ እንደማለ በእጃቸው ዳሰሰው አረጋግጠዋል (ዮሐ. 20፡24-29)። ዕርገቱም በሥጋ አካል ለመሆኑ የዓይን ምስክሮች ነበሩት። የክህነት እገልግሎቱም በእምላክነቱ ሳይሆን በሰብዕናው የሚከናወን ነው። ክርስቶስ አሁንም ፍፁም ሰው ፍፁም እምላክ ባይሆን ኖሮ «ሊቀ ክህናችን ነው» የሚል ድፋረት እና ብዙ በረከቶችም ባልኖሩን ነበር (የዕብራውያን መልእክት)።

የኢየሱስን መወለድ ልዩ የሚያደርገው በበረት መወለዱ ብቻ ሳይሆን ለመሞት መወለዱ ነበር። ይህ ሙሉ አውቀቱ ግን ለአባቱ ፈቃድ እንዳይታዘዝና ለሰዎች ሲል ሲፈፀመው የመጣበትን ተልእኮ እንዳያከናውን አላገደውም። ለጌታ ሞቱ ክብሩ ነበር።

ትምህርት አሥራ ዘጠኝ

የክርስቶስ ሕይወት

ሀ/ ነቢይነቱ፣ መሥዋዕት ክህነቱ፣ ንጉሥነቱ

ነቢይነቱ

ነቢይ ማለት ከእግዚአብሔር የተቀበለውን መገለጥ ለሰዎች የሚነግር ማለት ነው። ነቢይ ስለ እግዚአብሔር ሆኖ መልእክትን የሚያስተላልፍ ቃል አቀባይ ነው። ለሰቢህም ነቢይነት ተቀባይና ሰጪ የመሆን አገልግሎት ነው። በነቢይነት አገልግሎት ከሚተላለፉት መልእክቶች መካከል የእግዚአብሔርን ፈቃድ መገለጥ፣ ሕጉን መተርጎም፣ ክፋትን መቃወም፣ መመለስ፣ በወደፊት ተስፋዎች ሕዝቡን ማበርታትና የመሳሰሉት ይገኙባቸዋል።

የክርስቶስ መንፈስ በብሉይ ኪዳን በነቢያት እልፎ የተናገረ ሲሆን፣ በአዲስ ኪዳን ደግሞ ራሱ በነቢይነት አገልግሏል። ለሰቢህም ማረጋገጫው ሌሎች ነቢይነቱን ተገንዝበው ስለነበርና እግዚአብሔርን ወክሎ የወደፊቱን በመናገሩ ነው (ዮሐ. 4፡19፣ ማቴ. 21፡11)። ኢየሱስ ተናግሯል (ዮሐ. 8፡28፣ 12፡49፣ ሉቃ. 19፡43-44)።

መሥዋዕት - ክህነቱ

በአዲስ ኪዳን ውስጥ በዕብራውያን መልእክት ብቻ ሰፊና ጥልቅ ጠያን መልኩ ስለ ኢየሱስ ክህነት ተጽፎ እናገኛለን። ነቢይ ለሕዝቡ የእግዚአብሔር ወኪል ሲሆን፣ ካህን ደግሞ በእግዚአብሔር ዘንድ የሕዝቡ ወኪል ነው። ካህን ለሰዎች ወኪል ለመሆን በእግዚአብሔር ተመርጦ የተሾመ፣ ለኃጢአት መሥዋዕትን የሚያቀርብና ለሕዝቡ የሚማልድ ነው።

የክርስቶስ ክህነት ከሌሎች ለየት የሚለው መሥዋዕት አቅራቢው ካህንና የቀረበው መሥዋዕትም ራሱ በመሆኑ ነው (ዕብ. 9፡23-24)። በብሉይ ኪዳን የነበሩ የእገለገሉት መሥዋዕቶች፣ ሥርዓቶች፣ በዓላት ዘላቂ ለክርስቶስ ታላቅ ክህነትና መሥዋዕትነት እንደ ጥላ የሚያገለግሉ ምሳሌዎች ነበሩ። ኢየሱስ ሥጋ ለብሶ ከመጣ በኋላ አሁንም በክህነት አገልግሎቱ ላይ ይገኛል። የክርስቶስ ክህነት ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ባቀረበው በመሥዋዕትነቱ አማካይነት የምልጃ ፀሎት የሚያቀርብበት (የሚማልድበት)፣ ባርነቱን የሚያፈሰበት፣ በጠበቃነቱ ከሳሻችንን የሚያሳፍርበት ነው።

ንጉሥነቱ

የክርስቶስ ንጉሥነቱ በቤተ ክርስቲያን፤ በምድራዊ ዓለምና በሰማያዊ መንግሥቱ ላይ ነው። የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ መሰከታዊ ሥልጣኑ ታውቆ የሚኖረው በገዢነት ሥልጣኑ አርሰው በንጉሥነቱ ነው (መዝ. 2፡6፤ 45፡6-7 (132፡11))።

ለ/ ልቀቱና ጌትነቱ

ልቀቱ (Supremacy)

ከላይ አንደተጠቀሰው ኢየሱስ የሆኖቸው ነገሮች ብዙ ሲሆኑ፤ ሌሎቹ ከሆኑትም በላይ የላቀ ነው። የኢየሱስ ክርስቶስ ልቀት ከእርግና ከሌዋውያን ከህነት፤ ከሙሴና ከነቢያት ከቤያነት፤ ከብሉይ ኪዳን የመሥዋዕት አገልግሎት የላቀ በመሆኑ ነው። የክርስቶስ ልቀት በዚህ ብቻ ሳይወሰን መላእክትንም በመብሰጡ ነው። ጌታ ማንነቱ፤ ሕይወቱና አገልግሎቱ እቻና አኩያ የለውም። አርሱ ነቢይ ብቻ ሳይሆን መሲህም ነበረ። ከህነቱ በጊዜ ያልተወሰነ፤ ፍፁም፤ ለአስራሌል ብቻ ሳይሆን ስሁሉም የሠው በር ራሱን መሥዋዕት ያደረገ፤ እንደሌሎቹ የማይሞት፤ ሕያው ሆኖ የሚማልድና ትውልዶችን ሁሉ የሚባርክ ነው (ዕብ. 5፡1-10)። ሌዋዊው ካህን ወደ ምድራዊ የመገናኛ ድንኳን በዓመት አንድ ጊዜ ብቻ በሚገባበት ወቅት ቢሞት ጎትቶ ስማውጣት እንዲቻል ወገኑ ላይ ገመድ ታስሮ በፍርሃትና በመንቀጥቀጥ የፍየሎችንና የኑርማዎችን ደም በመሥዋዕትነት ይህ ይቀርብ ነበር። ኢየሱስ ግን በሰማይ ለአንዱና ለመጨረሻ ጊዜ የራሱን ክብር ንፁህ ደም እቅርቦላል። ከእርሱም የተነሣ ወደ እግዚአብሔር መግባት (ዮናልናል (ዕብ. 4፡14-16 (ልልጽ. 2፡11))።

ጌትነቱ

«ኢየሱስ ጌታ ነው» የሚለው አባባል ሰጥንት ክርስቲያኖች የእምነት መግለጫና የሚያምኑት ከማያምኑት መሰያ በመሆን አገልግሏል።

በብሉይ ኪዳን «ያህዌ» የሚለው የእግዚአብሔር ስም ጌትነቱን ያሳያል (ሮሜ 10 ፡9)።

ይህ ለእግዚአብሔር ብቻ በተሰጠው የማዕረግ ስም ኢየሱስ መጠራቱ መሰከታዊነቱን ያረጋግጣል።

አስተዳጦ በብሉይ ኪዳን ለእግዚአብሔር አንደተነገረ ሁሉ ስኢየሱስ ጌትነት ፍጥረት ሁሉ ይንበረከሳል (ኢሳ. 45፡23፤ ልልጽ. 2፡10-11)

ክርስቶስ መሰከታዊ አንደሆነ ከሚያመለክቱት ስሞች አንዱ «ጌታ» ተብሎ መጠራቱ ነው። በእዲስ ኪዳን ጌታ የሚለው ቃል ለእግዚአብሔር አብ፤ ስባሲዕት (ኃላፊ)ና ለክርስቶስ ስምና ማዕረግ በመሆን አገልግሏል።

ትምህርት 4ያ

የክርስቶስ ትንሣኤና አርገት

በእግዚአብሔር ልጅ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ያለን እምነት ጥልቀቱ የተመሠረተው በትንሣኤው ጉልበት ነው። ትንሣኤው የማንነቱ፣ የመስኮትነቱ፣ መሢሕና አዳኝ የመሆኑ ማረጋገጫ ነው።

ክርስቶስ ላንቀላፋት በኩራት ሆኖ ከሙታን ተነሥቷል። ትንሣኤ ባይኖር ኖሮ የክርስትና መልእክት ሙሉ አይሆንም ነበር። ሐዋርያው ጳውሎስ እንደተናገረው ክርስቶስ ከሙታን ባይነሣ ስብከታችን ከንቱ፣ እምነታችንም አርባናብሴ ይሆን ነበር። እውነቱ ግን ኢየሱስ ተነሥቷል (1ኛ ቆሮ. 15)።

ኢየሱስ ከሙታን ለመነሣቱ ማረጋገጫዎቹ የክፈት ጨርቅ፣ ባዶ መቃብሩና የዓይን ምስክሮቹ ናቸው።

ከትንሣኤው በኋላ መገለጡ

- ለመግደላዊት ማርያም (ማር. 16፡9-11፣ ዮሐ. 20፡11-18)
- ከመቃብር ለተመለሱ ሴቶች (ማቴ. 28፡8-10)
- ለኤፕሮስ (1ኛ ቆሮ. 15፡15፣ ሉቃ. 24፡34)
- ለኢማሁስ መንገደኞች (ሁለቱ ደቀ መዛሙርት) (ሉቃ. 24፡13-35፣ ማር. 16፡12-13)
- ቶማስ በሌላበት ለደቀ መዛሙርት (ማር. 16፡14፣ ሉቃ. 24፡33-49)
- ለቶማስና ለደቀ መዛሙርት (ዮሐ. 20፡26-29)
- በጥብርያዶስ ባህር ለሰባቱ ደቀ መዛሙርት (ዮሐ. 21፡1-7)
- ለአሥራ አንዱ ደቀ መዛሙርት በገሊላ ተራራ (ማቴ. 28፡16)።
- ለያዕቆብ (1ኛ ሮ. 15፡7)።
- ከዕርገቱ በፊት በደብረዘይት ተራራ ከ500 በሚበልጡ የዓይን ምስክሮች ታይቷል (ማቴ. 28)።

ትምህርት 4ያ አንድ

ተፃራሪ አመለካከቶች

ሀ/ ጥንታዊ ትምህርቶች

በሁለተኛው ምዕተ ዓመት ላይ ስለ ክርስቶስ ባህርይና ማንነት አዲስ ኪዳን የሚያስተምረውን የሚቃረኑ ትምህርቶች የተነሡ ሲሆን፣ በዚህም ዘመን እነዚህን አስተሳሰቦች በተለያዩ መንገድ የሚያንፀባርቁ የሰሕተት ትምህርቶች አሉ።

1. ኢብዮናውያን (Ebionites)

ከአይሁድ ወደ ክርስትና የመጡና እኛ ትክክለኛ ቤተ ክርስቲያን ነን ብለው የሚያምኑ ሰዎች ነበሩ። የእግዚአብሔር ፈቃድ የተገለጠው በአይሁድ ህግ ውስጥ ነው። ደህንነትም ሕግን በመጠበቅ እንጂ በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን አይደለም ይሉ ነበር (ሮሜ 3፡28-30፣ 10፡4)።

«ሰው ብቻ የሆነው ኢየሱስ በጥምቀቱ ወቅት መንፈስ ቅዱስ ሲወርድበት መስኮታዊ ባሕርይን አግኝቶ ነበር። ነገር ግን ከመሞቱ አስቀድሞ መንፈስ ቅዱስና መስኮታዊነት ስለተለየው በመስቀል ላይ መከራን የተቀበለው እንደ ተራ ሰው ነው» ብለዋል። ኢግኖቲዮስ (Ignatius) የሚባለው የቤተ ክርስቲያን መሪ ይህንን ትምህርት ተቃውሞ ነበር።

2. ኖስቲኮች (Gnostics)

የኢብዮናውያን ትምህርት ከአይሁድ ጋር የተቀራረበ እንደመሆኑ የኖስቲኮች ትምህርት ደግሞ ከኢቲሰቶች ፍልላኩና ጋር ተመሳሳይነት አለው። ኖስቲክ የግሪክ ቃል ሲሆን ትርጓሜውም እውቀት ማለት ነው።

ኖስቲኮች የክርስቶስን አስተምህሮ በተመለከተ «ክርስቶስ ሰው መስሎ የተንቀሳቀሰ መንፈስ ነው እንጂ አካል ያለው ሰው አልነበረም» ይላሉ። ምክንያቱም ማንኛውም መንፈሳዊውን ጥሩ (መልካም)፣ ቁሳዊ ደግሞ ክፉ (መጥፎ) ነው ብለው ያምኑ ስለነበር ነው።

በቀላስይስ መልእክት፤ በ1ኛ የሐንሰ፤ በ1ኛ እና 2ኛ ተሰሎንቲ፤ ይሁዳ እና ራእይ ውስጥ የናስቲኮች ትምህርት ተጠቅሷል።

3. አርያኒውያን (The Arians)

አርያስ የተባለው ሰው ያክነግው ትምህርት በ318 ዓ.ም. ገደማ ቤተክርስቲያን የክርስቶስን መለኮታዊነት በሚመለከት የተቀበሉትን የክርስትና ትምህርት የሚገረሩ አመለካከቶችን አስተባብረዋል። አርያስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም ከመምጣቱ አስተዳደሩ ሀልውና ያልነበረው መሆኑን አስተምሯል። ደግሞም ክርስቶስ የመጀመሪያው ፍጡር ስለሆነ ከአብ ያሃዳ በማለት ተናግሯል።

4. ሞናርኪያን (Monarchian)

አንዱ የሞናርኪያን ቡድን «ኢየሱስ ሰው የነበረ ሲሆን ከሠራው መልካም የጽድቅ ሥራ የተነሣ መለኮታዊ ባህርይን አገኘ» የሚል ነው። እነዚህም የክርስቶስን መለኮታዊ ባሕርይ ፈጽመው ይከዳሉ።

5. ኒስቶሪያንስ (Nestorians)

ኒስቶሪያንስ የክርስቶስን መንታ ባሕርይ ይከዳሉ። አውነተኛና የተረጋገጠውን የክርስቶስ መለኮታዊነት ባለመቀበል «ኢየሱስ ከሌሎች ሰዎች የሚለየው መንፈስ በሙላት ለሰተሰጠውና ለሰተቀጣጠረው ብቻ መለኮት በሰብዕና ተገልጧል እንጂ እርሱ መለኮታዊ አምላክ አይደለም» ይላሉ።

6. ኢዩቲኪያንስ (Eutichian)

የእነዚህ ትምህርት ከኒስቶሪያንስ በተቃራኒ የሚገኝ ነው። ክርስቶስ ሁለት ሳይሆን አንድ ባሕርይ እርሱም መለኮት ብቻ ያለው አምላክ እንደሆነ ይገልጻሉ። መለኮትና ሰብዕና ተደባልቀው ሌላ ሦስተኛ ባህርይ ፈጥረዋል ብለው ያስተምራሉ።

ለስህተት ትምህርቶች የተሰጠ ምላሽ

በ451 ዓ.ም. ገደማ ለስህተት ትምህርቶች የተሠጠው ምላሽ የቤተ ክርስቲያን መሪ አጭ ሆኗል። አንዱ ኢየሱስ ክርስቶስ ሁለት ባሕርያት መለኮትና ሰብዕና አለው። እርሱ አውነተኛ አምላክና አውነተኛ ሰው ሲሆን እኩልና ነፍስ አለው። ከአብ ጋር

በመለኮትነቱ የሚበተካክል (እኩል የሆነ) ከሰው ጋርም በሰብዕና ከጋጢአት በስተቀር ሰው የሆነ ነው። የእግዚአብሔር ልጅ የሆነው በመለኮትነቱ ከዘላለም በመኖሩ በፊት ሲሆን በሰብዕናው ደግሞ ከድንግል ሲወለድ ነው። የሁለቱ ባሕርያት ልዩነት በአንድነት የማይጠፋ ነገር ግን ሁለቱም ባሕርይ (ጠባይ) በእርሱነቱ ተጠብቆ የሚኖር ነው። ኢየሱስ ለሁለት የተስፈለ ማንነት የሌለው አንድ የእግዚአብሔር ልጅ ነው። እኛም ከላይ የተጠቀሱትን የተለያዩ አስተሳሰቦች በመጽሐፍ ቅዱስ እይታ እየተመለከትን ሚዛኑን የጠበቀውን እውነት እንያዝ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እስከ 16ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ድረስ ክርስቶስ አንድ ባሕርይ አለው የሚለውን ትምህርት ስትከተል እሷ ሱስንዮስ የካቶሊክን እምነት በአዋቂ ባፀናበት ጊዜ ግን ክርክር እና ውዝግብ ተፈጠረ።

የአገራችን ሥነ መለኮት እዋቂዎችም የእግዚአብሔር ልጅ በሆነው በክርስቶስና ሰው በሆነው በናዝሬቱ ኢየሱስ መካከል ያለው ግንኙነት ምን እንደሆነ ምላሽ ለመስጠት ትምህርታቸውን መመርመር ጀመሩ። የእነዚህ ሊቃውንት መጨረሻቸው የእርስ በርስ ክፍፍል ሆነ። ክፍፍሎቹም ቅባት፤ ተዋህዶ እና የጸጋ ልጅ በመባል ይታወቃሉ።

ቅባት

መለኮት የሆነው ክርስቶስና ሰው የሆነው ኢየሱስ አንድ የሆነው በመንፈስ ቅዱስ ቅባት እማካኝነት ነው ይላሉ (የሐዋ. 10:38)። የሥጋና የቃል መዋሃድ ሁለትነትን አጠፋ እንጂ ቃል የለበሰውን ሥጋ የባህርይ አምላክነት ክብር ያከበረ መንፈስ ቅዱስ ነው ይላሉ።

ተዋህዶ

ወልድ ራስ፤ ከአብ ጋር እኩል ስለሆነ እርሱን ለመቀበት ሌላ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ አያስፈልግም። እርሱ መለኮት የሆነው ከድንግል ማርያም ሥጋን በመውሰድ መለኮታዊውን ለብላዊውን በአንድነት እዋህዶ በመያዙ ነው ይላል። «ወልድ ብዙ፤ ተቀብረና ራስ፤ ቅባት ነው» ይላሉ።

የጸጋ ልጅ

የጸጋ ልጅ ትምህርት ከጉዲፈቻ እሳብ ጋር ይቀራረባል። ክርስቶስ በጥምቀቱ ወቅት በጸጋ የእግዚአብሔር የጉዲፈቻ ልጅ ሆነ ይላሉ። ደግሞም ጸጋ የለበሰው ሥጋ በመንፈስ ቅዱስ እንደ እኛ የጸጋ ክብር አግኝቶ ክርስቶስ ተባለ ይላሉ።

ከዚህ ጋር የሚመሳሰለው ትምህርት «ሦስት ልደት» የሚባለው ነው። ሦስት ልደት የሚያስተምረው፡-

1/ ከዘመናት በፊት ክርስቶስ ከእብ ተወለደ /ተገኘ/

2/ ሥጋን በመልበስ ከድንግል ማርያም ተወለደ

3/ በዮርዳኖስ በተጠመቀ ጊዜ በመንፈስ ቅዱስ ተወለደ በማለት ነው።

በሌላ በኩል ሰተዋሀዶ የተሰጠው ቅጥል ስም «ካራ» ይባል ነበር። ምክንያቱም በትምህርታቸው ሦስተኛውን የክርስቶስን ልደት ከመንፈስ ቅዱስ ተወለደ የሚለውን ቆርጠው ስላወጡት ነው።

የእነዚህ ሦስት ትምህርቶች ውዝግብ ፍፃሜ ያገኘው በ1878 ዓ.ም. እሳ የሐንስ በቦሩ ሜዳ ባደረጉት ጉባኤ የጸጋ ልጅና ቅባትን በመቃወም ተዋሕዶ የአገሪቱ ብሔራዊ እምነት እንዲሆን በመወሰናቸው ነበር።

ሌሎች አመለካከቶች

አንዳንዶች ስለኢየሱስ በተለይም ስለስቅለቱ ያላቸው አስተሳሰብ የተለቀለው እርሱ አይደለም ወይም የሆነው ሁሉ ምትሁት ነው ወይም ተለቅሷል ግን አልሞተም የሚሉ ናቸው።

ክርስቶስ እልተስቀለም መከራን አልተቀበለም፤ ምክንያቱም መከራ ከጋጢአት ጋር የተያያዘ ነው። ሌላ ደግሞ ጻድቅና ከእግዚአብሔር የተላኩ ስለሆኑ አምላክ መልኩን ቀይሮ ሌላ ሰው በርሳቸው ፈንታ እንዲስቀል አደረገ ይላሉ።

ሌሎች ደግሞ ኢየሱስ ተለቅሷል ከመስቀል አውርደው በመቃብር ባኖሩት ጊዜ ግን ከምተብት ባይሆን ከደንበዘበት ነቃ ይላሉ። ቁርዓን ክሉት ስድስት ሺህ ጥቅሶች እንዱ ብቻ ስለስቅለቱ ይናገራል። ይኸውም አይሁድ ኢየሱስን ስቀልነው ይላሉ፤ ነገር ግን እነርሱ አልስቀሉትም የሚል ነው። በተጨማሪና በአምንታዊው መልኩ ቁርዓን ስለኢየሱስ ብዙ መልካም ነገሮችን ይጠቅሳል። ሰምሳሌ ኢየሱስ ከድንግል

ስለመወሰዱ፤ ተአምራትን ስለማድረግ፤ ጋጢአት የሌለበት እንደሆነና ብዙ የማዕረግ ስሞቹን ዘግቧል።

ማጠቃለያ

ክርስቶስ ሁለቱንም ባሕርያት ስብዕናንና መስኮትን ሳይከፋፍልና ሳይደባልቅ እንደያዘ ዛሬም ቤተ ክርስቲያን ልታስተምር ይገባታል። እርሱ ፍፁም ሰው ፍፁም አምላክ ነው። «መስኮትና ስብዕና እንዴት ባንድነት ሊኖሩ ቻሉ?» የሚለውን ጥያቄ ለማስታረቅ እውቀቱም ችሎታውም የለንም። ነገር ግን ልንክደው የማንችል ደግሞም በእምነት ልንቀበለው የሚገባ እውነት (Paradox) ነው።

ምዕራፍ አምስት

ሰውና ኃጢአት

(Anthropology and Hamartiology)

መግቢያ

ለዎች ስለራሳቸው ብዙ ጥያቄዎች አሏቸው። ከጥያቄዎቹም መሐል እኔ ማን ነኝ? ከየት መጣሁ? ለምን ዓላማ አኖራለሁ? ሰሞትሰ ምን አሆናለሁ? ወዘተ. የሚሉት ይገኙባቸዋል። ለእነዚህ ስተመሳሳይ ጥያቄዎች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምላሽ ምን እንደሆነ እንመለከታለን። በተለያዩ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዘርፎች ሰፊ ምርምርና ግኝቶች በሞላበት ዓለም ውስጥ ሰንፍር ጥቅምና ጉዳትን አጣምሮ ከያዘው አውቀት ጋር ዘወትር እንጋፈጣለን።

ታዲያ ለዎች እንደመሆናችን ስለራሳችን ምን እንገባለን? በአጠቃላይ ስለፍጥረት ምን ዓይነት አመለካከት ይኖረን ይሆን? ሰውን አስመልክቶ በተደጋጋሚ ከሚለካዘሩት የተዛዙና የተሳሳቱ አመለካከቶች መሀል ሰው ማሽን፣ እንስሳ፣ ወሲባዊ ፍጡር፣ እምራች ጋይልና የተፈጥሮ ድንገተኛ ከስተት ነው የሚሉት ይገኙበታል። እንደዚሁም ሰውና ፍጥረት በአጠቃላይ በረዥም ዝግመታዊ ሂደት የተገኙ እንደሆኑ የሚናገረው የሰዎች ፍልስፍናንም በአጭሩ ለመቃኘት ተሞክሯል። ለዚህ ሁሉ ብቁ ምላሽ የሚለጠው የፍጥረት መገኛና ጀማሪ የሆነው እግዚአብሔር ስለሆነ እርሱ የገለጠውን እውነት በቃሉ በኩል ተብራርቶ ቀርቧል።

ከሰው ማንነት ጋር ተያያዞ የቀረበው ሌላው ዓብይ ነጥብ ደግሞ «ሐጢአት» ነው። ለሰው ማንነታዊ ባሕርይ መበላሸት ምክንያት የነበረው ጉዳይ የመጀመሪያው ሰው (አዳም) በተሰጠው የመምረጥና የመወሰን ስልጣን ተጠቅሞ የወለደው የሐጢአት አርምጃ እንደነበር ይታወቃል። ከዚያ በኋላ ተያይዞ የመጣው መዘዝና በሰው ልጆች ሁሉ ላይ ያሳደረው ተጽዕኖ ከብዙው በጥቂቱ ተጠቅሷል።

ትምህርት ሃያ ሁለት

የሰው አፈጣጠርና ባሕርይ

ሀ. የሰው ጀማሪ

አብዛኛዎቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንት ሰው በእግዚአብሔር መፈጠሩን ያስ እንዳች ጥርጥር ቢያምኑም መቼ? እና እንዴት? ለሚሉት ጥያቄዎች ግን የተለያዩ እቋሞችን ይዘው ይገኛሉ።

ወደ መጽሐፍ ቅዱሳዊውና ትክክለኛ የሰው ጀማሪ ትምህርት ከመሄዳችን በፊት ሁለት የተሳሳቱ አመለካከቶችን ማየቱ ጥሩ ይሆናል። እነርሱም ፓንቴይዝም (Pantheism) እና ኢቮሉሽን (Evolution) ይባላሉ። ፓይንቴይዝም የሚለው ቃል ሲተረጎም «ሁሉም እግዚአብሔር ነው» ወይም «እግዚአብሔር ሁሉም ነገር ነው» ማለት ነው። ይህ አመለካከት ጥንታዊ ከሆነው ከሂንዱይዝም እምነት የፈለቀ አስተምህሮ ነው።

ኢቮሉሽን ዝግመታዊ ሂደትን የሚያመለክት ቃል ነው። ከአባባሉ አንደምንረዳው ሰው በተፈጥሮ ውስጥ በረጅም ዝግመታዊ ሂደት ምክንያት የተገኘ ፍጡር ነው ብሎ ያምናል። ሂደቱ ከጥቃቅን ነፍሳት (ትላ ትሎች) ጀምሮ እስከ ትላልቅ እንስሳት (ሰውን ጨምሮ) ቀስ በቀስ በረጅም ዓመታት ውስጥ እንደተፈጸመ ያስረዳል። ይህ ተፍጥሮአዊ ዝግመታዊ ሂደት የሚባለው ሊሆን፣ ከዚህ ትንሽ ለየት የሚል አመለካከት ደግሞ ተይሎቲክ ኢቮሉሽን (Theistic Evolution) ወይም እግዚአብሔር የተጠቀመበት ዝግመታዊ ሂደት በመባል ይታወቃል። የዚሁ አመለካከት እራማጆች የክርስትና እምነት ተከታዮች ናቸው። ሰው በአንድ ጊዜ ሳይሆን በረጅም ዓመታት ውስጥ ቀስ በቀስ በእግዚአብሔር ክትትል በዘገምተኛ ሂደት እማካኝነት እንደተፈጠረ ያምናሉ።

በዘፍጥረት 2+7 ላይ ተጽፎ እንደምናገኘው እግዚአብሔር ሰውን ከምድር አፈር አበጃቸዋል። በዚህም ሰው ከሌሎች ፍጥረታት ሁሉ ለየት ባለ መልኩ መፈጠሩ ነው። ከተፈጠሩት ፍጥረታት በላይ የላቀና ታላቅ ክብር ያለው እንደሆነም ጭምር ያሳየናል። ሰው ከተራ እንስሳ በዝግመታዊ ሂደት የተገኘ ነው የሚለው የተሳሳተ አባባል በዚህ በእግዚአብሔር ቃል በቀላሉ መልስ ሊሰጥበት ይችላል።

• ቀጥተኛ የፍጥረት ሥራ ውጤት

በዘፍጥረት 5:2 እና በሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የሰው ዘር ልዩና ቀጥተኛ በሆነ በእግዚአብሔር ሥራ እንደተፈጠረ እንማራለን (ዘጸ. 4:32፤ መዝ. 100:3)። ሰው የዝግመታዊ ሂደት ውጤት ነው የሚለው አባዛል የሰውን መንፈሳዊነትና ክቡርነት ይጻፈራል። ሰው በፍጥረት ላይ ሥልጣን ያለውና በእግዚአብሔር ቀጥተኛ የፍጥረት ሥራ ምክንያት የተገኘ መንፈሳዊ ፍጡር ነው።

• የእግዚአብሔር ልጅ

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙት የትውልድ ሐረጎች የሰው ዘር በመሆኑ ከመጀመሪያው ሰው ከአዳም እንደመጣ ያስረዳሉ። በተለይ በሉቃስ 3:38 ላይ ሰው የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ጭምር ይነግረናል (የሐዋ. ሥራ. 17:28)።

• የሰው ባህርይ

ሰው ከሌሎች ፍጥረታት በኋላ በስድስተኛው ቀን ተፈጠረ። ከዚህም የተነሣ በፍጥረት ሥራ ላይ የተጫወተው ሚና ወይም ያደረገው አስተዋጽኦ አልነበረም። ሆኖም በፍጥረት ላይ ሥልጣን እንዲኖረው የእግዚአብሔር ፈቃድ ነበር። ከእግዚአብሔር በታች የፍጥረት ሁሉ የሰላይ አስተዳዳሪም ሆኖ ተሾሟል (ዘፍጥ. 1:26፤ 31)።

ለ. ቁስ አካላዊ ባሕርይው

እግዚአብሔር ሰውን ከምድር አፈር አንዳበጀው ዘፍጥረት 2:7 ላይ አይተናል። ኢዮብ 33:6 ። ስለዚህም የእግዚአብሔር ቃል " . . . አፈር ነህና ወደ አፈርም ትመለሳለህ..." ብሎ ይናገራል፤ (ዘፍጥ. 3:19)። የሰው ነፍስ ደግሞ ወደ ፈጠራው ወደ እግዚአብሔር አምላክ ትመለሳለች (መዝ. 12:7)።

ሐ. መንፈሳዊ ባሕርይው

እግዚአብሔር የሰውን እካል ከአፈር ካበጀ በኋላ የሕይወት አስትንፋሰን እፍ አለበት። ሰውም ሕያው ነፍስ ያለው ሆነ (ዘፍጥ. 2:7፤ ኢዮ. 33:4)። ይኸ ሂደት በሌሎች ፍጥረታት /ሕያው ነፍስ ያላቸው እንስሳት በመሰሉ ላይ አልተካሄደም። ሰማያዊ

የሆነውን እስትንፋስ ከአፈር በተሠራው ምድራዊ ዕቃ ውስጥ አኖረው። ያለ እግዚአብሔር እስትንፋስ የሰው እካል ለብቻው ሕያውነት የለውም።

ፕሮፌሰር ሉዊስ በርክሆፍ፡ "የትምህርተ መለኮት ጥናት" ዘመኔል ርዕስ በጻፉት መጽሐፋቸው ስለ ሰው ተፈጥሮ ምንነት ያቀረቡትን አሳብ ቀጥለን እንመለከታለን። እንደ ፕሮፌሰርና ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንቶች አመለካከት የሰው ተፈጥሮ ዘሁለት ዓይነት አመለካከቶች ዳይኮቶሚ እና ትራይኮቶሚ በመባል ይታወቃል።

1. ዳይኮቶሚ (Dichotomy)

ዳይኮቶሚ ሰው ሁለት ክፍል ብቻ እንዳለው ያስተምራል። ይህ ትምህርት ሰው ነፍስና ሥጋ ወይም መንፈስና ሥጋ ነው ይላል። ይህ የተለመደ አስተሳሰብ ነው። በተጨማሪም ይህ አስተሳሰብ ሰው ስለ ራሱ በራሱ ሕልውና ከሚሰማው ስሜት ጋር የተስማማ ነው። ሰው ራሱ ሥጋዊና መንፈሳዊ መሆኑን ያውቃል። መጽሐፍ ቅዱስም ሰው ሥጋና ነፍስ (ማቴ. 6:25፤ 10:28) ወይም ሥጋና መንፈስ (መዝ. 12:7፤ 1ኛ ቆሮ. 5:3-7) እንደሆነ ይናገራል።

መንፈስና ነፍስ ሁለት የተለያዩ የሰው ክፍሎችን አያመለክቱም። ነገር ግን ሁለቱም ያው አንዱን የሰው መንፈሳዊ ክፍል ያመለክታሉ። የሚከተሉትን ነጥቦች ስንመለከት ይህን አሳብ ያረጋግጡልናል። ሀ/ ሰው ሁለት ክፍል ብቻ እንዳለው አድርገው የሚናገሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አሉ። (ሮሜ. 8:10፤ 1ኛ ቆሮ. 5:5፤ 7:34፤ 2ኛ ቆሮ. 7:1፤ ኤፌ. 2:3፤ ቆላ. 2:5)። ለ/ ሞት ነፍስን መስጠት ነው፤ (ዘፍጥ. 35:18፤ 1ኛ ነገ. 17:21፤ የሐዋ. 15:26)። በሌላ ስፍራ ደግሞ መንፈስ ተብሏል (1ኛ ጴጥ. 3:19፤ ዕብ. 12:23)። እነዚህ ሁለት ቃላት የሰውን አንድ መንፈሳዊ ክፍል ከሁለት አንጻር ይገልጻሉ እንጂ ሁለት የተለያዩ ክፍሎችን አይመለከቱም። መንፈስ የሚለው ቃል የሰው መንፈሳዊ ክፍል ሆኖ ሥጋን የሚቆጣጠር የሕይወት ሕግ ነው። ነፍስ የሚለው ቃል ደግሞ የሰው መንፈሳዊ ክፍል ሆኖ ሰው በማለብ፤ በስሜት፤ በመወሰን ማንነቱን የሚገልጥበት ክፍል ነው። አንዳንድ ጊዜም የተለያዩ ስሜቶችን ያጠቃሰሰ መሆኑ ይነገራል፤ (ዘፍጥ. 2:7፤ መዝ. 62:1፤ 63:1፤ 103:1-2)።

2. ትራይኮቶሚ (Trichotomy)

ትራይኮቶሚ ሰው ሦስት ክፍል እንዳለው የሚገልጽ አመለካከት ነው። እነርሱም ሦስቱ ማለትም ሥጋ፤ ነፍስና መንፈስ ናቸው። ከተለመደው አስተሳሰብ ለየት ያለው ይህ አሳብ በቅርብ ጊዜ የተከሰተ ሲሆን ምንጩም መጽሐፍ ቅዱስ ሳይሆን

የግሪክ ፍልስፍና ነው። ፍልስፍናው ዘርክት ባሉ የጀርመንና የእንግሊዝ ትምህርተ መለኮት ሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነት አግኝቷል።

እነዚህ ሊቃውንት ግን ስለ ነፍስ ባላቸው አስተሳሰብና ነፍስ ከሌላው የሰውነት ክፍል ጋር ስላለው ዝምድና በሚለጠጡት አስተያየት እርስ በርሳቸው አይስማሙም። እንዳንዶች ነፍስ በሰው ውስጥ የሥጋ ሕይወት ሕግ ነው፤ መንፈስ ደግሞ ከፍተኛ የሆነው የሞራልና የማሰብ የብቃት ሕግ ነው ይላሉ። ሌሎች ደግሞ ነፍስ መንፈስንና ሥጋና የሚያያይዝ የሁለቱ ማዕከል ነው ይላሉ። ለዚህ አስተሳሰብ የመጽሐፍ ቅዱስ ድጋፍ ተፈልጎ የተገኘው በተለይ በደኅተሎንቄ 5:23 እና በዕብራውያን 4:12 ላይ ነው። ቢሆንም እነዚህ ጥቅሶች ይህን አመለካከት አይደግፉም። በእርግጥ ጳውሎስ በመጀመሪያው ጥቅስ ላይ መንፈስ፤ ነፍስ፤ ሥጋ እያለ ይናገራል።

ነገር ግን እነዚህ ሦስቱ የሰው ክፍሎች ናቸው ማለት ሳይሆን ሰው ከሦስት እቅጣጫዎች መታየት ይችላል ማለት ነው። ጌታ ኢየሱስ ሕግን በሚከተለው አባባል ሲያጠቃልል ሦስት የተለያዩ የሰውነት ክፍሎች አሉ ማለቱ እይደለም፤ "ጌታ እምላክህን በፍጹም ልብህ፤ በፍጹም ነፍስህም በፍጹም አሳብህም ውደድ"፤ (ማቴ. 22:37)። በዕብራውያን 4:12 የተጠቀለው ክፍል መሠረት ነፍስ፤ መንፈስ፤ ጅማትና ቅልጥም የሚባሉ ማንነቱን ገላጭ ማለት ሳይሆን የእግዚአብሔር ቃል ሰውን ከሁለንተናው እንፃር በመመርመር የሰውን አላብና ምኞት ምንም ሳይቀር ያውቃል ማለት ነው።

መ. የእግዚአብሔር መልክ በሰው ባሕርይ ውስጥ

እግዚአብሔር ሰውን በመልኩ እንደፈጠረ የሚያስረዳው ክፍል ሰውን ከተፈጠሩት ሁሉ ልዩ የሚያደርገው አንዱና ትልቁ ምክንያት ነው (ዘፍጥ. 1:27)። ይህም ሆኖ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ትልቅ ልዩነት አለ። ታዲያ ሰው የእግዚአብሔርን መልክ ይዟል ስንል ምን ማለታችን ይሆን? ጥያቄውን ለመመለስ የሚከተሉትን ሁለት ነጥቦች እንመለከታለን።

1. በማንነቱ

ሰማያዊውና መለኮታዊው እስትንፋስ ሰውን መንፈስና ነፍስ እንዲኖረው አድርጓል 1ኛ ተሰሎ. 5:23፤ ዕብ. 4:12 ። የሰው የሰሜት ሕዋሳት ሰው ስለሚኖርባት ዓለም ግንዛቤ እንዲኖረው ሲያደርጉ የሰው መንፈስ ደግሞ እግዚአብሔርን እንዲረዳ

ያደርገዋል። ስለዚህም ሰው በነፍሱ አማካኝነት የራሱ ንቃተ ኅሊና (Self Consciousness) ወይም ማንነት ይገረዋል። የሰው ማንነት በውስጡ ሦስት ነገሮችን አካቶ ይዟል። እነርሱም አዕምሮ፤ ሰሜትና ፈቃድ ናቸው።

የመጀመሪያውም ሰው እዳም ገና ሲፈጠር ጀምሮ እንደባለ አእምሮ ሊያስብና ሊናገር የሚችል ፍጡር እንጂ እንዳንዶች እንደሚሉትና ቀደም ብለንም እንዳየነው ማለብና መናገር የጀመረው ዘንምተኛ በሆነ ሂደትና ሰውጥ አልነበረም (ዘፍጥ. 2:19-20)። ከዚህም በላይ ሰው የግል ፈቃዱን በመጠቀም ሥነ ምግባራዊ መንፈሳዊና ምርጫዎችንና ውሳኔዎችን ማድረግ የሚችል ፍጡር ነው። እንዲያውም በኃጢአት ከመውደቁ በፊት የላቀ እውቀትና ችሎታ እንደነበረው ከተሰጠው የአስተዳዳሪነት የሥራ ድርሻ ለፍጥረታት በሙሉ ስምን በማውጣት ያከናወነው ተግባር እንደ አንድ ምሳሌ የሚወሰድ ነው።

2. በሥነ ምግባሩ

ሰው ገና ሲፈጠር ንጹሕና እንክን የለሽ ነበር። በእንደዚህ ዓይነት ሁኔታ መቀጠሉ ወይም አስመቀጠሉም በራሱ ፈቃድ ላይ የተመሠረተ ነበር። ስለዚህም ሰው በራሱ ፈቃድ ተጠቅሞ ነገሮችን አበላሽቷል። እዳም ሲፈጠር ጀምሮ ዝንባሌው ወደ እምላኩ ነበር፤ ከውድቀቱ በኋላ ግን ይኼ ሁኔታ ስለተቀየረ የሰው ዘር በሙሉ ዝንባሌው ከእምላኩ እንዲርቅ አድርጎታል።

ከዚህም በመቀጠል በሰው ባህርይ ውስጥ በተቀመጠው የእግዚአብሔር መልክ ውስጥ የሚገኙትን ሁለት ዋና ዋና ሥነ ምግባራዊ እውነታዎችን እንመለከታለን።

እግዚአብሔርን ማወቅ

እውቀት እንዴት በሰው ውስጥ የሚቀመጥ የሥነ ምግባራዊ ባህርይ አካል ሊሆን ቻለ? የሚል ጥያቄ ሲነሣ ይችላል። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደተጻፈው እግዚአብሔርን ማወቅና ስለ እግዚአብሔር ማወቅ ሁለት የተለያዩ ነገሮች ናቸው። በመሆኑም እግዚአብሔርን ማወቅ እንዲሁ ስለ እርሱ የተለያዩ መረጃዎችን ማስባሰብ ማለት ሳይሆን በግል ሕይወት ከእርሱ ጋር በመጣበቅ እብሮ መጓዝን የሚያመለክት ነው።

እግዚአብሔርን በግል ሕይወት ማወቅና እርሱን በፍቅር እየታዘዙ መኖር ሊነጣጠሉ የሚችሉ ነገሮች አይደሉም። ስለዚህም ጉዳይ ሐዋርያው ጳውሎስ ለቆላስይስ ዘርስታያኖች እንዲህ ሲል ጽፎላቸዋል፡- «የፈቃዱን ዕውቀት መንፈሳዊ ጥበብንና አዕምሮን ሁሉ እንዲሞግባችሁ እየለመንን፤ ስለ እናገተ ጸሎትን አልተውንም፤ በበጎ

ሥራ ሁሉ ፍሬ እያፈራችሁ በእግዚአብሔርም እውቀት እያደገችሁ.....» (ቆላሲ. 1÷9-12)።

እግዚአብሔርን ማወቅ እና እግዚአብሔርን መውደድ አንድ ነው። ሰው እግዚአብሔርን በሕይወቱ ከወደደ እግዚአብሔር እምላኩን እንደሚያውቅ በተግባሩ ይመሰክራል (1ኛ ዮሐ. 4÷7-8)።

ቅድስና (ጽድቅ)

ሁለቱም ቃላት የእግዚአብሔርን ፍጹም ንጽሕና ያሳያሉ። እግዚአብሔር ቅድስናን ይወዳል ዓመጸን ግን ይጸየሳል። (መዝ. 145÷7)።

እግዚአብሔር ቅዱስ እምላክ ሰለሆነ እኛም እንድንቀደስበት ይፈልጋል (1ኛ ጴጥ 1÷15-16)። ቅድስና ሲባል ብዙዎቹ ክርስቲያኖች እንደሚያስቡት በውጫዊ ሥርዓቶች ላይ የሚያተኩር፤ ለምሳሌ ያህል ምን ዓይነት ልብስ ልልበስ? ምን ልብላ/እልብላ? የት ልሂድ/እልሂድ? ወዘተ ብቻ አይደለም።

እጠር ባለው መልኩም ቢሆን ለማየት እንደሞከርነው ሰው ከተፈጠሩት ሕያዋን ፍጥረታት ሁሉ ልዩና በእግዚአብሔር ፊትም የከበረ፤ የእምላኩንም መልክ በማንነቱ (በሰብእነው) ውስጥ የተሸከመ ፍጡር ነው። በከፍሱ ውስጥ ያየናቸውና ሰው ልዩ የሚሆንባቸው ምክንያቶች በሚከተለው መንገድ ተጠቃለው ቀርበዋል። ሰው ማሰብና ማመዛዘን፤ በፈቃዱ ተጠቅሞ መወሰን፤ አሳቡን በንግግር መግለጽ፤ የመፍጠር ችሎታና የመግዛት (የማስተዳደር) ችሎታ የሚታይበት ኃላፊነትና ሥልጣን ያለው ክቡር ፍጡር ነው።

የሰው ረዳት

በዘፍጥ. 2÷18 ላይ እግዚአብሔር የአዳምን ብቸኝነት አይቶ ሌላ የሚመች ረዳት እንደሰጠው እናነባለን። እንደ አዳም ሁሉ ሔዋንም የልዩና ቀጥተኛ የሆነ የእግዚአብሔር የፍጥረት ሥራ ውጤት ነበረች (ዘፍጥ. 2÷21-22፤ 1ኛ ጢሞ. 2÷13)። ነገር ግን ሴት ከአፈር ላይሆን ከወንድ ተፈጥራለች። በሔዋን አፈጣጠር ላይ የአዳም ተሳትፎ አልታከሰበትም። ስለሆነም በሔዋን አፈጣጠር ምስጋናም ክብርም የሚገባው ለእግዚአብሔር ብቻ ነው። እንዲሁም በወንድና በሴት መካከል ሊኖር የሚችል ግንኙነት በዘፍጥረት 2÷23-24 ላይ ተጠቅሷል። እንዲሁም የሌላኛው ሙላት ሊሆን

ከእግዚአብሔር ጋር ሁለቱ ትክክለኛና ፍጹም የሆነ አንድነትን መመስረት ይችላሉ (ማቴ. 19÷4-6)።

የሰው ሥልጣን

ሰው በተፈጠረው ነገር ላይ ሥልጣንና ኃላፊነት ተሰጥቶታል። ከተጨማሪም የሰው ልጅ ታሪክም ይሸንጋል። የሚያረጋግጡልን እውነታዎች እናገኛለን። ሰው እግዚአብሔር እምላኩ በሰጠው እውቀት፤ ችሎታ፤ ሥልጣንና ኃላፊነት ተጠቅሞ የተለያዩ ዕፁብ ድንቅ የፈጠራ ሥራዎችን በዓለማችን ላይ አካናውኗል እያከናወነም ነው። ለዚህ በዋቢነት ለመጥቀስ በመገናኛ፤ በሕክምና፤ በእርሻ፤ በእጠቃላይ በሳይንስና በቴክኖሎጂ ዘርፎች የተመዘገቡትን ዋና ዋና ግኝቶች ማየቱ ይበቃል። በእነዚህና በሌሎች ዘርፎች ላይ የተመዘገቡት ግሩም የፈጠራ ሥራዎችና ግኝቶች የሚያሳዩት ሰው በእግዚአብሔር እምላኩ አምሳል በመፈጠሩ፤ ተፈጥሮን ለመግራትና ለማስተዳደር ምርጫ፤ ሥልጣንና ችሎታ እንዳለው ነው። ሰው በምድር ላይ ሲኖር የፈጠረውን እግዚአብሔርን ለሰሚወክል በተፈጠረው ነገር ሁሉ ላይ ሥልጣን እንዲኖረው የእግዚአብሔር ፈቃድ ሆኗል፤ (ዘፍጥ. 1÷26-30፤ 2÷29-30፤ መዝ. 8÷4-9)።

የሰው ኃላፊነት

ምንዚዜም ሥልጣን ከኃላፊነት ጋር አብሮ ይሄዳል። አዳም የዓድን ገነትን ያበጃትም ይጠብቃትም ዘንድ ከእግዚአብሔር እምላኩ ሥልጣንና ኃላፊነት ተሰጥቶታል (ዘፍ. 2÷15-17)።